

Note: The tonic system has been changed from polytonic to monotonic.

A few corrections on typing mistakes have been included within brackets.

Σημείωση: Ο τονισμός έχει αλλάξει από πολυτονικό σε μονοτονικό. Μερικές τυπογραφικές διορθώσεις σημειώνονται με [].

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΟΛΥΛΑ

ΤΟΜΟΣ Δ

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ-Ω

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

Ραψωδία Τ

Αλλ' έμενε 'ς το μέγαρον ο θείος Οδυσσέας,
και των μνηστήρων όλεθρο να εύρη εζήτα ο νους του
με την Αθήνη, κ' είπ' ευθύς γοργά του Τηλεμάχου·
«Ανάγκ' είναι, Τηλέμαχε, να θέσης τ' άρματ' όλα
μέσα· κατόπι πλάνεσε με λόγια τους μνηστήραις, 5
όταν, ενώ τ' αναζητούν, για κείνα σ' εξετάσουν·
θα ειπής· τα πήρ' απ' τον καπνόν, ότι δεν ήσαν πλέον
ως ο Οδυσσέας τ' άφινε πριν πάγη 'ς την Τρωάδα,
και, ως 'πόφθαν' άχνα της φωτιάς, την πρώτη λάμψη χάσαν·
και άλλο τι μεγαλύτερο θεός 'ς τον νου μου βάζει· 10
μήπως σας φέρ' εις έριδα, και κτυπηθήτε, η μέθη,
και το τραπέζι ατιμασθή με αίμα κ' η μνηστεία·
'ς τον εαυτό του ο σίδηρος σέρνει τον άνδρα μόνος».

·
Αυτά 'πε· και άκουσ' ο υιός τον ποθητόν πατέρα,
και την βυζάστρα κάλεσεν Ευρύκλεια και της είπε· 15
«Ταις κόραις, μάννα, κράτει μου 'ς τα μέγαρ', ως να θέσω
τα πατρικά μου τ' άρματα 'ς τον θάλαμο, τα ωραία·
μου τ' αφανίζ' όλα ο καπνός 'ς το σπίτι αμελημένα,
αφού λείπει ο πατέρας μου· κ' εγώ μικρός τότ' ήμουν·
θα τα φυλάξω τώρα εκεί 'που λάμπα δεν θα φθάση»· 20

·
Η Ευρύκλεια τότε απάντησεν η αγαπητή βυζάστρα·
«Άμποτ', υιέ μου, ν' άρχιζες με πόθο και με γνώσι
το σπίτι να επιμεληθής και να τηράς το βιο σου.
αλλά ποια τώρα θα 'λθ', ειπέ, κοντά σου φως να φέρη;
και η δούλαις, 'που θα σου 'φεγγαν, να βγουν δεν ταις αφίνεις»· 25

·
Και ο συνετός Τηλέμαχος εκείνης αποκρίθη·
«Τούτος ο ξένος· ότι αργός δεν συγχωρώ να μένη
'ς το σπίτι μ' όποιος τρέφεται και από τα ξέν' αν ήλθε»·

·
Αυτά 'πε κείνος, και άπτερος 'ς αυτήν ειπώθη ο λόγος,
και τα θυρόφυλλ' έκλεισε των υψηλών μεγάρων. 30
τότ' ο Οδυσσέας και ο λαμπρός υιός του κινηθήκαν,
κ' έφερναν μέσα κόρυθαις, ομφαλωταίς ασπίδαις,
μυτεραίς λόγχαις· κ' έμπροσθε χρυσόν κρατούσε λύχνον
κ' εμόρφον' ωραιότατο φως η Παλλάδ' Αθήνη.
τότ' είπεν ο Τηλέμαχος έξαφνα του πατρός του· 35

«Θαύμ' είναι αυτό, πατέρα μου, μέγα, 'που βλέπ' εμπρός μου·
οι τοίχοι, τα μεσόστυλα τα ωραία, των μεγάρων,
τα πατερά τα ελάτινα, κ' οι στύλοι οπ' αναβαίνουν,
'ς τα μάτια μ' όλα φανερά φλογώδη λάμπιν έχουν·
είν' εδώ κάποιος των θεών των ουρανοκατοίκων».

40

·
Σ' εκείνον ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Σίγα, τον νουν σου κράτησε, μηδέ ποσώς ερώτα·
τούτος ο τρόπος των θεών κατοίκων του Ολύμπου·
αλλ' άμε συ ν' αναπαυθής, και αυτού θα μείνω μόνος,
'ς ταις δούλαις, 'ς την μητέρα σου, και άλλην να δώσω αιτία·
θα μ' εξετάση 'ς όλ' αυτή μες το παράπονό της».

45

·
Αυτά 'πε· και ο Τηλέμαχος, 'ς την λάμπι των λαμπάδων,
πέρασ' από το μέγαρο 'ς τον θάλαμο, 'ς το μέρος
όπ' εκοιμάτ' ότ' έρχονταν 'ς αυτόν ο γλυκός ύπνος·
πλάγιασε αυτού, την άφθαρτην Ηώ να περιμένη.

50

αλλ' έμενε 'ς το μέγαρον ο θείος Οδυσσέας,
και όλεθρο με την Αθηνά ζητούσε των μνηστήρων.
Απ' τον κοιτώνα η φρόνιμη τότε' ήλθε Πηνελόπη·
την Άρτεμιν ή την χρυσήν ωμοίαζε Αφροδίτη·
κ' ευθύς 'ς το πλάγι της φωτιάς της θέσαν το θρονί της,

55

'που торνευτό μ' ελέφαντα και ασήμ' είχε ποιήσει
ο τεχνουργός Ικμάλιος, και του 'συρε υποπόδι
'ς εκείνο αρμόδιο, και προβειά το σκέπαζε μεγάλη·
'ς εκείνο τότε η φρόνιμη καθόνταν Πηνελόπη·
ήλθαν από το μέγαρον η λευκοχέραις κόραις,

60

κ' ευθύς σηκόναν τ' άφθοно φαγί και τα τραπέζια
και τα ποτήρια, 'πώπιναν οι απόκοτοι μνηστήρες·
και απ' τους φανούς κάτ' έρριξαν το πυρ κ' έθεσαν άλλα
επάνω τους ξύλα πολλά, να δίδουν φως και ζέστη.
τον Οδυσσέ' η Μελανθώ τότε αποπήρε πάλι·

65

«Την νύκτ' ακόμα, ξέν', εδώ θε να μας βασανίζης,
'ς το σπίτι ν' αναστρέφεςαι, ταις κόραις να ματιάζης;
'ς τον δρόμον έβγ', ελεεινέ, και αρκεί σ' ό,τ' έχεις φάγει,
ή θα σε βιάσω με δαυλιαίς να πεταχθής 'ς τον δρόμο».

·
Μ' άγριο βλέμμα ο πολύγνωμος της είπεν Οδυσσέας·
«Με πάθος τόσο, απάνθρωπη, γιατί με κατατρέχεις;

70

μη τάχ' ότ' είμαι ανάλειπτος και κακοενδυμένος,
και 'ς το κοινό ψωμοζητώ, καθώς με βιάζ' η χρεία;
αύτ' είν' η όψι των πτωχών των περιπλανωμένων.
ότι κ' εγώ πανευτυχής 'ς τον κόσμον ήμουν κ' είχα 75
πάμπλουτο σπίτι, και συχνά του πλανωμένου ανθρώπου,
όποιος και αν ήταν, έδιδα, και όποιαν και αν είχε ανάγκη·
και δούλους είχ' αμέτρητους και άφθον' αυτά 'που κάμνουν
να καλοζούν οι άνθρωποι, και υπέρπλουτοι λογιούνται·
αλλ' όλα μου τ' αφάνισεν η θέλησις του Δία. 80
όθεν και συ σκέψου, ω γυνή, μή ποτε χάσης όλην
την λάμπην, οπ' ανάμεσα 'ς ταις δούλαις σε στολίζει,
η δέσποινά σου αν σ' οργισθή και σε κακοποιήση,
ή φθάσ', όπως ελπίζεται, ο θείος Οδυσσέας·
κ' εάν εχάθη, ως λέγετε, και δεν θα φθάση πλέον, 85
ανάθρεψεν ο Απόλλωνας, ιδού, τον μονουιόν του
Τηλέμαχον και αν ανομεί 'ς το σπίτι του καμμία
των γυναικών, το βλέπει αυτός, και πλειά παιδί δεν είναι».

.

Αυτά 'πε, και τον άκουσε μακρόθε η Πηνελόπη
η φρόνιμη, και ωνειδίσε την δούλα και της είπε· 90
«Σε βλέπω, σκύλ' αδιάντροπη, ν' αυθαδιάζης πράξι,
'που θα σφογγίσης έπειτα συ με την κεφαλή σου·
ότι καλώς το γνώριζες, είχες ακούσει ότ' είπα
πως 'ς τα ιδικά μου μέγαρα τον ξένον να εξετάσω
έμελλα ως προς τον άνδρα μου, ενώ με φθείρ' η λύπη». 95

.

Είπε και την κελλάρισσα προσφώνησ' Ευρυνόμη·
«Φέρ', Ευρυνόμη, εδώ θρονί με την προβειά στρωμένο,
ο ξένος να καθίση αυτού, λόγον να ειπή, ν' ακούση
λόγον και κείνος απ' εμέ, και θα τον εξετάσω»·

.

Είπε, και πρόθυμ' έφερε κ' έστησ' ευθύς εκείνη 100
λαμπρήν καθήκλα, και προβειά της έστρωσεν επάνω·
εκάθισε ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας,
κ' η Πηνελόπ' η φρόνιμη τότε άρχισε να λέγη·
«Ω ξένε, το εξής εγώ θα σ' ερωτήσω πρώτη·
ποιος είσαι; ποιο το γένος σου; που η πόλις και οι γονείς σου;» 105

.

Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·

«'Σ της γης τα πέρατα, ω γυνή, σέ ποιος θνητός θα ψέγη;
ότι 'ς τον μέγαν ουρανόν η φήμη σ' έχει φθάσει·
ομοίαν φήμην άπταιστος λαμβάνει βασιλέας,
αν κυβερνά θεόφοβα λαόν πολύν και ανδρείον, 110
εις όλα δίκαιος· και η γη σιτοφορεί, τα δένδρα
γέμουν καρπούς, τα πρόβατα καλογεννούν, και πλήθος
ψάρια γεννά το πέλαγος, απ' την χαριτωμένη
την βασιλεία, κ' ευτυχούν τα πλήθη 'ς την σκιά του.
όθεν τώρα 'ς το σπίτι σου 'ς ό,τι άλλο εξετάζέ με, 115
αλλά μη την πατρίδα μου, το γένος μου, ερωτήσης
μήπως η πολυστένακτη ψυχή μου πλημμυρήση
από πικραίς ενθύμησais, και μέσα εις σπίτι ξένο
δεν πρέπει εγώ να μύρωμαι και να βαρυστενάζω·
και άνθρωπος ατελεύτητα να κλαίη δεν συμφέρει· 120
μη κάποια δούλα σου, ή και συ, θυμώση και νομίση
ότι 'ς τα δάκρυα πνίγομαι βαρύς από την μέθη».

·
Κ' η Πηνελόπ' η φρόνιμη 'ς εκείνον αποκρίθη·
«Ω ξέν', όλα τα δώρα μου, το κάλλος και το σώμα
οι αθάνατοι μου αφάνισαν απ' ότε 'ς την Τρωάδα 125
με τους Αργείους έπλευσεν ο άνδρας μου Οδυσσέας.
αχ! την ζωή μου αν έρχονταν να θεραπεύη εκείνος
και η δόξα μου θε ν' αύξαινε και θα σαν όλα ωραία·
τώρ' έχω λύπη· τι πολλά μώδωσε πάθ' η μοίρα·
ότι όσ' υπάρχουν δυνατοί 'ς τα νησιά γύρω, οι πρώτοι 130
του Δουλιχιού, της Σάμης και της σύδενδρης Ζακύνθου,
κ' εκείνοι οπού 'ς την ηλιακήν Ιθάκη κατοικούσι,
εμέ την άθελη ζητούν και όλο το σπίτι φθείρουν
όθεν 'ς τους ξένους προσοχήν ή 'ς τους ικέταις πλέον
δεν δίδ', ούτε 'ς τους κήρυκais, τους λειτουργούς του δήμου, 135
αλλά μου τήκει την καρδιάν ο πόθος του Οδυσσέα.
κείνοι τον γάμον βιάζουσι κ' εγώ τους πλέκω δόλους·
και πρώτα μ' έμπνευσε θεός, πανί μέγ' αφού στήσω
'ς το δώμα μου, λεπτότατο και απέραντο να υφαίνω
ύφασμα· κ' ευθύς έπειτα 'ς εκείνους είπα· «Ω νέοι 140
μνηστήρες μου, αφού απέθανεν ο θείος Οδυσσέας,
τον γάμον μη μου βιάζετε, σταθήτ' ως ν' αποκάμω
το ύφασμ' αυτό, τα γνέματα να μη μου παν χαμένα,
του Λαέρτ' ήρωα σάβανο, για τον καιρό, 'που η μαύρη

μοίρα του τεντοπλάγιαστου θανάτου θα τον πάρη, 145
των Αχαιίδων μην καμμιά ‘ς τον τόπο μ’ ονειδίση,
αν κείτεται ασαβάνωτος αυτός ‘που πλούσιος ήταν.

αυτά ‘πα κ’ εκατάπεισα την ανδρικήν ψυχή τους·
και το πανί τότ’ ύφαινα, το απέραντο, ολημέρα, 150
και νύκτα το ξεϋφαινα ‘ς την λάμψι των λαμπάδων.

όθεν από τους Αχαιούς εκρύφθηκα με απάτη
τρεις χρόνους· αλλ’ ότ’ έφεραν τον τέταρτον η ώραις,
ως τα φεγγάρια χάνονταν κ’ η ‘μέραις επληθύναν,
η δούλαις, σκύλαις άσπλαχναις, με πρόδωσαν, κ’ εκείνοι 155
μ’ ευρήκαν και μ’ ονειδισμούς πικρούς μ’ εφοβέρισαν.

ιδού πώς το τελείωσα βιασμένη απ’ την ανάγκη.
τώρα του γάμου αποφυγή δεν είν’ ούτ’ άλλο ευρίσκω
τέχνασμα· και να υπανδρευθώ με σπρώχνουν οι γονείς μου·
και το παιδί μου αγανακτεί ‘που τρώγουν το βιο του·
έχ’ ήδη γνώσι, ανδρώθηκε, κ’ είν’ άξιος να προσέχη 160
το σπίτι, ως πρέπ’ εις άνθρωπον πώχει λαμπρύνει ο Δίας.
και όμως ‘ς εμέ το γένος σου θα ειπής, οπόθεν είσαι·
το δρυ τ’ αρχαιομίλητο δεν σ’ έβγαλ’ ούτ’ η πέτρα».

·
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας· 165
«Του Λαερτιάδη σεβαστή γυναίκα του Οδυσσέα,

την γενεά να μ’ ερωτάς δεν θέλει παύσης πλέον·
θα σου την είπω, αν και μ’ αυτό ταις λύπαις μου θ’ αυξήσης.
του ανθρώπου ο τρόπος είναι αυτός, οπότε απ’ την πατρίδα
τόσους καιρούς είναι μακράν, όσο εγώ λείπω τώρα,
και εις πολλαίς χώραις των θνητών θλιμμένος παραδέρνω. 170

και όμως εκείνο θα σου ειπώ, ‘που μ’ ερωτάς να μάθης.
υπάρχει γη καταμεσής του σκοτεινού πελάγου,
η Κρήτη, ωραία, κάρπιμη, περίβρεκτη, και μέσα
είν’ άνθρωποι αναρίθμητοι και πόλες ενενήντα.
και γλώσσαις είν’ όσοι λαοί· γένη Αχαιών ο τόπος 175
και Αυτοκρήτων ψυχερών μέσ’ έχει και Κυδώνων
και Δωριέων τριγενών και Πελασγών των θείων·

κ’ είν’ η Κνωσός, πόλις τρανή, ‘που ο Μίνως, του μεγάλου
του Δία συνομιλητής, βασίλευ’ έτη εννέα,
του θείου Δευκαλίωνα πατέρας, του πατρός μου, 180
‘που εμέ και τον πολέμαρχον γέννησ’ Ιδομενέα.

‘ς την Ίλιον ακολούθησεν εκείνος τους Ατρείδαις

με τα κυρτά καράβια του· εμ' Αίθωνα ονομάζουν·
 εγώ νεώτερος, αυτός καλήτερος και πρώτος.
 τότε είδα εγώ κ' εξένισα εκεί τον Οδυσσέα· 185
 σφοδρός τον έσπρωξ' άνεμος 'ς την Κρήτη απ' τον Μαλέα
 προς την Τρωάδ' ως έπλεε· 'ς τον Αμνισόν, εις τ' άντρο
 της Ειλειθυίας άραξε, 'ς τα δύσκολα λιμάνια,
 και μόλις αυτού ξύφυγεν απ' ταις ανεμοζάλαις.
 'ς την πόλι ανέβη, ερώτησε πού είν' ο Ιδομενέας, 190
 ο σεβαστός του, ως έλεγε, και αγαπητός του ξένος·
 αλλ' ήσαν ήδη δέκ' αυγαίς ή ένδεκ' αφού κείνος
 είχε κινήσει με κυρτά καράβια προς την Τροία.
 'ς το δώμα μου τον πήρα εγώ κ' εκαλοξένισά τον,
 ως είχε απ' όλα τα καλά το σπίτι μου αφθονία· 195
 και αλεύρια, φλογερό κρασί, και βώδια της θυσίας
 απ' το κοινόν εσύναξα κ' εχάρισά τα εκείνου,
 μ' όλη την συνοδία του να ευφραίνεται η ψυχή του.
 δώδεκα ημέραις οι Αχαιοί πρόσμεναν τότε οι θείοι·
 μέγας τους έκλειε Βορηάς, και ουδέ 'ς την γη να μείνουν 200
 τους άφινε· κάποιος θεός εχθρός τον είχε στείλει·
 'ς ταις δεκατρείς, άμ' έπεσεν, εκείνοι εξεκινήσαν».

·

Έλεγε ψεύματα πολλά, και αλήθειαις ωμοιάζαν·
 και ως άκουε τα δάκρυα της ρέαν κ' η θωριά της
 έλυονε· και ως εις τα υψηλά βουνά λυόνει το χιόνι, 205
 'που αφού το ρίξη ο Ζέφυρος ο Εύρος τ' αναλύει,
 και ως λυόνει εκείνο οι ποταμοί πληθένουν ενώ ρέουν,
 όμοια τα ωραία μάγουλα 'ς τα δάκρυα της ελυόναν,
 ως έκλαιε τον άνδρα της καθήμενον σιμά της·
 και κείνος την γυναίκα του, 'που εθρήνηι, εσυμπονούσε· 210
 αλλ' ως κέρατ' ή σίδερο τα μάτι' ασάλευτ' ήσαν,
 'ς τα βλέφαρ' ως αφάνιζε τα δάκρυα του με τέχνη.
 και αφού 'ς τον πολυδάκρυτον θρήνον εκείνη ευφράνθη,
 πάλι 'ς αυτόν απάντησεν, ωμίλησέ του κ' είπε·
 «Αλήθεια, ξένε, τώρα σε, θαρρώ, θα δοκιμάσω, 215
 εάν εκεί τον άνδρα μου με τους λαμπρούς συντρόφους
 εξένισες 'ς το σπίτι σου τwόντι, ως τώρα λέγεις,
 ειπέ μου ποια φορέματα το σώμα του εφορούσε,
 και αυτόν και τους συντρόφους του παράστησε μ' ως ήσαν».

·

Εκείνης ο πολύγλωσσος απάντησε Οδυσσέας·	220
«Πράγμ' είναι δύσκολ', ω γυνή, να σου τον παραστήσω, αφού καιροί μας χώρισαν, κ' ήδ' είν' είκοσι χρόνοι απ' ότε κείνος άφησε την γη την πατρική μου. αλλ' όμως θα σου τον ειπώ 'ς τον νου μ' ως αναφαίνει.	
πορφυρήν χλαίναν δασερήν ο θεός Οδυσσέας	225
διπλήν εφόρει με χρυσήν περόνην, 'που 'χε δύο αυλούς διδύμους, κ' έμπροσθε τεχνούργημ' ήταν θείο· σκύλος ζαρκάδι παρδαλό 'ς τα εμπροσθινά του εκράτει κ' εκύττα το 'που σπάραζε· και αυτό θαύμαζαν όλοι πώς, ενώ πλάσθησαν χρυσοί, κυττά και πνίγει ο σκύλος	230
το ζάρκαδο, και αυτό σπαρνά τα πόδια, να του φύγη. χιτών' ακόμη του είδα εγώ λαμπρότατον 'ς το σώμα, κ' εγυάλιζ' ως εις το ξερό κρεμμύδι επάνω η φλούδα· τόσ' ήταν κείνος μαλακός κ' είχε του ηλιού την λάμψη· γυναίκες τον εθαύμασαν πολλαίς οπού τον είδαν.	235
και εις άλλο ακόμα πρόσεχε· δεν ξεύρ' αν ο Οδυσσέας είχεν από το σπίτι του τα ενδύματα, 'που εφόρει, ή φίλος αν τα χάρισεν, ότ' έμβαινε 'ς το πλοίο, ή ξένος· ότι αγάπησαν πολλοί τον Οδυσσέα, επειδή μες τους Αχαιούς ολίγους είχε ομοίους.	240
κ' εγώ ξίφος ολόχαλκο και πορφυρήν χλαμύδα διπλήν ωραίαν του 'δωκα, και μακρύν χιτώνα, και ως τ' εύμορφο καράβι του με σέβας τον επήρα. τον ακολουούθα κήρυκας ολίγο ανώτερός του 'ς την ηλικίαν ως και αυτόν θα σου τον παραστήσω·	245
καμπούρης, μελαψός, σγουρός, κ' είχ' όνομα Ευρυβάτης· και αυτόν απ' τους συντρόφους του τιμούσ' ο Οδυσσέας εξόχως, ότι εταίριαζε μ' αυτόν εκείνου η γνώμη».	
.	
Είπε, και αυτή πλειότερον πόθον του θρήνου αισθάνθη, άμα της είπε ασάλευτα γνωρίσματ' ο Οδυσσέας.	250
και, αφού 'ς τον πολυδάκρυτον θρήνον εκείνη ευφράνθη, πάλι 'ς αυτόν απάντησεν, ωμίλησέ του και είπε· «Ω ξέν', είχες την λύπη μου και πριν, αλλ' από τώρα αγαπητός και σεβαστός 'ς το σπίτι μου συ θα 'σαι· τα ενδύματ', ως τ' ανάφερες, μ' αυτά τα χέρια πήρα	255
κ' edίπλωσ' απ' τον θάλαμο, και την λαμπρήν περόνην εκάρφωσα, καλλώπισμα να έχη αυτός, 'που οπίσω	

δεν θα ‘λθη, αχ! να τον δεχθώ, ‘ς την ποθητήν πατρίδα·
μοίρα ‘ς το πλοίον έφερε κακή τον Οδυσσέα,
την Κακοΐλιον να ιδή την τρισκαταραμένην».

260

·
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·

«Του Λαερτιάδη ω σεβαστή γυναίκα του Οδυσσέα,
μη φθείρης την καλή σου ειδή, μη την καρδιά σου λυόνης
τον σύντροφό σου κλαίοντας· πλην δεν σε κατακρίνω·
κ’ εάν κάθ’ άλλη οδύρεται, τον άνδρα της αν χάση,

265

‘που τέκν’ απόλαυσε απ’ αυτόν, εσύ πώς να μην κλαίης
τον Οδυσσέα, ‘πώμοιαζε με τους θεούς, ως λέγουν;
αλλά παύσε τα δάκρυα, τους λόγους μου ν’ ακούσης·
θέλει ομιλήσω αληθινά χωρίς το ουδέν να κρύψω,
είδησι της επιστροφής πως έχω του Οδυσσέα,

270

‘που ζη σιμά, ‘ς των Θεσπρωτών την κάρπιμη την χώρα,
και πολλούς φέρει θησαυρούς ‘που απ’ το κοινό συνάζει·
αλλ’ έχασε ‘ς τα σκοτεινά πελάγη τους συντρόφους
με το καράβι, ως έπλεεν από την Θρινακία,
ότι ‘ς αυτόν ωργίσθησαν ο Ήλιος και ο Δίας

275

αφού τα βώδια φόνευσαν εκείνου οι σύντροφοί του·
κείνοι ‘ς τον πολυτάραχον πόντον χαθήκαν όλοι,
και αυτόν, ‘που επάνω ανέβηκε ‘ς του πλοίου την καρίνα,
τα κύματ’ έβγαλαν ‘ς την γη των θεογενών Φαιάκων,
οπ’ ως θεόν τον τίμησαν και τον φιλοδωρήσαν,

280

και να τον στείλουν άβλαπτον ήθελαν ‘ς την πατρίδα.
και από καιρό θα ‘ταν εδώ φθασμένος ο Οδυσσέας,
αλλ’ όμως συμφερότερο του φάνη ‘ς πολλά μέρη
της γης γυρνώντας πράγματα πολλά να θησαυρίζη.
τόσο πολλά τεχνάσματα γνωρίζ’ ο Οδυσσέας,

285

ουδέ θνητός ευρίσκεται να μετρηθή μ’ εκείνον.
αυτά μου είπε ο Φείδωνας, οπ’ είναι βασιλέας
των Θεσπρωτών, και ως σπόνδιζε ‘ς το σπίτι ωρκίσθη εμπρός μου
‘που το καράβ’ είχε ριχθή κ’ οι σύντροφοι έτοιμ’ ήσαν,
‘που κείνον θα οδηγήσουσι ‘ς την ποθητήν πατρίδα.

290

αλλ’ έπεμψε μέ πρότερα, τι Θεσπρωτών καράβι
έτυχε για το κάρπιμο Δουλίχιο να κινήση.
και μου ‘δειξ’ όσους θησαυρούς εσύναξ’ ο Οδυσσέας,
‘που αρκούσαν και την δέκατη να θρέψουν γενεά του·
θησαυρούς τόσοις είχε αυτός ‘ς τα σπίτια του κυρίου.

295

και 'ς την Δωδώνην έλεγεν ότ' είχε αυτός περάσει
απ' του θεού το υψηλό δρυ το θέλημα του Δία
ν' ακούση, αν ολοφάνερα ή μυστικά θα γύρη,
τόσους αφού 'λειψε καιρούς, 'ς την ποθητήν πατρίδα.
ιδού πώς κείνος σώζεται, κ' ήδη θα φθάση κ' είναι 300
πολύ σιμά, και δεν αργεί να ιδή τους ποθητούς του
και την πατρίδα· και άκουσε τον όρκο 'που σου δίδω·
μάρτυς μου ο Δίας, των θεών ο εξαίσιος και πρώτος,
και η γωνία, πώφθασα, του άπταιστου Οδυσσέα,
πως όλα τούτα θα συμβούν καθώς τα λέγω τώρα· 305
ο Οδυσσέας έρχεται τούτος πριν κλείσ' ο χρόνος,
τούτος ο μήνας άμ' εβγή και άμα πατήσ' ο άλλος».

·
Κ' η Πηνελόπ' η φρόνιμη 'ς εκείνον αποκρίθη·
«Τούτος ο λόγος άμποτε τέλος να λάβη, ω ξένε,
και τότε την αγάπη μου θα γνώριζες και δώρα 310
τόσο πολλά, 'π' όποιος σε ιδή θε να σε μακαρίζη.
αλλ' άκουσ' ό,τι αλάθευτα προαισθάνεται η ψυχή μου·
ούτ' ο Οδυσσέας θα 'λθη πλειά, προβόδισμ' ούτε θαύρης,
ότι οδηγόι 'ς το σπίτι μας τέτοιοι δεν είναι πλέον,
ως ο Οδυσσέας ικανός, αν ποτ' εζούσ', εφάνη, 315
να δέχωνται, να προβοδούν τους σεβασμίους ξένους.
τώρα τον ξένον νίψετε, θεράπαιναις, και κλίνην
στρώσετε με λαμπρότατα παπλώματα και χλαίναις,

γλυκείαν να ἔχη ανάπαυσιν ὡς ἔπου να λάμψ᾽ ἡ ἔμερα,
 και αὐριο θα τον λούσετε και χρίσετε ἄμα φέξι, 320
 ὅπως με τον Τηλέμαχο ἔς την τράπεζαν καθίση,
 ἔς το μέγαρο· δεν θα χαρῶν με τούτ᾽ ὅσοι μνηστήρες
 τούτον λυποῦν θανάσιμα, και ουδέ ἔς το εξῆς θα κάμουν
 τίποτ᾽ ἀπ᾽ ὅσα βούλονται, και ἀν τρομερά θυμῶσουν.
 και πῶς συ, ξένε, ὡς προς ἐμέ θα μάθης ἀν των ἄλλων 325
 των γυναικῶν ἀνώτερη ἔς τον νου, ἔς την γνώσιν, εἶμαι,
 ἀν ἀλουστος, κακένδυτος, ἔς τα μέγαρα καθίσης
 ἔς την τράπεζα; και των θνητῶν ἡ ἡμέραις εἶν ολίγαις.
 ἀρ᾽ ὅποιος δείχνετ᾽ ἀπονος και ἀπονην γνώμην ἔχει,
 οἱ ἄνθρωποι ὅλοι, ἐνόσω ζῆ, κακά του καταριῶνται, 330
 και ἀπεθαμένον φοβερὰ τον ονειδίζουσι ὅλοι·
 ἀλλ᾽ ὅποιος δείχνετ᾽ ἀψεγος και ἀψεγην γνώμην ἔχει,
 την δόξαν του ἔτα πέρατα της γῆς οἱ ξένοι ἀπλόνουν,
 και μύρι᾽ ἀνθρώπων στόματα καλόν τον ονομάζουσι».

·

Ἐκείνης ὁ πολὺγνώμος ἀπάντησε Ὀδυσσέας· 335
 «Του Λαερτιάδη σεβαστῆ γυναῖκα του Ὀδυσσέα,
 ἔχω μισήσει και λαμπρά παπλώματα και χλαίνας,
 ἀφού της Κρήτης ἀφησα τα χιονισμένα ὄρη,
 κ᾽ ἐβγήκα με μακρὺκουπο καράβι ἔς τα πελάγη.
 τῶρ᾽ ἀς πλαγιάσω, ἔς ἀυπναις νυκτιαῖς συνειθισμένος· 340
 ἐπειδὴ νύκταις πέρασα πολλαῖς ἔς ἀχρεία κλίνη,
 ὡς να ἔλθῃ της καθ[λ]όθρονης Ἡῶς ἡ λάμψ᾽ ἡ θεία
 ουδέ το ποδονίψιμο τῶρα ἡ καρδιά μου θέλει·
 ουδέ καμμιά των γυναικῶν το πόδι μου θα ἐγγίξῃ
 ἀπ᾽ ὅσαις εἰς το δῶμα σου τῶρ᾽ ἔχεις υπηρέτραις, 345
 εἰμὴ κάποια γερόντισσα, χρηστῆ γυναῖκ᾽, ἀν εἶναι,
 ἔπου ἔς την καρδιά της να ἔπαθεν ὅσ᾽ ἔχω παθημένα·
 ἐκείνης δεν θα ἐμπόδιζα τα πόδια μου να ἐγγίξῃ».

·

Κ᾽ ἡ Πηνελόπ᾽ ἡ φρόνιμη ἔς ἐκείνον ἀποκρίθη·
 «Ἀκριβέ ξένε —ὅτι κανεῖς των ξένων ἀπό πέρα 350
 συνετός τόσο και ἀκριβός ἔς το δῶμα μου δεν ἦλθε,
 τῶσ᾽ εἶναι σύνεσις πολλή και σκέψις ἔς ὅ,τι λέγεις,—
 τῶρ᾽ ἔχω ἐγὼ γερόντισσαν, γνώσιν και νουν γεμάτην,
 αὐτήν, ἔπου γλυκανάστησε τον ἄμοιρον ἐκείνον,
 και ἀπ᾽ της μητρὸς του την κοιλιά τα χέρια της τον πιάσαν· 355

αυτή, και ας είναι αδύναμη, τα πόδια θα σου νίψη.
Ευρύκλεια φρονιμώτατη, σήκω και του άρχοντά σου
νίψε τον συνομήλικον και τώρ' ο Οδυσσέας
‘ς τα πόδια και ‘ς τα χέρια με τούτον όμοιος είναι,
ότ' οι θνητοί ‘ς ταις συμφοραίς ογρήγορα γεράζουν». 360

.
Αυτά ‘πε και το πρόσωπον εσκέπασεν η γραία,
κ' έβγαλε δάκρυα θερμά και με παράπον' είπε·
«Ωιμέ, τέκνο, απελπίσθηκα για σε· σ' ωργίσθη ο Δίας
ως δεν ωργίσθη άλλον θνητόν, θεόφοβος αν κ' ήσουν·
ότι κανείς απ' τους θνητούς του χαιρεβρόντη Δία 365

παχειά μεριά δεν έκαψε κ' εξαίσιας εκατόμβαις,
όσαις εσύ του πρόσφερες, ευχόμενος να λάβης
γήρας καλόν και τον λαμπρόν υιόν σου ν' αναστήσης·
και τώρα την επιστροφή μόνον εσέν' αρνήθη.
και κείνον, αχ! ‘ς την ξενιτειάν η δούλαις θ' αναπαίζαν, 370

ότ' επατούς' ο άμοιρος ς' τα σπίτια των μεγάλων,
ως αναπαίζουν τώρα σέ τούταις η σκύλαις όλαις.
των μιαρών τους υβρισμούς μισείς και να σε νίψουν
δεν στέργεις, ώστ' επρόσταξεν εμέ, ‘που πρόθυμ' είμαι,
η Πηνελόπ' η φρόνιμη του Ικαρίου κόρη. 375

τα πόδια θα σου νίψω εγώ χάριν της Πηνελόπης
και χάριν σου, ότι ξύπνησαν ‘ς τα βάθη της ψυχής μου
πόννοι πολλοί· και πρόσεχε ‘ς αυτό που θα προφέρω·
πολλ' ήλθαν ήδη ξένοι εδώ ταλαίπωροι, αλλ' ακόμη
άνδρα δεν είδα εγώ ποτέ να ομοιάζη του Οδυσσέα, 380
ως εις το σώμα, ‘ς την φωνή, ‘ς τα πόδια, συ του ομοιάζεις».

.
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Ω γραία, τούτ' ομολογούν, εμέ και αυτόν όσ' είδαν,
ότι ομοιότητ' έχουμε πολλήν εμείς οι δύο,
καθώς και συ το νόησες με καλήν βλέψη κ' είπες». 385

.
Είπε, κ' η γραία λέβητα, λαμπρόν ποδολουτήρα,
επήρε, κ' έβαλε πολύ ψυχρό νερό, κατόπι
ζεστό· κείνος εκάθιζε μακράν απ' την γωνίστρα,
και προς το σκότος στράφη ευθύς, ότι του εμπήκε φόβος
μη κείνη, ενώ τον έψαχνε, το λάβωμα γνωρίση 390
και γνωσθούν όλα· εσίμωσεν η γρηά ‘ς τον κύριόν της

κ' ενόησ', ως τον ένιβε, το λάβωμ', οπού χοίρος
 με λευκό δόντι του 'καμε 'ς τον Παρνασό, 'που νέος
 εβγήκε τον Αυτόλυκο να ιδή, και τους υιούς του,
 μητρικόν πάππον του λαμπρόν, 'ς τον όρκο, 'ς την απάτη, 395
 πρώτον απ' όλους τους θνητούς· τον είχ' ο Ερμής προικίσει,
 επειδή του 'καιεν αρνιών καλά μεριά κ' ερίφων,
 και κείνος τον συνώδευε βοηθός παντού και φίλος.
 επέρασεν ο Αυτόλυκος 'ς την κάρπιμην Ιθάκη,
 και νεογέννητ' εύρηκε παιδί της θυγατρός του. 400
 'ς τα γόνατά του το 'θεσεν, άμ' είχε αποδειπνήσει,
 η Ευρύκλεια, και τον έκραξε κατ' όνομα και του 'πε·
 «Αυτόλυκ', εύρες όνομα συ τώρ' ό, τι θα βάλης
 εις του παιδιού σου το παιδί το πολυαγαπημένο».
 Απάντησεν ο Αυτόλυκος· «Κόρη μου και γαμβρέ μου, 405
 τ' όνομα τούτ', οπού θα ειπώ, βάλετε του παιδιού σας·
 εγώ', που τώρ' εδώ 'φθασα, συχναίς έδωσα οδύναις
 πολλών ανδρών και γυναικών 'ς την γη την πολυθρέπτρα·
 άρα Οδυσσέας όνομα να λάβη απ' ταις οδύναις·
 και οπόταν άνδρας έλθη αυτός 'ς το μέγα της μητρός του 410
 παλάτι, εκεί 'ς τον Παρνασόν, οπ' είναι οι θησαυροί μου,
 θα λάβη μέρος, και φαιδρόν θα τον ξεπροβοδήσω».
 .
 Όθεν να λάβη τα λαμπρά χαρίσματ' ο Οδυσσέας
 ανέβη εκεί· και με χαραίς ο Αυτόλυκος τον δέχθη,
 και του Αυτολύκου τα παιδιά· κ' η μάννα της μητρός του 415
 η Αμφιθέα, κλείοντας αυτόν 'ς την αγκαλιά της
 την κεφαλή του φίλησε και τα λαμπρά του μάτια.
 και τα γενναία του παιδιά το γεύμα να ετοιμάσουν
 παράγγειλεν ο Αυτόλυκος· κ' υπάκουσαν εκείνοι,
 και βώδι ευθύς πεντάχρονον, αρσενικόν, εφέρον, 420
 το γδάραν, το συγύρισαν, και, αφού το τεταρτιάσαν,
 με τέχνη το ελιάνισαν, το πέρασαν 'ς ταις σούβλαις,
 και, αφού το ψήσαν εύμορφα, χώρισαν ταις μερίδαις.
 κατόπι τρώγαν κ' έπιναν ολήμερ' ως το δείλι,
 και απ' το τραπέζ' ισόμοιρο καρδιά δεν εστερήθη. 425
 και ο ήλιος άμ' εβύθισε κ' ήλθε κατόπ' η νύκτα,
 επλάγιασαν να κοιμηθούν κ' εχάρηκαν τον ύπνο.
 εφάν' η ροδοδάκτυλη Ηώ του όρθρου κόρη
 και του Αυτολύκου τα παιδιά και οι σκύλοι ξεκινήσαν

εις το κυνήγι και μ' αυτούς ο θεῖος Οδυσσεάς, 430
το υψηλόν ὄρος πάτησαν του Παρνασοῦ δασώδες,
και 'ς τ' ανεμῶδη 'πίλακκα δεν ἀργησαν να φθάσουν.
κ' ἐνὼ την γην ο ἥλιος κτυπούς' ὡς εσηκῶθη
ἀπ' τον βαθύν Ωκεανό, 'που σιγανά κυλάει,
'ς το δάσος μπήκαν οι οδηγοί, κ' ἐμπρός τους ερευνώντας 435
τα ἴχν' οι σκύλοι βάδιζαν, και οπίσω του Αυτολύκου
ακολουθούσαν τα παιδιά, και ο θεῖος Οδυσσεάς
κοντά 'ς τους σκύλους κ' ἔσειε μακρόσκιο κοντάρι.
και μέγας χοῖρος κείτονταν 'ς το βάθος πυκνού λόγγου·
κει μέσ' οὐτ' ἀνεμοι φυσούν με την υγρή πνοή τους, 440
οὔτε του ἡλίου πότ' ἔφθασαν οι φωτειναῖς ακτίναις,
οὔτε βροχή πότ' ἔσπασε, τόσο πυκνός ο λόγγος
ἦταν, και φύλλα ευρίσκονταν σωρός αυτού χυμένα.
και, ὡς ἀκουσε ποδοβολή σκύλων και ἀνδρῶν, 'που ερχόνταν,
ἐμπρός τους στάθη ἀπό σιμά μέσ' ἀπ' τον λόγγ' ο χοῖρος, 445
ὄλαις ταις τρίχαις ὠρθωσε και ὡς πυρ τα μάτια καίαν.
ἀπ' ὄλους πρώτος χύθηκεν ἐπάνω τ' ο Οδυσσεάς,
την λόγχη ἀνασηκόνοντας με το βαρὺ του χέρι
να τον πληγῶση· πρόλαβε να του τραβήση ο χοῖρος
'ς τον γόν' ἐπάν' ὡς ὠρμησε ξυστά, και σάρκα ἐπήρε 450
πολλήν το δόντι σχίζοντας, το κόκκαλο δεν ἤυρε.
'ς τον δεξιόν ὦμο λάβωσε τον χοῖρον ο Οδυσσεάς
κ' ἐβγήκ' η ἀκρη της λαμπρῆς λόγχης 'ς τ' ἀντίκρυ μέρος.
χάμου βροντώντας ἔπεσε κ' ἐπέταξ' η πνοή του.
κείνον ἐπιμελήθηκαν τα τέκνα του Αυτολύκου, 455
και την πληγή του ἀπταιστου του θεῖου Οδυσσεά
καλόδεσαν και μ' ἐπωδή το μαύρο παύσαν αἶμα,
κ' ἔφθασαν εις τα δώματα του ἀγαπητοῦ πατρός των.
τότ' ο Αυτόλυκος και ομοῦ τα τέκνα του Αυτολύκου,
ἀφού καλά τον ἐγίαναν και τον φιλοδωρήσαν, 460
φαδροῖ φαιδρόν τον ἔστειλαν 'ς την ποθητήν Ἰθάκη.
'ς τον γυρισμό του χάρηκαν οι σεβαστοῖ γονεῖς του,
και πῶς το λάβωμ' ἔλαβε να μάθουν ἐρωτούσαν·
και αὐτός τους ἐξιστόρησε πῶς 'ς το κυνήγι χοῖρος
με λευκό δόντι ἐλάβωσεν αὐτόν, οπότε' ἀνέβη 465
'ς τον Παρνασό, με τους υιοῦς ἀντάμα του Αυτολύκου.

.

Τούτο το λάβωμ' ἐπίασε κ' ἐγνώρισεν η γραία,

κ' ευθύς το πόδι απόλυσε, κ' έπεσ' εκείνο μέσα
'ς τον λέβητα, κ' εβρόντησε το χάλκινον αγγείο,
'ς την άλλην έγυρε μεριά, και το νερόν εχύθη. 470

χαράν και θλίψιν μέσα της συνάμ' αισθάνθη εκείνη,
τα μάτια δάκρυα γέμισαν κ' εκόπηκ' η φωνή της·
και το πηγούνι του 'πιασε κ' είπε· «Γλυκό παιδί μου,
είσ' ο Οδυσσέας ασφαλτα· κι' αχ! δεν σ' έχω γνωρίσει
πριν ψηλαφήσ' ολόκληρον εγώ τον κύριόν μου». 475

·
Είπε και το βλέμμ' έστρεψε κατά την Πηνελόπη
να φανερώσ' ότι έφθασε 'ς το σπίτι ο ποθητός της.
και αυτή να ιδή δεν δύνονταν αντίκρ' ή να νοήση,
διότ' η Αθήνη αλλού τον νου της έστρεψε· και κείνος
απ' τον λαϊμό την έπιασε με το δεξί του χέρι, 480

και με τ' άλλο την έφερε σιμά του και της είπε·
«Θα μ' αφανίσης, μάννα, συ; και 'ς τούτο το βυζί σου
συ μ' έφερες· και τώρα εγώ, αφού πολλά 'χω πάθει,
τον χρόνον έφθασα εικοστόν 'ς την γη την πατρική μου.
αλλ' αφού συ το νόησες θεόθεν διδαγμένη, 485

σίγα, μην άλλος άνθρωπος κανείς εδώ το μάθη.
και άκουσε τώρ' ό,τι θα ειπώ και ο λόγος μου θα γείνη·
αν μου υποτάξη ένας θεός τους θαυμαστούς μνηστήραις,
ουδέ σε, την βυζάστρα μου, θα λυπηθώ, την ώρα
'που 'ς τα ιδικά μου μέγαρα ταις δούλαις θα φονεύσω». 490

·
Η Ευρύκλεια τότε η φρόνιμη 'ς εκείνον αποκρίθη·
«Τέκνο, ποιος λόγος σου 'φυγε των οδοντιών το φράγμα;
ξεύρεις πως είν' ασάλευτη και αδάμαστ' η ψυχή μου,
και, ως να 'μουν λίθος στερεός ή σίδηρο, θα μείνω.
και άλλο τι ακόμη θα σου ειπώ και βάλε το 'ς τον νου σου· 495

αν σου υποτάξη ένας θεός τους θαυμαστούς μνηστήραις,
μίαν προς μίαν θα σου ειπώ 'ς το σπίτι ταις γυναίκαις,
και αυταίς, 'που σε καταφρονούν, και όσαις δεν έχουν κρίμα».

·
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Μάννα, τι θα ταις είπης συ; φροντίδα σου δεν είναι· 500
θα ταις νοήσω μόνος μου καλώς, την καθεμία·
σώπαινε συ, και 'ς των θεών το θέλημ' αναπαύου».

·

Αυτά ‘πε, και το μέγαρον διάβηκεν η γραία
 να φέρη ποδονίψιμο, τι χύθ’ όλο το πρώτο·
 και αφού καλά τον ένιψε κ’ εμπύρωσεν εκείνη, 505
 εις την φωτιά να πυρωθή σίμωσε το θρονί του
 και με τα ράκη σκέπασε το λάβωμ’ ο Οδυσσέας·
 τότε άρχισεν η φρόνιμη να λέγη Πηνελόπη·
 «Ω ξένε, τώρα κάτι εγώ θα σ’ ερωτήσω ακόμη·
 ότ’ ήδη φθάνει της γλυκειάς ανάπαυσης η ώρα 510
 ‘ς αυτούς, ‘που πιάν’ ύπνος γλυκός, μ’ όση και αν έχουν θλίψη.
 αλλ’ άμετρην διώρισε λύπην ‘ς εμένα η μοίρα.
 όσ’ είν’ ημέρα ευφραίνομαι με στεναγμούς, με θρήνους,
 ‘ς το σπίτι ενώ τα έργα μου προσέχω και των δούλων·
 αλλ’ άμ’ η νύκτα καταιβή και όλοι γλυκοκοιμούνται, 515
 ‘ς την κλίνην, οπού κείτομαι, την έρημη καρδιά,
 σκληροί μου σφίγγουν λογισμοί και βιάζουν με να κλαίω.
 και όπως αηδόνα η πράσινη, η κόρη του Πανδάρου,
 γλυκολαλεί, της άνοιξης άμα ο καιρός γυρίση,
 ενώ ‘ς των δένδρων κάθετα τα φουντωμένα φύλλα, 520
 και ως χύνει την πολόηχη φωνή της συχναλλάζει,
 τον Ιτυλόν της κλαίοντας, παιδί της, ‘που ‘χε σφάξει
 άγνωστα εκείνη, τον υιόν του Ζήθου βασιλέα·
 όμοια κ’ εμένα εδώ κ’ εκεί σαλεύεται η καρδιά,
 αν θα σταθώ με το παιδί, και ως είμαι να φυλάγω 525
 το είναι μου, ταις δούλαις μου και το υψηλό παλάτι,
 σέβας της κλίνης νυμφικής και της φωνής του κόσμου,
 ή απ’ τους μνηστήραις Αχαιούς ήδη θ’ ακολουθήσω
 κείνον οπ’ είναι ανώτερος και πλήθια δίδει δώρα.
 και όσ’ ήταν άγνωστο παιδί δεν μ’ εσυγχώρει ο υιός μου 530
 άνδρα να πάρω αφίνοντας του πρώτου ανδρός το δώμα·
 πλην τώρ’ ότ’ εμεγάλωσε και παλληκάρι εγίνη,
 λεπείται την ουσία του, ‘που τρώγουν οι μνηστήρες,
 και τους θεούς παρακαλεί να υπάγω εις τους γονείς μου.
 αλλ’ όνειρο τώρ’ άκουσε, και να μου το εξηγήσης· 535
 ‘ς το σπίτι χήναις είκοσι με μοσκευτό σιτάρι
 εγώ τρέφω, κ’ ευφραίνομαι καθώς ταις βλέπω εμπρός μου.
 μέγας αετός κυρτόμυτος απ’ τ’ όρος εκατέβη
 και τους λαιμούς των έκοψε· νεκραίς επέσαν όλαις
 ‘ς το μέγαρο, και ο αετός σηκώθη ‘ς τον αιθέρα· 540
 κ’ εγώ μες τ’ όνειρ’ έκαμνα ξεφωνητό και κλάψα·

κ' εμένα η καλοπλέξουδαις κυκλώσαν Αχαιίδες
ενώ 'κλαια πως αετός μου φόνευσε ταις χήναις·
γύρισε αυτός κ' εκάθισε 'ς την κορυφή της σκέπης,
και με φωνήν ανθρώπινη μ' εμπόδιζε να κλαίω· 545

—θάρρεψε, ω κόρη του γνωστού 'ς τον κόσμον Ικαρίου,
όχι όνειρον, αλλ' όραμα καλό 'που θ' αληθεύση·
η χήνες τους μνηστήραις σου δηλούν, κ' εγώ, 'που ως τώρα
ήμουν αετός, ο άνδρας σου τώρ' είμαι κ' επανήλθα
να δώσω τέλος άσχημον εις όλους τους μνηστήραις.— 550
αυτά 'πε κείνος και άφησεν εμένα ο γλυκός ύπνος·
και όπως τα μάτια γύρισα 'ς το σπίτ' είδα ταις χήναις
'που τρώγαν σίτον ως προτού τριγύρω 'ς την λεκάνη».

·
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Άλλην εξήγησι, ω γυνή, του ονείρου να ζητήση 555
κανείς δεν δύνατ', επειδή το τέλος ο Οδυσσέας
ο ίδιος είπε, και όλεθρος εις τους μνηστήραις όλους
φανερός είναι και κανείς τον χάρο δεν θα φύγη».

·
Κ' η Πηνελόπ' η φρόνιμη 'ς εκείνον αποκρίθη·
«Ω ξένε, υπάρχουν και άπιαστα όνειρα μωρολόγα, 560
και όσα ονειρεύονται οι θνητοί δεν αληθεύουν όλα·
ότι δυο πύλαις έχουμε των ελαφρών ονείρων·
ελεφαντόπλαστ' είν' η μια κεράτιν' είν' η άλλη·

και όσ' όνειρ' από τον σχιστόν ελέφαντα διαβαίνουν,
όλ' απατούν τον άνθρωπον με ρήματα χαμένα, 565
και όσ' από τα καλόξυστα κέρατα διαβαίνουν
αληθινά τελεσφορούν 'ς εκείνον 'που τα βλέπει.
πλην το πικρ' όνειρο, θαρρώ, κείθε 'ς εμέ δεν ήλθε·
αχ! πόσην θα 'φερνε χαρά 'ς εμέ και 'ς το παιδί μου.

και άλλο τι ακόμη θα σου ειπώ και βάλε το 'ς τον νου σου· 570
έρchet' η αυγή κατάρατη, 'που εμέν' από το σπίτι
θα πάρη του Οδυσσέα μου· μέλλω να θέσω αγώνα
αυταίς 'που κείνος έσταινε 'ς τα μέγαρά του αξίναις

δώδεκα όλαις 'ς την σειράν, ως τα πλευρά των πλοίων,
και από μακράν τοξεύοντας ταις διαπερνούσεν όλαις· 575
τέτοιον αγώνα τώρα εγώ θα θέσω των μνηστήρων·
και αυτόν, οπ' ευκολώτερα το τόξο θα τανύση,
και όλαις αξίναις δώδεκα περάση, με το βέλος,

θ' ακολουθήσω, αφήνοντας το δώμα τούτ', οπ' ήλθα
 νεόφυμη, πανεύμορφο και θησαυρούς γεμάτο, 580
 οπού και μέσα 'ς τ' όνειρο συχνά θα το θυμώμαι».

·
 Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·

«Του Λαερτιάδη σεβαστή γυναίκα του Οδυσσέα,
 τέτοιοι αγώνα σπίτι σου να θέσης μην αργήσης·
 ότι πρώτα ο πολύγνωμος θα φθάση Οδυσσέας, 585
 πριν ή εκείνοι, ψάχνοντας το στιλβωμένο τόξο,
 και την χορδή τανύζοντας, τα σίδερα περάσουν».

·
 Κ' η Πηνελόπ' η φρόνιμη 'ς εκείνον αποκρίθη·
 «Εάν εδώ καθήμενος εμέ να τέρπης, ξένε,
 ήθελες, δεν θα χύνονταν ύπνος 'ς τα βλέφαρά μου· 590
 αλλ' άυπνοι παντοτινά δεν γίνεται να μένουν

οι άνθρωποι· και των θνητών εις κάθε πράγμα μέρος
 διώρισαν οι αθάνατοι, 'ς την γη την σιτοδώρα.

αλλ' εγώ τώρα θ' αναιβώ 'ς τ' ανώγι να πλαγιάσω
 'ς την κλίνην πολυστένακτην, 'που δάκρυα την ποτίζουν 595
 τα μάτια μ' από την στιγμήν οπ' έφυγ' ο Οδυσσέας,
 την Κακοίλιον να ιδή την τρισκαταραμένην·
 κει θα πλαγιάσω εγώ· και συ 'ς το σπίτι εδώ κοιμήσου·
 ή στρώσε χάμαι ή θέλησε να σου ετοιμάσουν κλίνη».

·
 Αυτά 'πε και 'ς τα υπέρλαμπρα τ' ανώγι' ανέβη εκείνη, 600
 όχι μόν', η θεράπαιναις σιμά την συνωδεύαν·
 και αφού 'ς τ' ανώγι ανέβηκεν εκείνη με ταις κόραις,
 τον ποθητόν της έκλαιεν, ως ότου γλυκόν ύπνο
 'ς τα βλέφαρα της έχυσεν η γλαυκομμάτ' Αθήνη.

·
 ·
 ·
 ·
Ραψωδία Υ

·
 ·
 ·
 'Σ τον πρόδομον επλάγιαζεν ο θείος Οδυσσέας·
 επάνω εις βωδοτόμαρον αμάλακτ' είχε στρώσει
 πολλαίς προβείαις των αρνιών, 'που σφάζαν οι μνηστήρες·

και, άμ' αναπαύθη, σκέπασμα του έρριξ' η Ευρυνόμη,
αυτού κινώντας εις τον νουν ολέθρια 'ς τους μνηστήραις 5
άγρυπνος έμενεν αυτός· και απ' το παλάτ' η κόραις,
όσαις με κείνους άσεμνα να σμίγουν συνειθούσαν,
βγαίναν και γέλια και χαραίς έκαμναν μεταξύ των.
αλλ' εταράζετο η καρδιά 'ς τα σωθικά του εκείνου,
και διαλογίζονταν πολύ μες της ψυχής τα βάθη, 10
εάν θα ορμήση θάνατον να δώσ' εις καθεμία,
ή αφήση με τους προπετείς μνηστήραις να 'χουν σμίξι
την ύστερή των· και η καρδιά μέσα σφοδρά του αλύκτα.
και ως σκύλ', οπού τα τρυφερά μικρά της περιτρέχει,
άνθρωπον ξένον αλυκτά κ' είν' έτοιμη 'ς την μάχη· 15
όμοια του αλύκτα μέσα του, καθώς αγανακτούσε.
και την καρδιά του ωνείδισε, τα στήθη του κτυπώντας·
— βάστα, καρδιά· σκυλίτερον έχεις βαστάσει πόνον,
όταν ο άγριος Κύκλωπας μου 'τρωγε τους γενναίους
συντρόφους· και συ βάστασες ως ότου απ' τ' άντρο κείνο, 20
όπ' έβλεπες τον θάνατον, η γνώσι σ' έφερε έξω.—
τους λόγους τούτους έλεγε προς την καρδιά του εκείνος·
τότε 'ς αυτόν υπάκουσε με υπομονή μεγάλη
μέσα η καρδιά του· πλην αυτός γύριζ' εδώθ' εκείθε·
και ως ότε απ' αίμα γεμιστήν και απ' άλειμμα κοιλίαν 25
άνθρωπος στρέφει εδώ κ' εκεί 'ς την φλόγα οπ' έχει ανάψει,
ότι ποθεί ταχύτατα να την ιδή ψημένην,
εδώθ' εκείθ' εγύριζε και αυτός κ' εμεριμνούσε
το πώς τους αδιάντροπους μνηστήραις να κτυπήση
μόνος, κ' εκείν' ήσαν πολλοί· τότε 'ς αυτόν η Αθήνη 30
κατέβη από τον ουρανό κ' είχε θνητής το σχήμα·

‘ς την κεφαλή του στάθηκεν επάνω κ’ εἶπ’ εκείνου·
«Πάλι αγρυπνεῖς, ο ἄμοιρος, ως ἄλλος δεν ευρέθη;
ιδού, το σπίτι σου, κ’ ιδού ‘ς το σπίτι’ η σύντροφός σου,
και το παιδί σου, οπ’ ὅμοιον κάθε πατέρας θέλει»· 35

·
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Ναι, τούτ’ ὅσ’ εἶπες, ω θεά, λάθος ποσώς δεν ἔχουν·
αλλ’ η ψυχὴ μου μεριμνά ‘ς τ’ ανήσυχά μου στήθη
το πώς τους αδιάντροπους μνηστήραις να κτυπήσω
μόνος, και πάντοτ’ εἶναι αυτοί ‘ς το δῶμα συναγμένοι. 40
και ἄλλο τι μεγαλύτερο μεριμνά μέσα ο νους μου·
με του Διός την δύναμι και σέν’ αν τους φονεύσω,
πού θαύρω εγὼ καταφυγή; να το σκεφθῆς ζητώ σε».

·
Τότε η θεά του απάντησεν η γλαυκομμάτ’ Αθήνη.
«Ἄθλιε, και ‘ς μικρότερον φίλον καθείς θαρρεύει 45
θνητόν και οπού βουλεύματα τόσο πολλά δεν ξεύρει·
αλλ’ εγὼ εἶμαι ἀθάνατη θεά, ‘που σε φυλάσσω
πάντοτε εις κάθε αγώνα σου· κ’ ιδού τι σου κηρύττω·
κ’ εἴαν τους δυο μας ἐζωναν θνητῶν ἀνθρώπων λόχοι
πεντήκοντα, με ορμὴ πολλή ‘ς τον φονικόν αγώνα, 50
και αυτῶν ἀκόμη θα ‘παιρνες τα βῶδια και τ’ αρνία.
κοιμήσου τώρα· εἶναι βαρὺ πολὺ να ολονυκτήσης
ἀγρυπνος· και ἀπὸ τα δεινά να βγης δεν θέλει ἀργήσης».

·
Αυτά ‘πε κ’ ὕπνον ἔχυσεν εις τα ματόφυλλά του,
και πάλ’ η ἀσύγκριτη θεά ‘ς τον Ὀλυμπον ἀνέβη. 55

Και ο ὕπνος ως τον ἔπιανε και του ‘λυε τα μέλη
και ταις φροντίδαις, η χρηστή γυναίκα του ἐξυπνούσε
κ’ ἐκάθισε και δάκρυζε ‘ς την μαλακὴ της κλίνη·
και ἀφού ‘ς τους θρήνους χόρτασε την θλιβερὴ καρδιά της,
‘ς την Ἄρτεμιν η ἀσύγκριτη γυναίκα ευχήθη πρώτα· 60

«Ἀγία κόρη του Διός, Ἄρτεμις, ἀμποτ’ ἤδη
το στήθος μου τοξεύοντας να μ’ ἐσβυνες ἀμέσως,
ἢ ας μ’ ἀρπαζεν ἀνεμικὴ και ας μ’ ἐσερνε μαζὴ της
‘ς τ’ ἀνήλια περάματα και να με φέρη πέρα
‘ς του οπισθορμήτου Ὠκεανού το στόμα να με ρίξη. 65
και ως σήκωσαν η ἀνεμικαῖς ταις κόραις του Πανδάρου,—
ταις ὠρφανεύσαν οι θεοί, και ἀφού ‘ς το σπίτι εμείναν

έρημαις, βρεφοκόμησεν αὐταῖς ἡ Ἀφροδίτη,
καὶ με τυρί ταις ἔτρεφε, κρασί γλυκό, καὶ μέλι.
ἡ Ἥρα ταις ἐχάρισεν, ὡς εἰς θνητὴν καμμίαν, 70
γνώσι καὶ κάλλη, ἀνάστημα ἡ Ἄρτεμις ἡ ἀγία,
κ' ἔργα νὰ ἐργάζωνται λαμπρά ταις δίδαξεν ἡ Ἀθήνη·
καὶ ὡς ν' ἀναιβή 'ς τὸν Ὀλυμπον ἡ Ἀφροδίτ' ἡ θεία,
τῶν κορασίδων τὴν χαρὰ τοῦ γάμου νὰ ζητήσῃ
ἀπὸ τὸν Δία βροντητή, 'που, τῶν ἀπάντων γνώστης, 75
τὴν μοῖρα καὶ τὴν ἀμοιριά κάθε θνητοῦ γνωρίζει,
ταις κόραις σήκωσαν εὐθύς ἡ ἀρπυιαὶς καὶ ταις δώσαν
τῶν Ἐριννύων τῶν φρικτῶν νὰ ταις περιποιούνται,—
ὅμοια κ' ἐμέ ν' ἀφάνιζαν οἱ κάτοικοι τοῦ Οὐλύμπου
ἢ καὶ ἀς μ' ἐκτύπ' ἡ Ἄρτεμις, ὅπως τὸν Ὀδυσσέα 80
'ς τὸν νοῦ θωρώντας καταιβῶ 'ς τὸν μισημένον Ἄδη,
νὰ μὴν εὐφράνω τὴν ψυχὴν ἀνθρώπου κατωτέρου.
ἀλλ' ὁ θλιμμένος δύναται τὴν λύπη νὰ υπομένη
ἀν ὀλημέρα οδύρεται, καὶ ὁπότεν φθάν' ἡ νύκτα
τὸν πάρ' ὁ ὕπνος, ὅτι αὐτός, 'ς τὰ βλέφαρ' ἄμα πέσῃ, 85
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ 'ς τὴν λησμονιά βυθίζει.
ἀλλὰ 'ς ἐμέ καὶ οὐκ εἰρατὰ κακὰ μου στέλν' ἡ μοῖρα.
καὶ τούτῃν πάλι τὴν νυκτιὰ 'ς τὸ πλάγι μου τὸν εἶχα,
ὡς ἦταν ὅτ' ἐκίνησε με τὸν στρατόν, κ' ἐχάρην
ὅψιν ὅτ' εἶδ' ἀληθινὴν, ὄχι ὄνειρον, ἐμπρὸς μου». 90

·
Αὐτὰ 'πε, κ' ἡ χρυσοθρόνη Ἡὼ 'ς τὸν κόσμον ἐφάνη·
καὶ ὁπ' ἐκλαίε τὴν νόησε μακρόθεν ὁ Ὀδυσσεύς,
κ' ἐμείνε καὶ τοῦ φάνη πῶς τὸν γνώρισ' ἤδη ἐκείνη
καὶ τοῦ 'στεκε 'ς τὴν κεφαλή· καὶ ἀρπας' εὐθύς τὴν χλαίνα
καὶ ταις προβειαῖς, 'που πλάγιαζε, καὶ ἀπόθεσέ τὰ εἰς θρόνον 95
'ς τὸ μέγαρον, κ' ἔξ' ἔφερε τὰ βώδινο τομάρι.
καὶ τὰ χέρια σηκόνοντας εἶπε· «Πατέρα Δία,
εἴαν τῶντ' ἡ ἀγάπη σας, ἀφοῦ μ' ἐβασανίστε,
ἀπὸ στερηαῖς καὶ θάλασσαις μ' ὠδήγησε 'ς τὴν γῆν μου,
ἀπ' τοὺς θνητούς, ὁπού ξυπνοῦν, κάποιος φωνὴν ἀς βγάλῃ 100
μέσαθε, κ' ἔξω τοῦ Διὸς ἄλλο ἀς φανῇ σημεῖον».

·
Εὐχήθη καὶ τὸν ἀκούσεν ὁ πάνσοφος ὁ Δίας,
καὶ ἀπ' τὰ νεφῶδ' υψώματα τοῦ ἀκτινοβόλου Οὐλύμπου
βρόντησ' εὐθύς· ἐχάρηκεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς.

και από το σπίτι πρόβαλε φωνήν γυναίκ' αλέστρα 105
 πλησίον, οπ' ευρίσκονταν οι μύλοι του κυρίου,
 και δώδεκ' αγωνίζονταν γυναίκες να ετοιμάσουν
 κριθάλευρα, σιτάλευρα, μεδούλι των ανθρώπων.
 κ' η άλλαις άμ' απάλεσαν κοιμώνταν· μόνη εκείνη
 άλεθε ακόμ' η αδύναμη· τον μύλον η θλιμμένη 110
 κράτησε, κ' έβγαλε φωνή, σημάδι του κυρίου·
 «Δία πατέρα, 'που εις θεούς και ανθρώπους βασιλεύεις,
 μεγάλα εβρόντησες από τον κάταστρον αιθέρα,
 ούδ' είναι νέφος πουθενά· κάποιο σημείον δείχνεις·
 κ' εμένα τώρα της πτωχής 'ς ό,τ' είπω δόσε τέλος· 115
 ύστερη σήμερα φορά 'ς το σπίτι του Οδυσσέα
 να ευφρανθούν το πρόσχαρο συμπόσιον οι μνηστήρες·
 αυτοί, 'που 'ς τ' άλεσμα βαρύ τα γόνατα μού κόψαν
 και την καρδιά, τώρα εδώ να φάγουν το ύστερό τους»·
 .
 Αυτά 'πε· και απ' τον κλήδονα και απ' την βροντήν του Δία 120
 ο Οδυσσέας θάρρεψε να εκδικηθή τους πταίσταις.
 .
 Η άλλαις δούλαις 'ς τα λαμπρά δώματα του Οδυσσέα
 συναθροίζονταν και άναφταν φωτιάν εις την γωνίστρα·
 εγέρθη και ο Τηλέμαχος, το ισόθεο παλληκάρι,
 ενδύθη και το κοφτερό σπαθί 'ς τον ώμο εζώσθη. 125
 'ς τα λαμπρά πόδια τα καλά προσέδεσε πεδούλια,
 κοντάρι πήρε δυνατό μ' ακονισμένη λόγχη,
 και 'ς το κατώφλι στάθηκε κ' είπε της Ευρυκλείας·
 «Γερόντισσα, ετιμήσετε τον ξένον εις το σπίτι
 με στρώμα και με φαγητόν, ή μένει αμελημένος; 130
 ότ' η μητέρα μου συχνά, μ' όλην την γνώσι 'πόχει,
 ως τύχη, τον χειρότερον απ' τους θνητούς ανθρώπους
 τιμά, και τον καλύτερον καταφρονεί και διώχνει»·
 .
 Η Ευρύκλεια τότε η φρόνιμη 'ς εκείνον αποκρίθη·
 «Ω τέκνο μου, 'ς την άπταιστη μην αποδίδης πταίσμα· 135
 κρασί 'πινε καθήμενος, όσ' ήθελε, αλλά πλέον
 πείναν δεν είχε, ως έλεγε 'ς αυτήν, 'που τον ερώτα.
 και την γλυκειάν ανάπαυσιν ότ' ενθυμήθη εκείνος,
 κλίνην αυτή παράγγειλε ταις δούλαις να του στρώσουν,
 και αυτός ως έρμος άμοιρος δεν έστεργε να πέση 140

εις κλίναις και παπλώματα, ἀλλ' εἰς βωδίου τομάρι
αμάλακτο και 'ς ταις προβειαῖς, 'ς τον πρόδομο, κοιμήθη.
κατόπιν εμεῖς σκέπασμα του ρίξαμεν ἐπάνω».

·
Αυτά 'πε, και ο Τηλέμαχος κρατώντας το κοντάρι
εβγήκε και γοργόποδες δυο σκύλοι ακολουθούσαν, 145
και κίνησε 'ς την σύνοδο των Αχαιῶν να φθάση·
των δούλων ὡστός' ἔλεγεν η θαυμαστή γυναῖκα
Ευρύκλεια, 'που ἦταν γέννημα του Ὠπα Πεισηνορίδη·
«Κινείσθε· σεις σαρώσετε και ράνετε το δῶμα,
και 'ς τα καλόφθειαςτα θρονιά τους πορφυρούς ἀπλώστε 150
τάπηταις· σεις, ταις τράπεζαις σφογγίσετ' ὅλαις γύρω,
και τους κρατήραις και μαζί τα τεχνικά ποτήρια
τα δίκουπα καθάρετε· κ' η ἄλλαις εἰς την βρύσι
πάτε, να φέρετε νερό, και αυτού να μην ἀργεῖτε·
ὄτ' οι μνηστήρες γρήγορα 'ς το μέγαρο θα φθάσουν 155
πολύ πρωί· τι σήμερον εορτάζει ο κόσμος ὅλος».

·
Εἶπε, και αὐταῖς υπάκουσαν ἀμέσως 'ς την φωνή της.
εἴκοσι πήγαν ἀπ' αὐταῖς 'ς την ἰσκιασμένη βρύσι,
η ἄλλαις ἐπιδέξια 'ς τα δῶματα ἐνεργούσαν.

·
Ἐμπήκαν και των Αχαιῶν οι ἀκόλουθ' υπηρέταις, 160
και ξύλα σχίσαν τεχνικά· και ἀπό την βρύσι φθάσαν

·
η κόραις· ο χοιροβοσκός και αὐτός κατόπιν ἦλθε·
κ' ἔφερνε τρία διαλεκτά θρεφτάρι' ἀπ' το κοπάδι.
ἀφησ' ἐκεῖνα 'ς το λαμπρό περίφραγμα να βόσκουν,
και αὐτός γλυκά προσφώνησεν εὐθύς τον Οδυσσεά· 165
«Ἐένε, κάπως καλῆτερα σε βλέπουν οι μνηστήρες,
ἢ ἀκόμη σε καταφρονούν 'ς τα μέγαρα ὡσάν πρώτα;»

·
'Σ ἐκεῖνον ο πολύγνωνμος ἀπάντησε Οδυσσεάς·
«Ἀχ,! οι θεοί, φίλ' Εὐμαιε, τ' ὄνειδος να κτυπούσαν 170
οπ' ἐνεργούν τούτ' οι ἀσεβεῖς παράνομοι και αὐθάδεις
'ς το ξένο σπίτι, κ' ἐντροπῆς μέρος ποσῶς δεν ἔχουν».

·
Τους λόγους τούτους ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσόν τους.
ὡστόσο και ο γιδοβοσκός Μελάνθιος ἦλθε κ' εἶχε

δύο βοσκούς κατόπι του, ‘που ωδήγαν διαλεμμένα
ερίφι’ απ’ όλαις ταις κοπαίς να φάγουν οι μνηστήρες. 175
εις την βροντερήν αίθουσα τα έδεσε αποκάτω

και αυτός πικρά προσφώνησεν ευθύς τον Οδυσσέα·
«Ξένε, ‘ς το δώμ’ ακόμη εδώ θε να μας βασανίζης,
ολόγυρα ζητούντας, κ’ εδώθε δεν θα φύγης;
την φορά ταύτην ασφαλτο δεν θέλει χωρισθούμε 180
πριν συγκρουσθούν οι γρόνθοι μας· ότ’ είσ’ αισχρός ζητιάνος·
κ’ είναι και αλλού των Αχαιών τραπέζια, να πηγαίνης».

·
Αυτά ‘πε και ο πολύγλωμος εσώπαινε Οδυσσέας,
αλλ’ έσεισε την κεφαλή και ολέθρια μελετούσε.

·
Και τρίτος ο Φιλοίτιος, άρχος ανδρών, τότε ήλθε, 185
κ’ έφερνε στείραν δάμαλην κ’ ερίφια των μνηστήρων.
απ’ την αντίκρυ στερεά τους πέρασαν περάταις,
‘που κροβοδούν κάθ’ άνθρωπον όποτεν τους ζητήση.
εις την βροντερήν αίθουσα τα έδεσε αποκάτω
κ’ επήγε ‘ς τον χοιροβοσκό σιμά και τον ερώτα· 190
«Χοιροβοσκέ, ποιος είν’ αυτός ο ξένος, ‘που τώρ’ ήλθε
εις το παλάτι μας; και ποιών ανδρών καυχάτ’ ότ’ είναι
γέννημ’ αυτός; ποιαν γενεάν και ποιαν έχει πατρίδα;
ο άμοιρος! και φαίνεται ‘ς την όψι βασιλέας.
αλλ’ αφανίζουν οι θεοί τους περιπλανωμένους, 195
όταν τους κλώσουν συμφοραίς, και βασιλείς αν είναι».

·
Είπε, τον επλησίασε και τον εκαλοδέχθη
με την δεξιά, και του ‘λεγε με λόγια πτερωμένα·
«Πατέρα ω ξένε, χάιρε μου· καλαίς να ιδής ημέραις
καν εις το εξής· τώρα πολλά σε βασανίζουν πάθη. 200
πάτερα Δία, ποιος θεός ολέθριος είν’ ως είσαι;
αφού τους γέννησες εσύ, τους άνδραις δεν λυπείσαι
και τους βυθίζεις ‘ς άμετρη φρικτή ταλαιπωρία.
ίδρωσα ως σ’ είδα, εδάκρυσσα, ενώ τον Οδυσσέα
αμέσως ενθυμήθηκα, διότι, θαρρώ, και κείνος 205
μ’ όμοια ράκη επάνω του ‘ς τον κόσμο παραδέρνει,
αν είναι ακόμη ‘ς την ζωή, του ηλιού το φως αν βλέπει·
και αν εις τον Άδη ευρίσκεται, αχ! ορφανόν μ’ αφήκε
ο ισόθεος Οδυσσέας μου, ‘που νέον ταις δαμάλαις

να επιστατήσω μ' έβαλε 'ς την γη των Κεφαλλήνων· 210
γίνονται τώρ' αμέτρηταις, ουδέ βοσκός πότ' είδε
τόσον η πλατυμέτωπαις δαμάλαις να πληθύνουν.
και προσταγμένος φέρνω ταις να ταις χαρούν οι ξένοι,
'που το παιδί 'ς το σπίτι του δεν σέβονται, ουδέ τρέμουν
την θείαν δίκην, ότι αυτοί να μοιρασθούν ζητούσι 215
του βασιλέα τα καλά τον πολυεξωρισμένου.
και μες τα βάθη της ψυχής τούτο γυρίζει ο νους μου
πολύ συχνά· μέγα κακόν, ενώ σώζετ' υιός του,
να φύγω, να ξενιτευθώ, μαζί με ταις δαμάλαις·
αλλά πάλι χειρότερο, να μένω αυτού ταις ξέναις 220
δαμάλαις να φυλάσσω εγώ με πόνο της ψυχής μου.
θα 'χα προσφύγει από καιρόν εις μέγαν βασιλέα
άλλον, ότ' είναι αβάστακτα κείνα οπού βλέπω πλέον·
αλλ' ακόμη τον άμοιρον στοχάζομ', ίσως έλθη
κάπουθε, και 'ς τα δώματα σκορπίση τους μνηστήραις». 225

·
'Σ εκείνον ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Βουκόλε, αφ' ούτε ανόητος ούτε αγενής συ δείχνεις,
κ' εγώ βλέπ' ότ' η σύνεσις ταις φρέναις σου φωτίζει,
άκου τι λέγω και φρικτόν όρκον ομόνω ακόμη·
μάρτυς μου ο Δίας ύψιστος, το ξενικό τραπέζι 230
και η γωνία, 'πόφθασα, του άπταιστου Οδυσσέα,
συ δω θα ήσαι και άσφαλτα θα φθάσ' ο Οδυσσέας,
και με τα μάτια σου θα ιδής, αν θέλης, τους μνηστήραις,
'που ηγεμονεύουν τώρα εδώ, να πέφτουν σκοτωμένοι».

·
'Σ εκείνον τότε απάντησεν ο άνδρας ο βουκόλος· 235
«Α! ξένε, να τελείονεν ό,τ' είπες ο Κρονίδης!
θα 'βλεπες πώς μ' ακολουθούν τα χέρια μου τ' ανδρεία».

·
Και ομοίως 'ς όλους τους θεούς ο Εύμαιος ευχήθη
να φθάση ο πολύνοος 'ς το δώμα του Οδυσσέας.

·
Τους λόγους τούτους έλεγαν εκείνοι ανάμεσόν τους. 240
του Τηλεμάχου αφανισμόν ωστόσοσιν οι μνηστήρες
έπλεκαν· αλλ' αριστερό πουλί 'ς αυτούς εφάνη,
υψηλοπέτης αετός, 'που εκράτει περιστέραν.
τους είπε τότε' ο Αμφίνομος^ «Δεν θέλει ορθοποδήση,

ω φίλοι, ό,τι ωργανίσαμε, του Τηλεμάχου ο φόνος· 245
αλλά τώρ' ας φροντίσουμε να ετοιμασθή το γεύμα».

·
Είπε, κ' εις όλους άρεσεν ο λόγος του Αμφινόμου.
και άμ' έφθασαν 'ς τα δώματα του θείου Οδυσσέα,
εις ταις καθήκλαις. 'ς τα θρονιά, ταις χλαίναις αποθέσαν·
κ' έσφαζαν κείνοι αρνιά τρανά κ' ερίφια σαρκωμένα, 250
χοίρους θρεφτούς και δάμαλην και, αφού τα σπλάχνα ψήσαν,
τα μοίραζαν και το κρασί συγκέρναν 'ς τους κρατήραις.
ο χοιροτρόφος έδιδε τριγύρω τα ποτήρια,
τον σίτον ο Φιλοίτιος, ο άρχος των ανθρώπων,
μέσα 'ς τα ωραία κάνιστρα· κ' εκέρνα ο Μελανθέας· 255
και άπλωσαν κείνοι 'ς τα έτοιμα φαγιά 'που εμπρός τους είχαν.

·
Και δίβουλα ο Τηλέμαχος εκεί τον Οδυσσέα
έσταινε μες το μέγαρο το στερεό, πλησίον
'ς το πέτρινο κατώφλιον, αφού μικρό τραπέζι
του 'θεσε και άπρεπο σκαμνί, κ' έβαλ' εμπρός του σπλάχνα. 260
και με κρασί του γέμισε χρυσό ποτήρι κ' είπε·
«Μες τους μνηστήραις άφοβα συ κάθησαι και πίνε·
και απ' εμπαιγμούς και από κτυπιαίς εγώ θα σε φυλάξω,
ότι δεν είναι του κοινού το σπίτι τούτο, αλλ' είναι
του Οδυσσέα και 'ς εμέ το 'χει αποκτήσει εκείνος· 265
και σεις από τους υβρισμούς απέχετε, ω μνηστήρες,
και από τα χέρια, μη συμβή πικρή φιλονεικία».

·
Αυτά 'πε, και όλοι δάγκασαν τα χείλη τους εκείνοι,
θαύμαζαν τον Τηλέμαχο με θάρρος πώς ωμίλει.
και ο υιός του Ευπείθη Αντίνοος ανάμεσά τους είπε. 270
«Αν και πικρός είν' Αχαιοί, του Τηλεμάχου ο λόγος,
ας τον δεχθούμε· ωμίλησε με τρομερή φοβέρα·
το στόμα θα του κλείαμεν, αν είχε αφήσει ο Δίας,
'ς τα μέγαρά του, αν και υψηλά σηκώνει την φωνή του».

·
Αυτά 'πεν ο Αντίνοος, και αδιαφορούσ' εκείνος. 275
και από την πόλι 'ς το πυκνό του μακροβόλου Φοίβου
δάσος έφερναν κήρυκες την θείαν εκατόμβη,
'ς των κομοφόρων Αχαιών τα συναγμένα πλήθη.

·

Και αυτοί τα επάνω κρέατα ψημέν' αφού σηκώσαν
μερίδαις κάμαν και άρχιζαν το θαυμαστό τραπέζι· 280
τότ' οι υπηρέταις έθεσαν μερίδα του Οδυσσέα
όσην και κείνοι ελάμβαναν, ως είχε παραγγείλει
ο περιπόθητος υιός του θείου Οδυσσέα.

·
Αλλ' η Αθηνά δεν άφινε τους ανδρικούς μνηστήραις
απ' τους πικρούς ονειδισμούς να παύσουν, όπως κάμη 285
του Οδυσσέα πλειά βαθιά να 'μπη 'ς τα σπλάχνα ο πόνος.
και άνδρας, 'που αγάπα τ' άδικα, μες τους μνηστήραις ήταν·
Κτήσιππος ωνομάζονταν, 'ς την Σάμη κατοικούσε·
εις τα περίσσια πλούτη του θαρρώντας, την γυναίκα
του Οδυσσέα μνήστευε του πολυεξωρισμένου. 290

εκείνος τότε ωμίλησε των υβριστών μνηστήρων·
«'Σ ό,τι θα ειπώ προσέξετε, μνηστήρες ανδρειωμένοι·
ίσην μερίδ' απόλαυσεν ο ξένος, ως αρμόζει·
καλό δεν είν' ή δίκαιον να στερηθούν οι ξένοι
του Τηλεμάχου, σπ' έρχονται 'ς το δώμα τούτο ικέταις. 295
αλλ' ας του δώσω χάρισμα κ' εγώ, να το προσφέρη
και αυτός εις την λουτράρισσαν, ή 'ς άλλην απ' ταις δούλαις
'που ευρίσκονται 'ς τα δώματα του θείου Οδυσσέα».

·
Είπε και πόδι βωδινόν άρπαξε απ' το καλάθι
και το 'ριξε· την κεφαλή γλυκόγυρ' ο Οδυσσέας 300
να το ξεφύγη, κ' έβγαλε πικρόγελο η ψυχή του·
ήλθεν αυτό κ' εκτύπησε τον στερεωμένον τοίχο.
ωνείδισ' ο Τηλέμαχος τον Κτήσιππο και του 'πε·
«Το πράγμ' ως ήλθε, Κτήσιππε, να χαίρετ' η ψυχή σου·
τον ξένον δεν επίτυχες, ότι εφυλάχθη μόνος· 305

άλλως μ' ακόντι κοφτερό θα σ' άνοιγα τα σπλάχνα·
τότε ο πατέρας σου ταφή θα ετοίμαζε αντί γάμου
δω μέσα· και μη κάμετε 'ς το σπίτι μου ασχημίας·
ότ' ήδη ο νους μου αισθάνεται, διακρίνει το καθένα,
και το καλό και το κακό, και πλειά παιδί δεν είμαι. 310

βλέπουμε, και υποφέρουμε να σφάζονται τ' αρνία
και τα κρασί να πίνεται, να δαπανάται ο σίτος·
ότ' είν' έργον βαρύτατον ένας πολλούς να διώξη.
αλλά να παύσετε 'ς τα εξής σκληρά να μ' αδικήτε·
και αν να με θανατώσετε σας σπρώχν' ήδ' η ψυχή σας, 315

το 'θελα εγώ καλήτερα, καλλιάρω ν' αποθάνω,
παρά να βλέπ' ολοκαιρίς τόσ' έργα εντροπιασμένα,
να υβρίζουν, να κακοποιούν τους ξένους, και ταις δούλαις
μέσα 'ς τα ωραία δώματα ξεντροπιαστά να σέρνουν».

·
Αυτά 'πε, και όλοι εσίγησαν, άφωνοι έμειναν όλοι· 320

και αργότερ' ο Αγέλαος Δαμαστορίδης είπε·
«Ω φίλοι, οπότεν ειπωθή λόγος ορθός δεν πρέπει
ενάντια να λογομαχή κανείς και να θυμόνη.
τον ξένον μην υβρίζετε, μήτε κανέναν άλλον
των δούλων εις τα δώματα του θείου Οδυσσέα. 325

και λόγον εγώ θά 'λεγα γλυκόν του Τηλεμάχου,
και της μηρός του, αν έστεργαν να τον δεχθούν και οι δύο.
όσον ελπίδ' απόμενε 'ς τα βάθη της ψυχής σας
'ς το σπίτι του ο πολύνοος να φθάση Οδυσσέας,
καλώς τον περιεμένετε, και ακόμη τους μνηστήραις 330

'ς τα δώματ' είχεν', επειδή τούτο σας ωφελούσε,
αν 'ς την πατρίδα εγύριζεν από τα ξένα εκείνος·
αλλ' είναι τώρα φανερό 'που δεν θα γύρη πλέον·
αλλά συ την μητέρα σου συμβούλευε να πάρη,
κείνον οπ' είναι ανώτερος και πλειότερα χαρίζει, 335
εσύ να χείρεσ' ήσυχος τα πλούτη του πατρός σου
όλα, και κείνη του άλλου ανδρός το σπίτι να προσέχη».

·
Και ο συνετός Τηλέμαχος· «Αγέλαε, μα τον Δία
και μα τα πάθη του πατρός, 'που πέρ' απ' την Ιθάκη
περιπλανάτ' ή χάθηκε, τον γάμο της μηρός μου 340
δεν αναβάλλω εγώ ποσώς, αλλ' άνδρ' όποιον θελήση
να πάρη την παρακινώ, και άπειρα δίδω δώρα·
να την προστάξω εντρέπομαι, χωρίς να το θελήση,
να φύγη από το μέγαρο· τούτο θεός μη δώση».

·
Αυτά 'πεν ο Τηλέμαχος· κ' η Αθήνη 'ς τους μνηστήραις 345
γέννησε γέλωτ' άσβυστον, και εσκότισε τον νουν των·

και με σαγόνοι' αλλότρια γελούσαν ήδη εκείνοι
και κρέατ' αιματόβρεκτα μασσούσαν, κ' εγεμίσαν
δάκρυα τα μάτια, και οδυρμούς προέβλεπε η ψυχή τους.
τότ' είπεν ο θεόμορφος Θεοκλύμενος 'ς εκείνους· 350

«Α! δύστυχοι! ποια συμφορά σας ηύρε; μαύρη νύκτα
ταις κεφαλαίς, τα πρόσωπα, τα γόνατα, σας ζώνει·
άναψε ο θρήνος, δάκρυα 'ς τα μάγουλά σας ρέουν,
και τα λαμπρά μεσόστυλα και οι τοίχοι στάζουν αίμα.
πρόθυρο, αυλή, σκιαίς νεκρών γεμίσαν κινημέναις 355
κατά το ανήλιον Έρεβος· ο ήλιος εσβύσθη
'ς τον ουρανό, και απλώθη αυτού γύρω κακή μαυρίλα».

·
Αυτά 'πε, και όλοι εγέλασαν εκείνοι από καρδίας·
άρχισε τότε ο Ευρύμαχος, το τέκνο του Πολύβου·
«Τρελλός είν' ο νεόφερτος ο ξένος από πέρα· 360
αλλ' αυτόν οδηγήσετε να φύγη ευθύς, ω νέοι,
να καταιβή 'ς την αγοράν, αφού δω νύκτα βλέπει».

·
Απάντησε ο θεόμορφος Θεοκλύμενος εκείνου·
«Συ να μου δώσης οδηγούς, Ευρύμαχε, δεν θέλω·
έχ' οφθαλμούς, έχω κι' αυτιά, κ' έχω τα δυο μου πόδια, 365
και μες τα στήθη μ' είναι νους ως πρέπει μορφωμένος.
μ' αυτά θα φύγω εδώθ' ενώ βλέπω κακό 'που φθάνει,
'ς του καθενός την κεφαλή να πέση των μνηστήρων,
όσοι μέσα 'ς τα δώματα του θείου Οδυσσέα
υβρίζετ' όλους και φρικταίς εργάζεσθε ανομίαις». 370

·
Είπε και απ' το καλόκτιστο παλάτι εξήλθ' εκείνος,
κ' επήγεν εις τον Πείραιον, 'που πρόθυμα τον δέχθη.
τότ' οι μνηστήρες κύτταζαν ένας τον άλλον και όλοι
κεντούσαν τον Τηλέμαχον και ανάπαιζαν τους ξένους·
και κάποιος τότε ωμίλησε των αποτόλμων νέων· 375

«Τηλέμαχε, κακόξενος, ως είσαι, δεν είν' άλλος·
τούτον ως έχεις τώρα εδώ τον ρυπαρόν πλανήτην,
'που τρώγει πίνει αχόρταστος, ούτε 'ς την εργασία
ούτε 'ς ταις μάχαις έμπειρος, της γης χαμένο βάρος.
και άλλος σηκώθη πάλι εδώ τον μάντη να σου κάμη· 380
αλλ' αν μ' ακούσης πλειότερην ωφέλεια θ' αποκτήσης·
εις κάραβο πολύσκαρμον ας φορτωθούν οι ξένοι

ν' αποσταλούν 'ς τους Σικελούς, κέρδος καλό να πάρης».

.
Τούτα οι μνηστήρες έλεγαν και αδιαφορούσ' εκείνος,
και τον πατέρα του άφωνος εκύττα καρτερώντας 385
πότε θα πέση να κτυπά τους αναιδείς μνηστήραις.

.
Και ως είχε στήσει αντίκρυ των το υπέρλαμπρο θρονί της,
η Πηνελόπ' η φρόνιμη του Ικαρίου κόρη,
όλ' άκουεν, όσ' έλεγαν οι άνδρες εις το δώμα,
ενώ με γέλια, με χαραίς, εκάθιζαν 'ς το γεύμα, 390
το πρόσχαρο, το ευφραντικόν, ότ' είχαν πολλά σφάξει·
αλλ' άλλος δείπνος άχαρος δεν γίνεται ως ο δείπνος,
'πώμελλαν γλήγορα η θεά και ο άνδρας ο γενναίος
να τους προσφέρουν, ότι αυτοί τον αδικήσαν πρώτοι.

.
. .
Ραψωδία Φ

.
Τότε 'ς τον νου της έβαλεν η γλαυκομμάτ' Αθήνη,
της Πηνελόπης φρόνιμης του Ικαρίου κόρης,
τόξο και σίδερο λευκό να θέση των μνηστήρων,
αγώνα και του φόνου αρχήν, 'ς το σπίτι του Οδυσσέα.
και την υψηλήν κλίμακα του δόμου της ανέβη, 5
'ς τ' απαλό χέρι το κλειδί πήρε γυρτόν, ωραίο,
χάλκινο, μ' ελεφάντινο χερούλι εφοδιασμένο.

'ς τον θάλαμον τον ύστερον εμπήκε με ταις κόραις,
οπ' ήσαν όλ' οι θησαυροί κρυμμένοι του κυρίου,
πολυεργασμένο σίδερο, χάλκωμα, και χρυσάφι· 10

τόξον οπισθοτέντων εκ' ήταν και φαρέτρα,
οπ' είχε μέσα πάμπολλα στεναγμοφόρα βέλη·
αυτά 'ς την Λακεδαίμονα του 'δωκε δώρα ο ξένος
ο Ευρυτίδης Ίφιτος, όμοιος των αθανάτων.

εις την Μεσσήνην έτυχε 'ς το σπίτι του Ορτιλόχου 15
του φιλομάχου να ευρεθούν^ 'κεί πήγεν ο Οδυσσέας
να λάβη χρέος 'που 'ς αυτόν χρωστούσε ο τόπος όλος·
ότι τριακόσια πρόβατα με τους βοσκούς των πήραν

Μεσσήνιοι ‘ς τα πολύσκαρμα καράβι’ απ’ την Ιθάκη·
όθεν μακροταξείδευσε, παίδιος ακόμη, εκείνος, 20
αποσταλμένος του πατρός και των λοιπών γερόντων.
ναύρη πάλ’ ήλθ’ ο Ίφιτος φοράδαις, ‘που ‘χε χάσει,
δώδεκα, και ‘που βύζαιναν φερέπονα μουλάρια,
οπού κατόπι του ‘γειναν φόνος και μαύρη μοίρα,
ότε ‘ς τον λεοντόψυχον ήλθεν υιόν του Δία, 25
τον Ηρακλέα, των φρικτών κατορθωμάτων γνώστην,
‘που ξένον του ‘ς την σκέπη του τον φόνευσ’ ούδ’ εντράπη,
ο ανόσιος, την τρέπεζα ‘που του ‘χε παραθέσει,
ούτε την δίκη των θεών· αλλ’ έσφαξεν εκείνον
κ’ είχε και ταις φοράδαις του· και, αυταίς ενώ ζητούσε, 30
τον Οδυσσέ’ απάντησε και του ‘δωκε το τόξο,
‘που εφόρει ο μέγας Εύρυτος, και αυτός πριν αποθάνη
εις τα υψηλά του μέγαρα του υιού του το ‘χε αφήσει.
και λόγχη του ‘δωκε βαρειά και ξίφος ο Οδυσσέας,
αρχήν ξενίας τρυφερής· αλλά δεν γνωρισθήκαν 35
και ‘ς το τραπέζι, επειδή πριν φόνευσ’ ο υιός του Δία
τον Ευρυτίδην Ίφιτον, όμοιον των αθανάτων,
οπού το τόξο του ‘δωκε· και ο θείος Οδυσσέας,
‘ς τον πόλεμον ότ’ έβγαινε μέσα ‘ς τα μαύρα πλοία,
τ’ άφινε σπίτι, ενθύμημα του αγαπημένου ξένου, 40
και μόνον ‘ς την πατρίδα του το τόξο εκείνο εφόρει.
·
Και άμ’ έφθασε ‘ς τον θάλαμον η θαυμαστή γυναίκα,
και ανέβηκε το δρύινο κατώφλι, οπού με τέχνη
ο ξυλουργός καλόξυσε και το ‘σιασε ‘ς την στάφνη,
και παραστάταις άρμοσε και θύραις οπ’ έλαμπαν, 45
απ’ το λουρί δεν άργησε να λύση την κορώνη,
έμπασε μέσα το κλειδί και αντίκρ’ ηύρε τους σύρταις,
τους άμπωσε, και ως βόσκοντας εις το λειβάδι ταύρος
βογγά, ομοίως τα λαμπρά θυρόφυλλα, σπρωγμένα
από την κλείδα, εβόγγησαν κ’ εμπρός της ανοιχθήκαν. 50
και ανέβηκε ‘ς την υψηλή σανίδ’, οπ’ ήσαν όλα
τ’ αρμάρια με τα ενδύματα τα μοσχοβολισμένα.
κειθ’ άπλωσε και απ’ το καρφί ξεκρέμασε το τόξο,
με το θηκάρι, οπού λαμπρό το περιλάμβαν’ όλο.
εκάθισε, ‘ς τα γόνατα το επήρε η μαραμμένη, 55
και κλαίοντας έξ’ έβγαλε το τόξο του κυρίου.

και αφού 'ς τον πολυδάκρυτον θρήνον εκείνη ευφράνθη,
πορεύθηκε 'ς το μέγαρο προς τους λαμπρούς μνηστήραις,
ενώ τ' οπισθοτέντωτο τόξο 'ς το χέρι εκράτει
και την φαρέτρα με πολλά στεναγμοφόρα βέλη. 60
σιμά της η θεράπαινας φέραν καλάθι, οπ' είχε
χαλκόν και σίδηρο πολύ, τα όπλα του κυρίου.
και ότ' έφθασεν η ασύγκριτη γυναίκα 'ς τους μνηστήραις,
'ς της στερεοκάμωτης σκεπής σιμά 'ς τον στύλο εστάθη,
'ς την όψη αντισηκώνοντας τα μαλακά μαντίλια, 65
και εδώθε της θεράπαινα εστήθη και άλλη εκείθε.
και προς αυτούς ωμίλησε· «Μνηστήρες ανδρειωμένοι,
δότε μου τώρ' ακρόασι, σεις, 'που 'ς το δώμα τούτο
επέσετε, να τρώγετε, να πίνετ', ενώ λείπει
απ' την πατρίδ' ο άνδρας μου και τόσο αργεί 'ς τα ξένα. 70
και άλλην να εφεύρη πρόφασιν δεν εδυνήθη ο νους σας
παρ' ότι εμέ να πάρετε γυναίκα επιποθείτε.
αλλά, μνηστήρες, έρχεσθε· και ιδού, σας δείχνω αγώνα·
το μέγα τόξο θέτω εγώ, του θείου Οδυσσέα.
και αυτόν, οπ' ευκολώτερα τανύση την χορδή του 75
και αξίναις όλαις δώδεκα περάση με το βέλος,
θ' ακολουθήσω, αφήνοντας το δώμα τούτ', οπ' ήλθα
νεόνυμφη, πανεύμορφο και θησαυρούς γεμάτο,
σπού και μέσα 'ς τ' όνειρο συχνά θα το θυμώμαι».

.

Αυτά 'πε, και παράγγειλε τον θείον χοιροτρόφον 80
τόξο και σίδηρο λευκό να θέση των μνηστήρων·
τα 'λαβε κείνος κλαίοντας και απόθεσέ τα χάμαι·
και άμ' είδε του κυρίου του το τόξο, και ο βουκόλος
θρηνούσε αλλού· τους ύβρισεν ο Αντίνοος τότε κ' είπε·
«Άγνωστοι αγρόταις, 'πώχετε τον νουν εις την ημέρα, 85
δύστυχοι, τι δακρύζετε, και της καρδιάς τα βάθη
ταράζετε της γυναικός; και άφ' εαυτής εκείνη
την λύπη τρέφει, οπ' έχασε τον ποθητόν της άνδρα,
αλλ' ήσυχα καθήμενοι τρώγετε ή δώθ' εβγήτε
να κλαίετε, και αφήσετε το τόξο τούτο, αγώνα 90
εις τους μνηστήραις φοβερόν· ότι με δυσκολία
τούτο, θαρρώ, τανύζεται το στιλβωμένο τόξο·
διότι απ' όσους βλέπω εδώ κανείς τον Οδυσσέα·
δεν ομοιάζει 'ς την ανδρεία, τα μάτια μ' ως τον είδαν,

και το ενθυμούμαι καθαρά, νήπιος ακόμ' αν κ' ήμουν». 95

.
Αυτά 'πεν όμως την χορδήν εκείνος να τανύση

έλπιζε και το σίδερο με βέλος να περάση,
κ' έμελλε πρώτος να αισθανθή το βέλος απ' το χέρι
τον Οδυσσέα του λαμπρού, 'που κείνος είχε υβρίσει
'ς το δώμ' αυτού καθήμενος, κ' οι φίλοι τον κατόπι. 100

.
Και 'ς αυτούς είπε η σεβαστή του Τηλεμάχου ανδρεία·
«Ο Δίας αχ! μ' εμώρανε! μου λέγ' η αγαπημένη
μητέρ', αν κ' έχει φρόνησην, ότι απ' αυτό το δώμα
βούλεται ν' αποξενωθή, να υπάγη μ' άλλον άνδρα,
κ' εγώ γελώ και τέρπομαι 'ς την άγνωστη ψυχή μου. 105

αλλά, μνηστήρες, έρχεσθε· κ' ιδού, σας δείχθη αγώνας,
γυνή, 'που εις γην Αχαιϊκήν άλλη δεν είν' ομοία,
ούτε 'ς την Πύλο την ιερή, 'ς το Άργος, 'ς την Μυκήνη.
ούτε 'ς την κάρπιμη στερηάν, αλλ' ούτε 'ς την Ιθάκη·
γνωστά σας· της μητρός μου εγώ τον έπαινο θα λέγω; 110

εμπρός, και 'ς άργητ' αφορμαίς μην εύρετε και πλέον
του τόξου μην ξεφεύγετε την τέντωσι, να ιδούμε.
θα το δοκίμαζα κ' εγώ· και αν τύχη να τανύσω
το τόξο και το σίδερο περάσω με το βέλος,
δεν θα με θλίβ' η σεβαστή μητέρ' αν άλλον άνδρα 115
πάρη, το σπίτι αφήνοντας, ότι εγώ μέν' οπίσω
άξιος τ' άρματα λαμπρά να φέρω, του πατρός μου».

.
Αυτά 'πε, και σηκώθη ορθός, και την πορφυρή χλαίνα
και ομού το ξίφος κοφτερόν εγδύθη από τους ώμους.
λάκκον πρώτ' έσκαψε μακρύν εις ταις αξίναις όλαις 120
έναν, και αυτού ταις έστησε και αράδιασε με στάφνη,
και γύρω θύτησε την γη· και τον θαυμάζαν όλοι
την τάξι πώς εγνώριζεν ενώ ποτέ δεν είδε.

και ολόρθος 'ς το κατώφλιο δοκίμαζε το τόξο·
τρεις το ελύγισε φοραίς με πόθο να το σύρη, 125

τρεις τον αφήκε η δύναμις, αλλ' όμως να τανύση
το νεύρο και το σίδερο να διαπεράση εθάρρει·
'ς την τέταρτην, ως το 'συρνε μ' ανδρεία, το 'χε τανύσει,
πλην την ορμή του εμπόδισε με νεύματ' ο Οδυσσέας.
και πάλιν είπε η σεβαστή του Τηλεμάχου ανδρεία· 130

«Αχ! άνανδρος, αδύναμος, θα μείνω και κατόπι,
ή νέος είμ' εγώ πολύ, και ακόμη δεν θαρρεύω
‘ς τα χέρια μου, ν’ αντισταθώ ‘ς άνδρ’ αν μ’ υβρίση πρώτος.
αλλ’ όσοι με υπερβαίνετε ‘ς την δύναμιν, αρχήστε
του τόξου εδώ την δοκιμήν, ο αγώνας να τελειώση». 135

.
Είπε και χάμαι απόθεσε το τόξο και της θύρας
το ‘γυρε προς ταις κολληταίς σανίδαις στιλβωμέναις·
το ταχύ βέλος έκλινε προς την λαμπρήν κορώνη,
κ’ εγύρισε προς το θρονί, ‘που ‘χε καθίσι πρώτα.
και ο υιός του Ευπείθη Αντίνοος τότε είπε προς εκείνους· 140
«Προς δεξιά σηκόνεσθε με την σειράν, ω φίλοι,
και όθε κερνά ο κεραστής εκείθε αρχή να γείνη».

.
Είπεν ο Αντίνοος, και αρεστός ‘ς όλους εφάνη ο λόγος.
σηκώθη πρώτος ο υιός του Οίνοπα, ο Λειώδης·
ήταν ιερογνώστης των, και, ‘ς τον λαμπρόν κρατήρα 145
σιμά, κάθιζε ανάμερα, και αυτός εμίσα μόνος
τ’ άνομα κ’ έτρεφεν οργή προς όλους τους μνηστήραις.
και τότε πρώτος έπιανε το τόξο και το βέλος·

ολόρθος ‘ς το κατώφλιο δοκίμαζε το τόξο,
και δεν το ετάνυσεν, αλλά τραβώντας αποκάμαν 150
τ’ απαλά χέρι’ αγύμναστα, και των μνηστήρων είπε·
«Δεν το τανύζω, αγαπητοί· τώρ’ ας το λάβη και άλλος·
ότι καρδίαν και ζωήν πολλών θα πάρη ανδρείων
τούτο το τόξον, επειδή καλήτερον νομίζω

τον θάνατον, ή ζωντανοί να στερηθούμε κείνο, 155
‘που καρτερούμ’ ολοκαιρίς εδώ συναθροισμένοι.
τώρα ‘ς τα βάθη της ψυχής κάποιος ελπίζει ακόμη
να νυμφευθή την φρόνιμη γυναίκα του Οδυσσέα,
αλλ’ ότι κάμη δοκιμή του τόξου και γνωρίση,
των Αχαιίδων γυναικών τότε άλλην λαμπροφόραν 160
με δώρ’ αυτός ας μνηστευθή, και ας πάρη αυτή τον άνδρα,
σπού χαρίση πλειότερα και όποιον της στείλ’ η μοίρα».

.
Είπε και χάμαι απόθεσε το τόξο και της θύρας
το ‘γυρε προς ταις κολληταίς σανίδαις στιλβωμέναις·
το ταχύ βέλος έκλινε προς την λαμπρήν κορώνη, 165
κ’ εγύρισε προς το θρονί, ‘που ‘χε καθίσει πρώτα·

και πικρά τον ωνειδισεν ο Αντίνοος και του ‘πε·
«Ποιος λόγος, Λειώδη, σου ‘φυγε των οδοντιών το φράγμα,
βαρύς, φρικτός, και ως τ’ άκουσα θυμός με κυριεύει,
ότι, αν εσύ δεν δύνασαι το τόξο να τανύσης, 170
αυτό καρδίαν και ζωήν πολλών θα πάρη ανδρείων.
όχι, δεν σ’ έχ’ η σεβαστή μητέρα γεννημένον
τόξων συ να ‘σαι τραβηκτής και βέλη ν’ ακοντίζης·
αλλά μνηστήρες θαυμαστοί θα το τανύσουν άλλοι».

·
Είπε και ‘ς τον Μελάνθιον γιδοβοσκόν εστράφη· 175
«Κινήσου και άναψε φωτιά ‘ς το σπίτι, ω Μελανθέα·
θέσε κοντά μέγα θρονί και στρώσε αυτού προβεία·
φέρε από μέσα το χοντρό του αλείμματος τυπάρι,
όπως με πυρ ζεσταίνοντας και αλείφοντας το οι νέοι
το τόξο δοκιμάσουμεν, ο αγώνας να τελειώση».

·
Είπε· και πυρ αδάμαστον άναψε ο Μελανθέας,
και το θρονί κοντά ‘θεσε κ’ έστρωσε αυτού προβεία,
κ’ έφερε μέσαθε χοντρόν αλείμματος τοπάρι·
και αφού καλά το ζέσταναν δοκιμάσαν οι νέοι,
χαμένα, και ‘ς την δύναμι πολύ κατώτερ’ ήσαν. 185
ο Αντίνοος και ο θεόμορφος Ευρύμαχος εμέναν
ακόμ’, οι ανδρειότεροι και των μνηστήρων πρώτοι.

·
Τότ’ άφησαν το μέγαρο κ’ εβγήκαν ο βουκόλος
αντάμα και ο χοιροβοσκός του θείου Οδυσσέα·
εκείνους ακολούθησεν ο θείος Οδυσσέας. 190
αλλ’, απ’ την θύρα ξέμακρα και απ’ την αυλήν ότ’ ήσαν,
με λόγια χλυκομίλητα ‘ς αυτούς εστράφη κ’ είπε·
«Βουκόλε, και χοιροβοσκέ, θα ‘λεγα κάποιον λόγον
ή να το κρύψω; κ’ η καρδιά να εξηγηθώ με σπρώχνει·
με ποίαν γνώμη βοηθοί θα ήσθε του Οδυσσέα, 195
αν κάπουθ’ έλθη ξάφνου εδώ κ’ ένας θεός τον φέρη;
σεις των μνηστήρων βοηθοί θα ήσθε ή του Οδυσσέα;
ειπήτ’ εκείν’ οπ’ η ψυχή σας λέγει κ’ η καρδιά».

·
Εκείνου τότε απάντησεν ο άνδρας ο βουκόλος·
«Δία πατέρα, τούτον μου τον πόθον τέλειωσέ μου· 200
ας έλθη εκείνος, ο θεός να τον επαναφέρη·

θα ‘βλεπες πώς μ’ ακολουθούν μ[τ]α χέρια μου τ’ ανδρεία».

·
Και ομοίως ‘ς όλους τους θεούς ο Εύμαιος ευχήθη
‘ς το σπίτι του ο πολύνοος να φθάση Οδυσσέας,
και άδολην ως εγνώρισε την γνώμην των εκείνος, 205

το στόμα πάλιν άνοιξεν, ωμίλησέ τους κ’ είπε·
«Έφθασα, ιδού με, αυτός εγώ, ‘που, αφού πολλά ‘χω πάθει,
ήλθα τον χρόνον εικοστόν ‘ς την γη την πατρική μου.
ξεύρ’ ότι από τους δούλους μου ‘ς εσάς τους δύο μόνον
έφθασα περιπόθητος· ουδ’ άκουσα απ’ εκείνους 210

κανέναν άλλον να ευχηθή να φθάσω ‘ς την πατρίδα.
και ό,τι θα γείνη αληθινά ‘ς εσάς θα φανερώσω·
αν μου υποτάξη ένας θεός τους θαυμαστούς μνηστήραις,
του καθενός τότε από σας εγώ θα δώσω νύμφην,
κ’ εδώ σιμά μου κτήματα και ωραία κατοικία, 215

και φίλοι θάσθε και αδελφοί του υιού μου Τηλεμάχου,
κ’ ιδού, σημάδι φανερό τώρ’ άλλο θα σας δείξω,
να με καλογνωρίσετε, να μη διστάζη ο νους σας,
το λάβωμ’ οπού μ’ άνοιξε με λευκό δόντι χοίρος,
‘ς τον Παρνασό, ‘που τα παιδιά με πήραν του Αυτολύκου». 220

·
Είπε, το μέγα λάβωμα ξυγύμνωσε απ’ τα ράκη,
κ’ εκείνοι, αφού θεώρησαν και απ’ όλα ελάβαν γνώσι,
‘ς ταις αγκαλιαίς των έσφιξαν τον θείον Οδυσσέα,
έκλαιαν και την κεφαλή του εφίλουν και τους ώμους·
τα χέρια και ταις κεφαλαίς τους φίλησε κ’ εκείνος. 225

και ο ήλιος θα βασίλευε και ακόμη αυτοί θα κλαίαν,
αλλά τους ξέκοψεν αυτός και προς εκείνους είπε·
«Από τους θρήνους παύσετε, μη βγη και σας νοήση
κάποιος από το μέγαρο και μέσα τ’ αναφέρη.

εμπήτε τώρ’, αλλ’ όχι ομού, πρώτος εγώ, κατόπι 230
ανάρρη σεις· και ας διορισθή το ακόλουθο σημάδι·
οπότεν όλ’ οι θαυμαστοί μνηστήρες θα φωνάζουν
‘ς τα χέρια μου να μη δοθούν το τόξο κ’ η φαρέτρα,
θεί’ Εύμαιε, το δώμα συ διάβαινε και φέρε

το τόξον εις τα χέρια μου, και πρόσταξε ταις κόραις 235
τα στερεά θυρόφυλλα να κλείσουν των μεγάρων,
και αν ακουσθή βόγγος ανδρών ή κτύπος εις το δώμα,
ολόκλειστ’ οπού θα ‘μασθε, να μη προβή καμμία

έξω, ἀλλ' αὐτοῦ ἔς τὰ ἔργα τοὺς σιγὰ νὰ μείνουν ὅλαις.
κ' εἰς σε τὴν θύρα τῆς αὐλῆς λέγω, Φιλοίτιε θεῖε, 240
μὲ κλείθρο καὶ κομπόδεμα προσεκτικὰ νὰ κλείσης».

·
Εἶπε καὶ ἔς τὰ καλόκτιστα δώματα εὐθύς ἐμπήκε,
κ' ἐγύρισεν εἰς τὸ θρονί, ἔπου ἔχε καθίσει πρῶτα·
κ' οἱ δούλοι ἐφθασαν ἔπειτα τοῦ θεοῦ Ὀδυσσέα.

·
Κ' ἐμάλαζ' ὁ Εὐρύμαχος τὸ τόξο καὶ ἔς τὴν λάμπα 245
ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὸ ζέσταινεν, ἀλλὰ νὰ τὸ τανύσῃ
δεν ἐδυνήθη, καὶ βαθείᾳ ἔς τὴν ἐνδοξὴ ψυχὴ τοῦ
μ' ἀδημονία στέναζε, κ' εἶπε μεγαλοφώνως·

« Τὸν εαυτὸ μου πόσ', ὠιμέ, καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους κλαίω·
τοῦ γάμου τόσο, ἀν καὶ δριμύς, δὲν μὲ θερίζει ὁ πόνος· 250
καὶ ἄλλαις εἰς τὴν περίβρεκτὴν Ἰθάκην Ἀχαιίδες
εἶναι πολλαῖς, εἶναι καὶ ἀλλοῦ· μὲ θλίβει ὅτι μᾶς λείπει
τόσον ἀπὸ τὴν δύναμι τοῦ θεοῦ Ὀδυσσέα,
ὥστε νὰ μὴ τανύζουμεν ἐμεῖς τὸ τόξο ἐκείνου·
αἶ! καὶ ἔς τὰς ἄλλαις γεννεαῖς θὰ φθάσ' ἡ κατασχύνη!» 255

·
Ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπειθή Ἀντίνοος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
« Μὴ τὸ φοβείσ', Εὐρύμαχε· καὶ μόνος σου ἐννοεῖς τὸ·
τὸν θεόν τούτον εὐλαβῶς ὁ τόπος εορτάζει
καὶ τόξα θὰ τανύζουμεν; ἀλλ' ἤσυχᾳ φυλάξτε
τὸ τόξο, καὶ ἄς ἀφήσουμε νὰ στέκωντ' ἡ ἀξίναις 260
ὅλαις, ὡς εἶναι, ὅτι κανεῖς δὲν θὰ ἔλθῃ νὰ τὰς πάρῃ,
θαρρῶ, μέσ' ἀπ' τὸ μέγαρο τοῦ θεοῦ Ὀδυσσέα.

τῶρ' ἀπαρχαῖς ὁ κεραστὴς ἄς δώσῃ ἔς τὰ ποτήρια,
ὅπως, ἀφοῦ γείν' ἡ σπονδὴ, φυλάξουμε τὸ τόξο·
καὶ εἰπέτε ἔς τὸν γιδοβοσκόν Μελάνθιον, ἄμα φέξῃ 265
νὰ φέρῃ ἀπ' ὅλαις τὰς κοπαῖς ἐρίφια διαλεμμένα,
ὅπως, ἀφοῦ μεριά καοῦν τοῦ λαμπροτόξου Φοίβου,
τὸ τόξο δοκιμάσουμεν, ὁ ἀγῶνας νὰ τελειώσῃ».

·
Αὐτὰ ἔπε κείνος καὶ ἄρεσεν ὁ λόγος καὶ τῶν ἄλλων·

και το νερό τους έχυσαν οι κήρυκες ‘ς τ’ χέρια, 270
 και, αφού κρατήραις με κρασί στεφάνωσαν οι νέοι,
 έδωκαν ‘ς όλους απαρχή ‘ς τα γεμιστά ποτήρια·
 και, αφού σπονδίσαν κ’ έπιαν όσ’ ήθελε η ψυχή τους,
 με δόλον ο πολύγνωμος τους είπεν Οδυσσέας·
 «Ακούτε με, της θαυμαστής βασίλισσας μνηστήρες, 275
 να φανερώσω εγώ ‘ς εσάς ό,τ’ η ψυχή μου λέγει.
 εξόχως τον Ευρύμαχον και Αντίνοον τον θείον
 παρακαλώ, ‘που φρόνιμον και αυτόν είπε τον λόγον,
 τώρα το τόξο ν’ αφεθή και ‘ς τους θεούς να ελπίζουν·
 αύριο την νίκην ο θεός θα δώσ’ εις όποιον θέλη. 280
 αλλά να δώσετε ‘ς εμέ το στιλβωμένο τόξο,
 τα χέρια και την δύναμι να δοκιμάσω εμπρός σας,
 αν ρώμ’ υπάρχει ως άλλοτε ‘ς τα λυγιστά μου μέλη,
 ή χάθη απ’ τους παραδαρμούς και απ’ την ταλαιπωρία»·
 ·
 Αυτά ‘πε, και αγανάκτησαν υπέρμετρα οι μνηστήρες· 285
 το στιλπνό τόξο μην αυτός τανύση εφοβηθήκαν·
 κ’ εφώναξ’ ο Αντίνοος, ωνείδισέ τον κ’ είπε·
 «Ω ξέν’ ελεεινότητα, φρέναις ποσώς δεν έχεις·
 και δεν αρκεί σ’ ότ’ ήσυχος εις τους υπερηφάνους
 εμάς συντρώγεις και άφθονο ‘ς τα γεύματ’ έχεις μέρος, 290
 και ότι την ομιλία μας, τους λόγους μας ακούεις·
 και άλλος τους λόγους μας πτωχός και ξένος δεν ακούει·
 σε βλάπτει το γλυκό κρασί, και αυτό ζαλίζει εκείνους
 ‘που το ρουφούν υπέρμετρα· δεν έχει αυτό τυφλώσει
 τον λαμπρόν Ευρυτίωνα, τον Κένταυρον, ότ’ ήλθε 295
 ‘ς των Λαπιθών το κάλεσμα, ‘ς του ενδόξου Πειριθόου
 το μέγαρο; απ’ το κρασί τυφλώθη, επάρθη, ο νους του,
 και μες το δώμ’ ανόμησε φρικτά του Πειριθόου.
 κ’ οι ήρωες ωργίσθησαν, τον ποδοσύραν έξω,
 αφού μ’ άπονη μάχαιρα μύτη και αυτιά του κόψαν, 300
 και αυτός, ‘που ‘παθε τύφλωσι ‘ς τον νουν, επήρε δρόμο
 κ’ έσερνε με τυφλή ψυχή την μαύρη συμφορά του.
 όθεν κατόπ’ οι Κένταυροι κ’ οι άνδρες πολεμούσαν·
 και το κακό ζήτησε αυτός κ’ ηύρε απ’ την μέθη πρώτος.
 και σέν’ ομοίαν συμφοράν προλέγω σου αν το τόξο 305
 τανύσης· και ‘ς τον τόπο μας προστάτην μη προσμένης·
 αλλά σε στέλνουμεν ευθύς μ’ ολόμαυρο καράβι

‘ς τον βασιλέαν Έχετον αδικητήν του κόσμου,
άφευκτα εκεί ν’ αφανισθής^ αλλ’ ήσυχα εδώ πίνε
και με τους νεωτέρους σου συ μη φιλονεικήσης». 310

·
Κ’ η Πηνελόπ’ η φρόνιμη τότε είπε προς εκείνον·
Αντίνοε, γίνετ’ άδικο, να στερηθούν οι ξένοι
του Τηλεμάχου, οπ’ έρχονται ‘ς το δώμα τούτο ικέταις.
κ’ εάν ο ξένος, θαρρετός ‘ς την ρώμη των χεριών του,
το μέγα τόξο ετάνυζε του θείου Οδυσσέα, 315
φοβείσ’ ότι ‘ς το σπίτι του νύμφην εμέ θα πάρη;
αλλ’ ουδέ κείνος ‘ς την ψυχή παρόμοιαν τρέφει ελπίδα.
τούτο δεν είν’, όχι, αφορμή να σας κακοκαρδίση
ενώ συμποσιάζετε· δεν πρέπει, δεν αρμόζει».

·
Απάντησεν ο Ευρύμαχος· «Του Ικαρίου κόρη,
ω Πηνελόπη φρόνιμη, νύμφην εσέ να πάρη 320
τούτος, δεν υποψιάζουμε ποσώς· αλλ’ ουδ’ αρμόζει·
αλλ’ εντρεπόμασθεν ανδρών και γυναικών το στόμα,
μη κάποιος απ’ τους Αχαιούς ουτιδανός πότ’ είπη·
ανδρός λαμπρού την σύντροφον πολύ κατώτεροί του 325
άνδρες ζητούν, και το στιλπνό τόξο του δεν τανύζουν·
αλλ’ ήλθε πολυπλάνητος πτωχός από τα ξένα,
το ετάνυσε και πέρασε το σίδερο με βέλος·
αυτά θα ειπούν και όνειδος ‘ς εμάς θα ήναι ο λόγος».

·
Κ’ η Πηνελόπ’ η φρόνιμη ‘ς εκείνον αποκρίθη· 330
«Ευρύμαχε, δεν γίνεται ‘ς τον τόπο να ‘χουν δόξα
εκείνοι οπού καταφρονούν το σπίτι ανδρός μεγάλου
και το αφανίζουν και όνειδος ‘ς εσάς φαίνοντ’ εκείνα;
αυτός ο ξένος στερεό και μέγ’ έχει το σώμα,
και λέγει ότι γεννήθηκεν απ’ ευγενή πατέρα. 335
τώρας ιδούμε· δώσετε το στιλπνό τόξο εκείνου.
και ιδού τι λέγω φανερά και ο λόγος μου θα γείνη.
αν το τανύση και ‘ς αυτόν την δόξα δώση ο Φοίβος,
θα τον ενδύσω μ’ εύμορφον χιτώνα και χλαμύδα·
θα λάβη ακόντι σουβλερό, διώκτην ανδρών και σκύλων, 340
και ξίφος δίστομο· καλά σανδάλια θα του δώσω,
και θα τον στείλ’ οπού η καρδιά θελήση και η ψυχή του».

Και ο συνετός Τηλέμαχος απάντησέ της κ' εἶπε·
«Ἄλλος, μητέρα μ', Αἰχαιός την δύναμι δεν ἔχει,
ἄνωχ' να δώσω ἢ ν' ἀρνηθῶ το τόξο 'ς ὅποιον θέλω. 345
ὄχι, οὐδ' ὅσ' εἶναι της σκληρῆς Ἰθάκης ἢ των νήσων
προς την ἀλογοβόσκητην την Ἴλιδα ηγεμόνες,
αυτῶν δεν δύναται κανεῖς να μ' ἐμποδίση, αν θέλω,
το τόξο και μονόφορα του ξένου να χαρίσω.
ἀλλ' ἄμε σπίτι, ἔχε τον νου 'ς τα ἔργα τα δικά σου, 350
την ἀλακάτη, τ' ἀργαλειό, και πρόσταξε ταις κόραις
να ἐργάζωνται, και ἀφησ' ἐδῶ του τόξου την φροντίδα
'ς τους ἀνδρῆς κ' ἔξοχα 'ς ἐμέ 'που 'μαι 'ς το σπίτι κύριος».

·
Θαύμασε αὐτή κ' ἐγύρισε 'ς το δῶμα, ὅτι τον λόγον
του τέκνου της τον φρόνιμον ἐδέχθη 'ς την καρδιά. 355
και με ταις κόραις ἐφθασε 'ς τ' ἀνώγι, αὐτοῦ να κλαίη
πικρά τον Ὀδυσσέα της, ως ὅτου γλυκόν ὕπνο
'ς τα βλέφαρά της ἔχυσεν ἡ γλαυκομμάτ' Ἀθήνη.

·
Ἐπήρε ὡστόσο κ' ἔφερνε το τόξ' ο χοιροτρόφος,
κ' εὐθύς του σήκωσαν βοή 'ς το δῶμ' ὅλ' οἱ μνηστήρες, 360
και κάποιος τότε ἐφώναξε των ἀποτόλμων νέων·
«Ἀζήλευτε χοιροβοσκέ, το τόξο πού θα φέρης,
χαμένε; γλήγορα, θαρρώ, 'ς ταις ἔρμαις χοιρομάνδρῆς
οἱ γοργοί σκύλοι, θρέμματα δικά σου, θα σε φάγουν,
αν μας βοηθήσ' ο Ἀπόλλωνας και ὅλ' οἱ θεοί του Ὀλύμπου». 365
Εἶπαν και ἀπ' την βοή πολλῶν ἐτρώμαξεν ἐκεῖνος.
χάμαι το τόξον ἔθεσεν ἀλλ' ἀπό τ' ἄλλο μέρος
του φώναξε ο Τηλέμαχος· «Πατέρα, ἐμπρός το τόξο
φέρε, και δεν θα ὠφεληθῆς αν 'ς ὅλους υπακούσης,
μήπως, αν και νεώτερος, σε διώξω με λιθάρια, 370
εἰς τον ἀγρόν ὅτ' εἴμ' ἐγώ 'ς τα χέρι' ἀνώτερός σου.
να 'μουν, ἀχ! τόσο ἀνώτερος, εἰς των χεριῶν την ρώμη,
ὄλων αὐτῶν, ὅπ' εἶν' ἐδῶ 'ς τα δῶματα μνηστήρες,
με φρικτόν τρόπο θα 'καμνα το σπίτι μου ν' ἀφήσουν
εὐθύς αὐτοί 'που το κακό 'ς τον νου τους ὀργανίζουν». 375

·
Αὐτά 'πε και ὅλοι ἀπό καρδιάς γελάσαν οἱ μνηστήρες,
και, χάρις 'ς τον Τηλέμαχον, ἡμέρωσ' ἡ ὀργή τους.
και ο χοιροτρόφος πέρασε κ' ἐστήθη του Ὀδυσσέα

εμπρός και το τόξ' έβαλε 'ς τα χέρια του γενναίου,
και την βυζάστρα κάλεσεν Ευρύκλεια και της είπε· 380
«Προστάζει σε ο Τηλέμαχος, φρόνιμη Ευρύκλεια, τώρα
τα στερεά θυρόφυλλα να κλείσης των μεγάρων·
και αν ακουσθή βόγγος ανδρών και κτύπος εις το δώμα,
ολόκλειστ' οπού θα 'μασθε, να μη προβή κανένας
έξω, αλλ' αυτού 'ς τα έργα τους σιγά καθείς να μείνη»· 385
·
Αυτά 'πε κείνος και άπτερος 'ς αυτήν ειπώθη ο λόγος·
κ' έκλεισε τα θυρόφυλλα των υψηλών μεγάρων.
κ' εξ' ο Φιλοίτιος πήδησεν ήσυχ' από τα δώμα,
και της καλόφρακτης αυλής έκλεισ' ευθύς την θύρα.
ήταν 'ς την αίθουσα σχοινί βύβλινο από καράβι, 390
το πήρεν, έδεσε μ' αυτό την θύρα κ' επανήλθε,
και οπ' ήταν πρώτα εκάθισε, και προς τον Οδυσσέα
τους οφθαλμούς προσήλωσε· και αυτός ήδη το τόξο
γυρίζ' ολούθ' ολόγυρα, να ιδή μήπως σαραάκι,
ο κύριος ενώ 'λειπε, το κέρατ' είχε φθείρει· 395
και κάποιος τότε ωμίλησε κυττώντας τον πλησίον·
«Του τόξου αυτός θεωρητής κάπως πανούργος είναι·
ή τόξ' έχει 'ς το σπίτι του παρόμοια φυλαγμένα
ή όμοια θα ποιήση αυτός, τόσο πολύ 'ς τα χέρια
το στρέφει ο πολυπλάνητος κακούργος ψωμοζήτης»· 400
·
Άλλος πάλι τότε έλεγε των αποτόλμων νέων·
«Όμοιαν να λάβη απόλαυσιν εις την ζωή του εκείνος,
καθώς ποτέ θα δυνηθή το τόξο να τανύση»·
·
Έλεγαν και ο πολύγνωμος ωστόσον Οδυσσέας,
το μέγα τόξο άμ' έπιασε και πανταχόθεν είδε, 405
ως ο εξαίσιος αιιδός και της κιθάρας γνώστης
ευθύς τανύζει την χορδή, στριφτάρι αν κ' έχει νέο,
τάντερο αρνιού καλόστριφτον εις τ' άκρ' αφού προσδέση,
το μέγα τόξο αβίαστα τάνυσ' ευθύς εκείνος,
και την νευρή δοκίμασε με το δεξί του χέρι· 410
ελάλησ', ως την έγγιξεν, ως χελιδόνι εκείνη.
τότ' οι μνηστήρες τρόμαξαν και άλλαξαν όψιν όλοι·
και με σημάδι φανερό βαρειά βρόντησ' ο Δίας.
εχάρηκε ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας,

σημάδι ότ' είδ' απ' τον υión του κρυπτοβούλου Κρόνου. 415
και απ' το τραπέζι αυτού σιμά γοργό βέλος επήρε
έτοιμο· και μες την βαθειά φαρέτρα εμέναν τ' άλλα,
αυτά 'που μέλλαν να αισθανθούν ογλήγορα οι μνηστήρες·
το κράτησε 'ς το κέρατο, και, οθ' ήταν καθισμένος,
νευρήν, γλυφίδαις, τράβησε, και, αφού σημάδι επήρε, 420
τόξευσε και όλαις πέρασεν αράδα ταις αξίναις
από τον πρώτον στελεόν· το χάλκινον ακόντι
εβγήκε πέρα, κ' είπε αυτός· «Ποσώς δεν σ' ατιμάζει,
Τηλέμαχε, καθήμενος 'ς τα μέγαρά σου ο ξένος.
μη το σημείον έσφαλα; μην άργησα με κόπο 425
το τόξο να τανύσω εγώ; σώζετ' η δύναμίς μου,
και άδिका με καταφρονούν και ψέγουν οι μνηστήρες.
κ' είναι καιρός οι Αχαιοί τον δείπνον να ετοιμάσουν
όσ' είναι φως· διασκέδασι και άλλην κατόπι θα 'χουν
εις την κιθάρα, 'ς τον χορό, τα δώρα της τραπέζης». 430

·
Αυτά 'πε κ' εβλεφάρισε· και ακονισμένο ξίφος
ο ποθητός εζώσθ' υίός του θείου Οδυσσέα,
κοντάρι εφούκτωσε κ' ευθύς 'ς το πλάγι εκείνου εστήθη,
σιμά 'ς τον θρόνο, κ' έλαμπε με τ' άρματα ζωσμένος

Ραψωδία Χ

·
·
·
Τα ράκη του ο πολύγνωμος τότε έρριξε Οδυσσέας,
και 'ς το κατώφλι πήδησε με τόξο και φαρέτρα
γεμάτην· και όλα σώρευσε τα πτερωτά της βέλη
εμπρός, αυτού, 'ς τα πόδια του, και των μνηστήρων είπε·
«Τούτος ο αγώνας φοβερός είν' ήδη τελειωμένος· 5
σημάδι τώρ', οπού κανείς δεν έχει ρίξει ακόμη,
θέλω κτυπήσ', ίσως το ευρώ και αν με δοξάση ο Φοίβος».

·
Είπε και 'ς τον Αντίνοον πικρόν ίσιασε βέλος·
εκείνος τότε δίχερον εσήκονε ποτήρι
ολόχρυσο και το 'σφιγγε 'ς τα χέρια, να ρουφήση 10

κρασί, και φόνου μες τον νου δεν είχε φαντασία·
 και ποίος θα φαντάζονταν, ‘ς την μέσην των συνδείπνων,
 απ’ έναν μόνον, εις πολλούς ανάμεσ’, αν και ανδρείον,
 φαρμακωμένον θάνατον, μαύρην να λάβη μοίραν;

‘ς τον λαιμό τον σημάδευσε κ’ επίτυχ’ ο Οδυσσέας· 15
 τ’ απαλό σνίχι πέρασε και αντίκρυ βγήκε η λόγχη·
 έγυρε αυτός και του ‘πεσεν από το χέρ’ η κούπα,
 και απ’ τα ρουθούνι’ ανάβρυσεν αίματος ανθρωπίνου
 κρουινιά χοντρή· κ’ έσπρωξε αυτός την τράπεζα μακράν του
 με τα δυο πόδια, κ’ έχυσε τα φαγητά ‘ς το χώμα, 20
 και τα ψημένα κρέατα και ο σίτος μολυνθήκαν.
 άμα τον άνδρ’ είδαν νεκρόν, με τρόμο σηκωθήκαν
 απ’ τα θρονιά και αλάλαξαν ‘ς τα δώματα οι μνηστήρες,
 και με τα μάτια πανταχού τους τοίχους εξετάζαν,
 αλλ’ ουδ’ ασπίδα ευρίσκονταν ουδέ βαρύ κοντάρι. 25
 και χολωμένοι ωνειδισαν βαρειά τον Οδυσσέα·
 «Ω ξένε, κακά σκέφθηκες να σημαδέυης άνδραις·
 ύστερος είναι αγώνας σου· μη να σωθής ελπίσης·
 άνδρα συ τώρα εφόνευσες ‘που ο πρώτος ήταν νέος
 εις την Ιθάκην· όθε δω γύπες εσέ θα φάγουν». 30

·

Αυτά ‘παν, ότι ελόγιαζαν πως άθελα τον άνδρα
 είχε φονεύσει· και οι μωροί δεν είχαν εννοήσει
 ότι το δίκτ’ είχε απλωθή του ολέθρου ολόγυρά των.

·

Μ’ άγριο βλέμμα ο πολύγνωνος τους είπεν Οδυσσέας·
 «Σκυλιά, σεις επιστεύετε πως δεν θα γύρω πλέον 35
 από την Τροία, και άπονα μου τρώγετε το σπίτι,
 φιλούσετε αναγκαστικά ταις δούλαις, κ’, ενώ ζούσα,
 άνομα της συντρόφου μου σεις γείνεται μνηστήρες,
 και ούτε θεοί, ‘που κατοικούν τα ουράνια σας φοβίζαν,
 ούτε θνητών εκδίκησις μην έλθη αδικημένων· 40
 τώρα το δίκτ’ έχει απλωθή του ολέθρου ολόγυρά σας».

·

Αυτά’ ‘πε κείνος, κ’ έπιασεν αυτούς αχνή τρομάρα,
 και από τον δίοθρο καθείς εκύττα πώς να φύγη.
 μόνος τότε ο Ευρύμαχος απάντησέ του κ’ είπε·
 «Αν ήλθες ο Ιθακήσιος μ’ αλήθειαν Οδυσσέας, 45
 δικαίως συ των Αχαιών ταις πράξαις κατακρίνεις,

‘που ανόμησαν ‘ς το σπίτι σου πολλά και ‘ς τον αγρόν σου.
αλλ’ ήδη κείτεται νεκρός ο πρώτος αίτιος όλων,
ο Αντίνοος· ότι ωργάνιζε τα έργα τούτα εκείνος.
και τόσο δεν τον βίαζε του γάμου ανάγκ’ ή πόθος, 50
αλλ’ έτρεφ’ άλλα ‘ς την ψυχή, — κ’ εμπόδισε ο Κρονίδης,—
να γείνη της καλόκτιστης Ιθάκης βασιλέας
εκείνος και το τέκνο σου με δόλο να φονεύση.
τώρ’, αφού τούτος έπεσεν ως του ‘πρεπε, λυπήσου
συ τον λαόν σου· και απ’ εμάς κοινώς όλα θα λάβης, 55
όσο σου εφαγωθήκαν ‘ς το σπίτι κ’ επιοθήκαν,
και πρόστιμ’ είκοσι βωδιών καθείς μας θα σου φέρη,
‘ς τόσο χρυσάφι και χαλκόν, η οργή σου να πραΰνη·
ως τότ’, εάν αγανακτείς, κατάκρισιν δεν έχεις».

.
Μ’ άγριο βλέμμα ο πολύγνωμος του απάντησε Οδυσσέας· 60
«Ευρύμαχε, και αν όλα μου τα πατρικά μου εκείνα
μου αποδοθούν, μ’ όσ’ έχετε και μ’ όσ’ αλλούθ’ ευρήτε,
δεν θα ξεκόψω πότ’ εγώ τα χέρια μ’ απ’ τον φόνο,
πριν όλα τ’ ανομήματα πλερώσουν οι μνηστήρες.
σεις τώρα προτιμήσετε, να μάχεσθ’ ή να φύγη 65
κάποιος, αν ίσως δυνηθή, την μοίρα του θανάτου.
αλλ’ απ’ τον όλεθρο κανείς, θαρρώ, δεν θα λυτρώση».

.
Είπε και αυτών τα γόνατα κοπήκαν κ’ η καρδιά·
και πάλιν είπ’ ο Ευρύμαχος· «Ω φίλοι, αυτός ο άνδρας
τα χέρια τ’ απλησίαστα δεν θα κρατήση πλέον, 70
αλλ’, ως το τόξον απ’ αρχής και την φαρέτρα πήρε,
θε να τοξεύη απ’ το ξυστό κατώφλι ως να φονεύση
όλους εμάς· αλλά φαιδροί την μάχη ν’ ασπασθούμε.
σύρετε τα μαχαίρια σας, ‘ς τα γοργοφόνα βέλη
προβάλτε τράπεζαις και ομού ‘ς αυτόν ας πέσουμ’ όλοι, 75
και το κατώφλ’ ίσως βιασθή ν’ αφήση και την θύρα,
έξω να βγούμε, αλαλαγμός να σηκωθή ‘ς την πόλι,
τούτος να μάθ’ ότ’ έρριξε το υστερινό του βέλος».

.
Είπε και δίστομ’ έσυρε χαλκόβαπτο μαχαίρι
και με κραυγήν τρομακτικήν επάνω του επετάχθη· 80
και, ‘ς την στιγμή ‘που χύθ’ αυτός, ο θείος Οδυσσέας
‘ς το στήθος βέλος του ‘ριξεν εις το βυζί πλησίον,

και μες το σκότι πέρασε τ' ορμητικόν ακόντι.
την μάχαιρα απόλυσε κ' έπεσε κυρτωμένος
τρικλίζοντας 'ς την τράπεζα, και τα φαγιά κ' η κούπα 85
χάμαι σκορπίσαν· εις την γη το μέτωπό του εκτύπα,
οδύνην είχε 'ς την ψυχή κ' έσπρωχνε το θρονί του
με τα δυο πόδια, και άπλωσε 'ς τα μάτια του μαυρίλα.

·
Ο Αμφίνομος 'ς τον ένδοξον τότε ώρμησε Οδυσσέα
μ' ακονισμένην μάχαιραν, ίσως από τ[η]ν θύρα 90
συρθή εμπρός του, αλλ' έγκαιρα με χαλκοφόρο ακόντι
την πλάτην ο Τηλέμαχος τον πέρασ' ως τα στήθη·
μ' όλο το μέτωπο 'ς την γην εβρόντησεν εκείνος,
τ' ακόντι το μακρόσκιο 'ς το σώμα του Αμφινόμου
άφησεν ο Τηλέμαχος κ' εσύρθ' ότι φοβήθη 95
μη κάποιος εκ των Αχαιών, εκεί 'που αυτός θ' ανέσπα
τ' ακόντι το μακρόσκιον, ορμήση με μαχαίρι
και τον τρυπήσ' ή όπισθε κτυπήση αυτόν σκυμμένον.
κ' έδραμε κ' έφθασεν ευθύς εις τον αγαπητόν του
πατέρα, κ' είπε προς αυτόν με λόγια πτερωμένα· 100
«Πατέρα, θα σου φέρω εγώ κοντάρια δυο και ασπίδα
και ολόχαλκο περίκρανον, αρμόδιο 'ς το κεφάλι·
παρόμοια θα φορέσω εγώ, παρόμοια και ο βουκόλος
θα λάβη και ο χοιροβοσκός· καιρός ν' αρματωθούμε».

·
Απάντησε ο πολύγνωνος 'ς εκείνον Οδυσσέας· 105
«Δράμε και φέρ', ενόσω εδώ βέλ' είναι να παλαίσω,
μη με κινήσουν, μοναχός ως είμαι, από την θύρα».

·
Αυτά 'πε· κείνος άκουσε τον ποθητόν πατέρα,
και, οπ' είχε τα λαμπρ' άρματα, 'ς τον θάλαμο, κατέβη·
εκείθ' ασπίδαις τέσσεραις επήρε, οκτώ κοντάρια, 110
τέσσαρα κράνη χάλκινα, μ' αλόγου χήτη ωραία·
τα 'φερνε και δεν άργησε να φθάση 'ς τον πατέρα.
κείνος με τα λαμπρ' άρματα το σώμ' έζωσε πρώτος,
κατόπ' οι δούλοι εζώνονταν και οι τρεις επήραν θέσι
σιμά 'ς τον πολυμήχανον ανδρείον Οδυσσέα. 115
και αυτός, όσο του ευρίσκονταν ακόντια να παλαίση,
'ς το σπίτι του θανάτονε με κάθε βέλος έναν
απ' τους μνηστήραις, κ' έπεφταν σωρός εκείνοι εμπρός του.

και άμ' έλειψαν του βασιληά, 'που τόξευε, τα βέλη,
του στέρεου μεγάρου του 'ς τον θυροπαραστάτη 120
το τόξον έκλινε αντικρύ των τοίχων φωτοβόλων,
κ' έζωσ' ευθύς 'ς τους ώμους του τετράδιπλην ασπίδα,
εις την γενναίαν κεφαλήν καλόν έθεσε κράνος
μ' αλόγου χήτη, και φρικτά σειόταν επάν' ο λόφος,
και δύο πήρε δυνατά κοντάρια χαλκοφόρα. 125

.
Ο τοίχος ο καλόκτιστος ψηλόν είχε αντιθύρι,
και κάτω απ' το κατώφλιο του στερεού μεγάρου
'ς τον δρόμο πέρασμ' έβγαινε, κλειστό με καλαίς θύραις.
κείν' ο Οδυσσέας είχε ειπεί του θείου χοιροτρόφου
να το προσέχη από σιμά' κ' έν' έμβασμ' είχε μόνον. 130
ο Αγέλαος τότε ωμίλησε κ' εμπρός εις όλους είπε·
«Ω φίλοι, δεν θ' ανέβαινε κανείς εις τ' αντιθύρι
φωνή να ρίξη του λαού κ' ευθύς βοή να γείνη;
τούτος να μάθ' ότ' έρριξε το υστερινό του βέλος».

.
Του απάντησε ο Μελάνθιος' «'Σ αυτό δεν είναι τρόπος, 135
Αγέλαε διόθρεπτε, τι φοβερά κοντά 'ναι
η αυλόθυρα, και δύσκολο το στόμ' είναι του δρόμου·
και ανδρείος ένας δύναται 'ς όλους φραγμός να γείνη.
αλλ' άρματ' απ' τον θάλαμο θα φέρω να ζωσθήτε·
ότι κει μέσα, και όχι άλλου, τ' άρματα, εγώ νομίζω, 140
ο Οδυσσέας φύλαξε και ο δοξαστός υιός του».

.
Αυτά 'πεν ο Μελάνθιος και ανέβη του μεγάρου
την κλίμακα, 'ς τον θάλαμο να φθάση του Οδυσσέα·
εκείθ' ασπίδαις δώδεκα πήρε και τόσαις λόγχαις,
και τόσα κράνη χάλκινα, μ' αλόγου χήτη ωραία, 145
και ογλήγορ' ήλθε κ' έφερε τα όπλα 'ς τους μνηστήραις.
του Οδυσσέα γόνατα κοπήκαν και καρδιά,
άμ' είδε ν' αρματόνωνται και τα μακρά κοντάρια
να σείουν ότι φοβερός του φανερώθη αγώνας.
κ' είπε προς τον Τηλέμαχο με λόγια πτερωμένα· 150
«Τηλέμαχ', ή 'ς τα μέγαρα των γυναικών καμμία
κακόν μας κινεί πόλεμον ή τ' είναι ο Μελανθέας».

.

Και ο συνετός Τηλέμαχος απάντησέ του κ' εἶπε·
«Πατέρα, 'ς τούτο εγώ 'σφαλα και ἄλλος δεν εἶναι πταίστης·
το στερεό θυρόφυλλον ἀνοιξα του θαλάμου 155
κ' ἐρχόμενος δεν το 'κλεισα και τούτο ἐγνώσθη απ' ἄλλον.
ἀλλά, θεί' Εὐμαιε, πήγαινε, την θύρα του θαλάμου
κλείσε κ' ἐξέτασ' αν καμμιὰ των δούλων τούτα πλέκει,
ἢ κείνος, 'που υποπτεύομαι, Μελάνθιος ο Δολίδης».

·

Τα λόγια τούτα ἐνώ 'λεγαν ἐκείνοι ἀνάμεσόν τους, 160
κίνησε προς τον θάλαμο και πάλι ο Μελανθέας,
να φέρη τα λαμπρ' ἄρματα· και ο θεῖος χοιροτρόφος
τον νόησε και ἀπό σιμά τὸτ' εἶπε του Οδυσσέα·
«Λαερτιάδη διογενή, πολύτεχνε Οδυσσέα,
ιδού, πάλιν ο πάγκακος, οπ' εἶχαμε υποπτεύσει, 165
'ς τον θάλαμο πορεύεται· συ τώρα δίδαξέ με,
θα του αφαιρέσω την ζωὴν, αν τον νικήσω πρώτα,
ἢ θέλεις να τον φέρω ἐδῶ να σου πλερώση ἐκείνος
ταῖς τόσαις οπ' ὠργάνισε 'ς το σπίτι σου ἀνομίαις;»

·

'Σ ἐκείνον ο πολύγνωνμος ἀπάντησε Οδυσσέας· 170
«Εγώ με τον Τηλέμαχον τους θαυμαστοὺς μνηστήραις
'ς το δῶμα θα κρατήσουμεν, ὄσην ορμὴ και αν δείξουν.
σεῖς τῶρ' ἐκείνον ρίξετε 'ς τον θάλαμο με χέρια
και πόδι' οπισθογύριστα, και δέσετε την θύρα,
αφού, περνώντας του σχοινί, 'ς την κορυφή του στύλου 175
τον ἀνεβάσετε ὑψηλά τα πατερά να ἐγγίξη,
ὥστε να ζη πολληώρα ἐκεῖ μ' οδύναις του θανάτου».

·

Εἶπε, και αυτοί 'ς την προσταγὴν υπάκουσαν κ' ἐπήγαν·
'ς τον θάλαμο τον εὔρηκαν χωρὶς να τους νοήση·
ἐκείνος ζητούσ' ἄρματα 'ς το βάθος του θαλάμου, 180
και αυτοί 'ς τα πλάγια στάθηκαν της θύρας κ' ἐκαρτέρουν,
και ὡς πάτησ' ο γιδοβοσκός Μελάνθιος το κατώφλι,—
και 'ς το 'να χέρ' εἶχε λαμπρό περὶ κρᾶνο, πλατεῖαν
εἰς τ' ἄλλο ἀσπίδα παλαιάν, και μουχλαραχνιασμένην,
οπ' ο Λαέρτης ἤρωας φορούσ' ὅτ' ἦτο ἀγόρι, 185
ριμμένην τώρα, και η ραφαῖς λυθήκαν των λουριῶν της,—
ἐπάνω τ' ὠρμησαν οἱ δυο και απ' τα μαλλιά τον σύραν
μέσα, και χάμαι βρόντησαν τον κατατρομασμένον.

χέρια και πόδια του ‘δεσαν αντάμ’, αφού με τρόπον
 σκληρόν τα οπισθογύρισαν, ως ο Λαερτιάδης 190
 επρόσταξ’ ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας
 και, αφού σχοινί του πέρασαν, ‘ς την κορυφή του στύλου
 τον ανεβάσαν υψηλά τα πατερά να εγγίξη.
 και του ‘πες με περίγελον, ω Εύμαιε χοιροτρόφε·
 «Τώρ’, ως σου πρέπει, μαλακά, Μελάνθιε, πλαγιασμένος 195
 θα ολονυκτήσης έξυπνος, και δεν θα σε ξαφνίση
 ερχόμεν’ η χρυσόθρονη του όρθρου θυγατέρα
 απ’ ταις ροαίς του Ωκεανού, την ώρα ‘που συ φέρνεις
 τα ερίφια μες τα δώματα να φάγουν οι μνηστήρες».

·

Κείνον αφήκαν ‘ς τα φρικτά δεσμά του τεντωμένον, 200
 και αρματωθήκαν, έκλεισαν την στιλβωμένην θύρα,
 κ’ ήλθαν ‘ς τον πολυμήχανον ανδρείον Οδυσσέα.
 αυτού με στήθος φλογερό στέκονταν, ‘ς το κατώφλι
 τέσσερες, και ‘ς το μέγαρο πολλοί κ’ εκείνοι άνδρείοι·
 η Αθήνη κόρη του Διός ‘ς το πλάγι τους τότε ήλθε, 205
 εις το κορμί και ‘ς την φωνή του Μέντορ’ όλη ομοία.
 άμ’ ο Οδυσσέας είδε την εχάρη και της είπε·
 «Μέντορα, να μη λησμονής ‘ς την φοβερήν ανάγκη
 τον φίλον ευεργέτη σου και τον ομήλικόν σου».

·

Είπε και την πολεμάρχον θεάν είχε νοήσει. 210
 και αλλούθε της εκραύγαζαν ‘ς το μέγαρο οι μνηστήρες·
 ο Αγέλαος την ωνειδίσε, Δαμαστορίδης, πρώτος·
 «Μέντορα, μη καταπεισθής ‘ς τα λόγια του Οδυσσέα,
 βοηθός εκείνου πόλεμον να κάμης των μνηστήρων·
 ότι από τώρα η γνώμη μας το εξής αποφασίζει· 215
 κείνους τους δύο, τον υιόν ομού και τον πατέρα,
 αφού φονεύσουμε, και συ θα πέσης, όπως κείνα,
 ‘που εδώ να πράξης βούλεσαι, πλερώσ’ η κεφαλή σου.
 και αφού σας αφαιρέσουμε την ζήσι με το ξίφος,
 όσ’ έχεις μες το σπίτι σου και όσ’ έξω, αυτά με κείνα 220
 του Οδυσσέα θα ενωθούν και μες τα μέγαρά σου
 δεν θέλει αφήσουμε να ζουν τ’ αγόρια σου κ’ η κόραις,
 ουδ’ η γυνή σου να γυρνά ‘ς την πόλι της Ιθάκης».

·

Αυτά ‘πε, και άναψεν η οργή της Αθηνάς ακόμη·

και θυμωμένη ωνειδισε πικρά τον Οδυσσέα· 225
«Μ' άλλην ψυχή, μ' άλλην ανδρεία, σ' εγνώρισ', Οδυσσέα,
εννέα χρόνους άκοπα να πολεμάς τους Τρώαις,
χάριν της θεογέννητης Ελένης λευκοχέρας,
κ' εις δειναίς μάχαις φόνευσες άνδραις πολλούς και ο νους σου
έρριξε την πλατύδρομην την πόλι του Πριάμου. 230
πώς τώρα, ενώ 'ς το σπίτι σου και 'ς τα καλά σου φθάνεις,
πονεί σ' ανδρείος να δειχθής επάνω 'ς τους μνηστήραις;
στάσου 'ς το πλάγι μου, ω καλέ, κ' έργον ιδέ, να μάθης
πώς ο Αλκιμίδης Μέντορας, 'ς εχθρούς πολλούς αντίκρυ,
είναι τα ευεργετήματα καλός ν' ανταποδώση». 235

.

Είπε, και ακόμη προς αυτούς δεν έκλινε την νίκη,
αλλ' ήθελε 'ς την δοκιμήν η δύναμις και ανδρεία
του Οδυσσέα να φανούν και του λαμπρού παιδιού του·
και 'ς του μεγάρου πέταξε την μαυροκαπνισμένη
σκέπη κ' εκάθισεν αυτού, με χελιδόνα ομοία. 240

.

Και τους μνηστήραις κίνησε τότε ο Δαμαστορίδης
Αγέλαος, ο Ευρύνομος, με τον Πολυκτορίδη
Πείσανδρον, ο Αμφιμέδοντας, ο Πόλυβος γενναίος,
και ο Δημοπόλεμος· αυτοί πρωτεύαν 'ς την ανδρεία
αυτών, 'που ακόμη ζωντανόι να ζήσουν εμαχόνταν· 245
και τους λοιπούς θανάτωσαν το τόξο και τα βέλη.
και 'ς όλους είπ' ο Αγέλαος· «Ω φίλοι, αυτός ο άνδρας
τα χέρια τ' απλησίαστα 'ς ολίγο θα κρατήση·
του 'φυγεν ήδη ο Μέντορας, αφού μωρεπαινήθη,
και μόνον κείνοι απόμειναν 'ς της θύρας το κατώφλι· 250
όθεν μη ρίξετε όλιοι ομού τα μακρυά κοντάρια·
οι έξι σεις κάμετε αρχήν, ίσως μας δώση ο Δίας
την δόξα να περάσουμε το στήθος του Οδυσσέα·
άμ' αυτός πέσ', οι επίλοιποι φροντίδα δεν μας δίδουν».

.

Αυτά 'πε, και, ως παράγγειλε, μ' ορμήν όλιοι ακοντίσαν 255
κ' η Αθηνά κατώρθωσε χαμέν' όλα να πέσουν·
άλλος τον στύλον κτύπησε του στερεού μεγάρου,
άλλος την θύρα με πυκναίς σανίδαις αρμοσμένη,
και άλλου 'ς τον τοίχον έπεσε το φράξο χαλκοφόρο.
και άμ' όλιοι κείνοι ξέφυγαν τ' ακόντια των μνηστήρων, 260

τους είπεν ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας·

«Ω φίλοι, κ' εγώ θα 'λεγα κ' εμείς εις των μνηστήρων
το πλήθος ν' ακοντίσουμεν, αφού σιμά 'ς τα πρώτα,
όσα μας έκαμαν κακά, διψούν να μας φονεύσουν».

.
Αυτά' πε, και όλοι ακόντισαν τα λογχοφόρ' ακόντια· 265

τότε τον Δημοπόλεμον εφόνευσ' ο Οδυσσέας,
τον Ευρυάδην έστρωσε του Τηλεμάχου η λόγχη,
τον Έλατον ο Εύμαιος φόνευσε, και ο βουκόλος
τον Πείσανδρο· και όλοι έπεσαν κ' εδάγκασαν το χώμα.
τότε οι μνηστήρες σύρθηκαν 'ς το βάθος του μεγάρου, 270
και ώρμησαν κείνοι κ' έβγαλαν απ' τους νεκρούς ταις λόγχαις.

.
Πάλ' οι μνηστήρες έρριξαν τα λογχοφόρ' ακόντια,
κ' η 'Αθηνά κατώρθωσε πολλά να βγουν χαμένα.
άλλος τον στύλον κτύπησε του στερεού μεγάρου, 275
άλλος την θύρα με πυκναίς σανίδαις αρμοσμένη,

και άλλου 'ς τον τοίχον έπεσε το φράξο χαλκοφόρο
η λόγχη του Αμφιμέδοντα ξυστά το χέρι επήρε
του Τηλεμάχου, 'ς τον αρμό, και ακρόσχισε το δέρμα.
απ' την ασπίδ' επάνωθε τον ώμο του Ευμαίου
χάραξε και χαμαί 'πεσεν η λόγχη του Κτησίππου. 280

και αυτοί με τον πολύβουλον ανδρείον Οδυσσέα
ταις λόγχαις πάλι ακόντισαν 'ς το πλήθος των μνηστήρων·
ο Οδυσσέας πορθητής τον Ευρυδάμαντ' ηύρε,
κ' ηύρε τον Αμφιμέδοντα του Τηλεμάχου η λόγχη, 285
τον Πόλυβον ο Εύμαιος, τον Κτήσιππο 'ς το στήθος

ηύρε ο βουκόλος, και σφικτά κατόπιν εκαυχήθη·
«Πολυθερσεΐδη εμπαικτικέ, με την μωρή σου γνώμη
να μην επαίρεσαι 'ς το εξής, αλλά τους αθανάτους
άφινε, ότ' είναι ανώτεροι πολύ, ν' αποφασίζουν.
ιδού, το πόδι οπ' έδωκες του θείου Οδυσσέα, 290
ότε 'ς το δώμα εζήτευεν, εγώ σου ανταποδίδω».

.
Τούτα ο βουκόλος έλεγε· και πλήγωσ' ο Οδυσσέας
εγγύθε τον Αγέλαο με μακρυό κοντάρι·
κτύπησε τον Λεώκριτο του Τηλεμάχου η λόγχη
μες το λαγγόνι, και ο χαλκός 'ς το αντίκρυ βγήκε μέρος· 295
και με το μέτωπ' έπεσεν επίστομος 'ς το χώμα.

την ανδροφθόρον έδειξεν αιγίδα τότε η Αθήνη
από την σκέπην υψηλά· κ' εσπώμαξε η καρδιά τους.
‘ς το μέγαρο σκορπίσθηκαν, ως τρέχουν αγελάδαις

όταν με κέντημα συχνό ταις συνταράσς' η μύγα, 300
εις τον καιρό της άνοιξης, ‘που ‘ναι μεγάλ' η ‘μέρα·
και, ως χύνονται κυρτώνυχοι, κυρτόμυτοι, πετρίταις
από τα όρη ‘ς τα πουλιά, κ', ενώ τούτ' αποφεύγουν
τα νέφη, και όλα κρύβονται ‘ς το σιάδι, τ' αφανίζουν
άξαφνα εκείνοι, ώστε φυγή και αντίστασις δεν είναι· 305
και ‘ς το κυνήγι οπού θωρούν οι άνδρες διασκεδάζουν·
όμοια ‘ς το δώμα χύθηκαν εκείνοι ‘ς τους μνηστήραις
κ' εδώ κ' εκεί τους έκρουαν και αυτοί φρικτά βογγούσαν,
ως κρούονταν η κεφαλαίς, και ο πάτος έβραζ' αίμα.

·
Τότε ο Λειώδης πρόφθασε να πιάση του Οδυσσέα 310
τα γόνατα και ικέτευε με λόγια πτερωμένα·
Α! σ' εξορκίζω, σέβου με, λυπήσου με, Οδυσσέα·
άνομον έργον απ' εμέ δεν γνώρισε ουδέ λόγον
άκουσε ‘ς το παλάτι σου των γυναικών καμμία·
και απ' τ' άσχημ' έργα εμπόδιζα τους άλλους τους μνηστήραις, 315
αλλά ‘ς εμέ δεν πείθονταν απ' τα κακά ν' απέχουν.
κ' ιδού, κακοθανάτισαν απ' τ' ανομήματά των.
μ' είχαν ιερογνώστην τους, και όμως, αν κ' είμαι αθώος,
κ' εγώ θα πέσ', ώστε η καλαίς πράξεις δεν έχουν χάρι».

·
Μ' άγριο βλέμμα ο πολύγλωμος του απάντησε Οδυσσέας· 320
«Και αν ιερογνώστης ήσουν συ ‘ς την μέση των μνηστήρων,
συχνά θα παρακάλεσες, θαρρώ, ‘ς τα μέγαρά μου,
της ποθητής μου επιστροφής η ώρα να μη φθάση,
και απ' την γλυκειά γυναίκα μου συ τέκνα ν' αποκτήσης·
όθεν τον πικρόν θάνατον δεν θα ξεφύγης τώρα»· 325

·
Είπε και ξίφος άρπαξε με το δεξί του χέρι,
‘που το ‘χε ρίξ' ο Αγέλαος, σπότ' εξεψυχούσε,
χάμαι· μ' εκείνο του ‘κοφτε το σνίχι μες την μέση,
κ' ενώ ‘μιλούσε κύλησε ‘ς το χώμα η κεφαλή του.

·
Την μαύρη μοίρα ξέφυγεν ο αιιδός Τερπιάδης 330
Φήμιος, ‘που βιαζόμενος τραγούδα των μνηστήρων.

‘ς την αντιθύραν έμενε με την γλυκειά κιθάρα
ς’ το χέρι του, κ’ edίσταζεν, αν θα ‘βγη από το δώμα
όπως καθίση ‘ς τον βωμόν καλόκτιστον του ερκείου
μεγαλοδύναμου Διός, ‘ς εκείνον, οπού έκαψαν 335

βωδιών μερία πάμπολλα Λαέρτης και Οδυσσέας,
ή έξαφνα ‘ς τα γόνατα να πέση του Οδυσσέα·
και τούτο συμφερώτερον ευρήκε τότε ο νους του·
ως ικέτης τα γόνατα να πιάση του Οδυσσέα.
τωνόντι χάμαι απόθεσε την βαθουλήν κιθάρα 340

σιμά ‘ς τ’ ασημοκάρφωτο θρονί και ‘ς τον κρατήρα,
εχύθη και τα γόνατα να πιάση του Οδυσσέα
επρόφτασε και ικέτευε με λόγια πτερωμένα·
«Αχ! σ’ εξορκίζω σέβου με, λυπήσου με, Οδυσσέα·
θλίψι και συ θέλει αισθανθής κατόπι, αν με φονεύσης 345

τον αιιδόν, ‘που των θεών και των ανθρώπων ψάλλω.
κ’ είμαι αυτοδίδακτος εγώ και μύρια ‘ς την καρδιά μου
άσματα εγέννησε ο θεός· θαρρώ ‘που εμπρός σου ψάλλω
ως εις θεόν μη θέλης συ να μ’ αποκεφαλίσης.
θα είπη και ο Τηλέμαχος, ο ποθητός υιός σου, 350
πως άθελα το δώμα σου, χωρίς τι να ζητήσω,
εσύχναζα να τραγουδώ ‘ς τους δείπνους των μνηστήρων·
ότι πολλοί και δυνατοί μ’ ανάγκαζαν εκείνοι».

·
Είπε’ τον άκουσ’ η ιερή του Τηλεμάχου ανδρεία,
και παρευθύς προσφώνησεν εγγύθε τον πατέρα· 355

«Κρατήσου, μη με το σπαθί τον άπταιστον πληγώσης·
τον κήρυκα τον Μέδοντα θα σώσουμεν ακόμη,
σπού μ’ επρόσεχε παιδί ‘ς το σπίτι μας μ’ αγάπη,
εξ’ αν αυτόν ο Εύμαιος εφόνευσ’ ή ο βουκόλος,
ή αν, όταν τρικούμιζες ‘ς το δώμ’, εμπρός σου ευρέθη». 360

·
Και ο συνετός ο κήρυκας τον άκουσε, κρυμμένος
ως ήταν κάτω από θρονί, κ’ εσκέπαζε το σώμα
με νέο δέρμα βώδινο, τον χάρο ν’ αποφύγη.
πετάχθηκ’ έξω απ’ το θρονί, και το τομάρι εγδύθη,
του Τηλεμάχου πρόφθασε τα γόνατα να πιάση, 365
και κείνον προσικέτευσε με λόγια πτερωμένα·
«Ιδού με, ω φίλε· στάσου εσύ κ’ ειπέ και του πατρός σου,
‘ς την περισσή του δύναμι μήπως κ’ εμέ πληγώση,

από χολή ‘ς τους βδελυρούς μνηστήραις, ‘που αφανίζαν
τα υπάρχοντά του, και οι μωροί σέν’ εκαταφρονούσαν». 370

.
Εις τούτο χαμογέλασε και του ‘πεν ο Οδυσσέας·
«Θάρρεψε, τούτος σ’ έσωσε, και σ’ έχει προφυλάξει,
ώστε η ψυχή σου να αισθανθή, και ειπής εις άλλον, πόσο
της κακουργίας άμετρα προέχ’ η αγαθουργία·
συ τώρα και ο πολύψαλμος αιιδός έξω να βγήτε, 375
και ‘ς την αυλή καθίσετε μακράν από τους φόνους,
ως να ενεργήσω τώρα εδώ ‘ς το δώμ’ ό,τ’ είναι χρεία».

.
Είπε, και από το μέγαρον εκείνοι ευθύς εβγήκαν,
του μεγαδύναμου Διός προς τον βωμόν καθίσαν,
κ’ εκύτταζαν ολόγυρα και φόνον περιμέναν. 380

.
Τότ’ ο Οδυσσέας κύτταζε ‘ς το δώμα του αν κανένας
‘κρύβετο ακόμη ζωντανός από την μαύρη μοίρα·
και όλους τους είδε κατά γης αιματοκυλισμένους,
πλήθος μεγάλ’, ωσάν ψαριών σωρός, οπ’ οι ψαράδες
από την λευκή θάλασσα ‘ς την κολπωμένην άκρη 385
σύραν με δίκτυ ολότρυπο· και αυτά σωρός χυμένα
‘ς την άμμον όλα επιποθούν το κύμα του πελάγου,
και την πνοήν ο ήλιος τους παίρνει ο φωτοβόλος.
όμοια σωρός εκείτονταν ‘ς τα χώματα οι μνηστήρες.
του τέκνου του ο πολύγνωμος τότ’ είπεν Οδυσσέας 390
«Κάλεσε την Ευρύκλειαν, υιέ μου, την βυζάστρα,
όπως εκείνης είπω εγώ κείν’ οπ’ ο νους μου θέλει».

.
Υπάκουσε ο Τηλέμαχος του ποθητού πατρός του,
και, αφού την θύρα κίνησε, της Ευρυκλείας είπε·
«Σήκω, έλα δω, γερόντισσα, συ ‘που των δούλων όλων, 395
των γυναικών, ‘ς σπίτι μας έφορος είσαι αρχαία·
έλα, σένα ο πατέρας μου καλεί να σου ομιλήση».

.
Αυτά π’ κείνος, και άπτερος ‘ς αυτήν ειπώθη ο λόγος·
και, αφού την θύραν άνοιξε των υψηλών μεγάρων,
κίνησε ‘ς τον Τηλέμαχον κατόπι, και ‘ς την μέση 400
των σκοτωμένων των νεκρών ηύρε τον Οδυσσέα,
κατάμαυρον απ’ αίματα και σκόνην, ως λεοντάρι,

οπού βαδίζει, ως χόρτασεν απ' αυλισμένον ταύρο·
το στήθος όλο και τα δυο σαγόνια στάζουν αίμα,
και προχωρεί τρομακτικός 'ς την όψι· τότε ομοίως 405
πατόκορφα κατάμαυρος φαίνεται' ο Οδυσσέας.
και ως είδε η γραία τους νεκρούς και το περίσσιον αίμα,

χαράς αρχίν' αλαλαγμό, 'ς το θαύμα οπ' είχ' εμπρός της,
αλλ' ευθύς την εκράτησε κ' εμπόδις' ο Οδυσσέας,
και κείνην επροσφώνησε με λόγια πτερωμένα· 410

«Ω γραία, χαίρου μέσα σου· σιγά, μην αλαλάξης·
ασεβής ο καυχώμενος 'ς ανθρώπους σκοτωμένους.
μοίρα θεών τους σύντριψε και τ' άνομά τους έργα·
ότι κανέναν των θνητών ανθρώπων δεν σεβόνταν,
όποιος και αν τους πλησίαζε, μικρός ήταν ή μέγας· 415
και ιδού, κακοθανάτισαν απ' τ' ασεβήματά των.

ταις κόραις τώρα του σπιτιού συ θα μου φανερώσης,
και αυταίς 'που με καταφρονούν, και όσαις δεν έχουν κρίμα».

·
Η Ευρύκλεια τότε απάντησεν η αγαπητή βυζάστρα· 420
«Μ' αλήθειαν όλα, τέκνο μου, θε να σου φανερώσω·

πενήντα μες το σπίτι σου γυναίκαις έχεις δούλαις·
τα έργα ταις διδάξαμε, και το μαλλί να ξαίνουν,
και κάθε κόπον δουλικόν με υπομονή να στέργουν·
δώδεκα έπεσαν απ' αυταίς εις την αναισχυντία,
κ' εμέ δεν σέβονται ποσώς ή καν την Πηνελόπη. 425

και μόλις τώρα ανδρώθηκεν ο υιός σου, κ' η μητέρα
ακόμα δεν τον άφινε ταις δούλαις να προστάζη.
αλλά 'ς τ' ανώγ' υπέρλαμπρο θ' αναίβω, να γνωρίση
όλα η γυνή σου, οπού θεός την βύθισε 'ς τον ύπνο».

·
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησ' Οδυσσέας· 430

«Ακόμη να μη την ξυπνάς· συ κάλεσ' εδώ τώρα
ταις κόραις, 'που τόσ' άπρεπα 'ς το σπίτι μου ενεργούσαν».

·
Αυτά 'πε, και το μέγαρον edιάβηκεν η γραία,
να παραγγείλη γρήγορα 'ς ταις κόραις εκεί να 'λθουν.
εκείνος τον Τηλέμαχον και ομού τον χοιροτρόφον 435
και τον βουκόλον κάλεσε σιμά του και τους είπε·
«Τώρα να παίρνουν τους νεκρούς προστάξετε ταις κόραις·
κατόπι τα περίλαμπρα θρονιά και τα τραπέζια

με νερό και μ' ολότρυπα σφογγάρι' ας καθαρίσουν.
και, άμ' όλο τακτοποιηθή το δώμα εις κάθε μέρος, 440
σύρετε από το μέγαρο ταις κόραις εις την μέση,
'που τον λαμπρόν αυλόγυρον χωρίζει από τον θόλο.
εκεί θα ταις κτυπήσετε μ' ακονισμένα ξίφη,
ως η ζωή τους να σβυσθή και ν' απολησμονήσουν
τους έρωταις οπού κρυφά με τους μνηστήραις είχαν». 445

.
Αυτά 'πε, και όλαις έφθασαν ομάδι τότε η κόραις,
μ' ελεεινό παράπονο, με δάκρυα πυρωμένα·
των πεθαμένων τα κορμιά πρώτ' έφερναν και κάτω
'ς της καλοτείχιστης αυλής την αίθουσα τα βάζαν,
Το' να με τάλλο σύνεγγυς· ταις έβιαζ' ο Οδυσσέας, 450
και κείναις αναγκαστικά τους πεθαμένους φέρναν·
κατόπι τα περίλαμπρα θρονιά και τα τραπέζια
με νερό και μ' ολότρυπα σφογγάρια καθαρίσαν.
οι τρεις τότε, Τηλέμαχος, Εύμαιος και βουκόλος,
με ξύστραις όλον έτριβαν του τεχνικού μεγάρου 455
το πάτωμα· κ' έξ' έπαιρναν κ' ερρίχναν η γυναίκες.
και άμ' όλο τακτοποίησαν το δώμα εις κάθε μέρος,
ταις κόραις απ' το μέγαρον εσύραν εις την μέση,
'που τον λαμπρόν αυλόγυρον χωρίζει από τον θόλο·
εκεί ταις στενοχώρησαν, όθε φυγή δεν είχαν. 460
και ο φρόνιμος Τηλέμαχος τότε 'ς τους άλλους είπε·
«Δεν θέλω εγώ με θάνατον αγνόν να ξεψυχήσουν
αυταίς, 'που καταράσθηκαν συχνά την κεφαλήν μου
και της μητρός μου, κ' έσμιγαν κρυφά με τους μνηστήραις».

.
Αυτά 'πε κ' έδεσε σχοινί μελανοπλώρου πλοίου 465
'ς τον θόλο γύρω τεντωτόν από τον μέγαν στύλο,
εις ύψος 'που τα πόδια των 'ς την γη να μην εγγίζουν·
και ως κίχλαις ή περιστεραίς, οπού 'ς το βρόχι πέφτουν,
στημένο 'ς τα χαμόκλαδα, και, προς το σκήνωμά των

ενώ κινούν, ελεεινό ταις δέχεται κρεββάτι, 470
ομοίως είχαν 'ς την σειρά ταις κεφαλαίς η κόραις,
εις τους λαιμούς των με θηλειαίς, φρικτά να ξεψυχήσουν·
και ώραν ολίγη σπάραξαν ταις φτέρναις των κ' επαύσαν.

·
Και 'ς της αυλής το πρόθυρο τον Μελανθέα σύραν·
αυτιά και μύτη του 'κοφταν μ' αλύπητο μαχαίρι, 475
και τα κρυφά του ανάσπαστα δώσαν ωμά των σκύλων,
και μανισμένοι χέρια και σκέλη του συντρίβαν.

·
Τα χέρια και τα πόδια κατόπιν αφού νιφθήκαν,
'ς τον Οδυσσέα γύρισαν και όλ' ήσαν τελειωμένα.
τότ' είπ' εκείνος της καλής βυζάστρας Ευρυκλείας· 480
«Θειάφην, ιάμα των κακών, και πυρ φέρε μου, γραία,
το δώμα να θειάφισω εγώ· και συ την Πηνελόπη
κάλεσε, και η θεράπαιναις να την ακολουθήσουν·
και όλαις ταις δούλαις του σπιτιού κίνησ' εδώ να φθάσουν».

·
Η Ευρύκλεια του απάντησεν η αγαπητή βυζάστρα· 485
«Παιδί μου, ο λόγος σου είν' ορθός και λάθος δεν ευρίσκω·
αλλ' άφες να σου φέρω εγώ χιτώνα και χλαμύδα·
θα 'χες κατάκρισιν πολλήν οι ώμοι σου οι γενναίοι
κείνα τα ράκη να φορούν 'ς τα μέγαρά σου ακόμη».

·
Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας· 490
«Από το πυρ πρώτα έχω εγώ 'ς τα μέγαρά μου χρεία».

·
Η Ευρύκλεια τον άκουσε η αγαπητή βυζάστρα,
και θειάφη και πυρ έφερε· τότε το μέγαρ' όλο
το δώμα ομού και την αυλήν εθειάφισ' ο Οδυσσέας.
και κείνη από τα υπέρλαμπρα δώματα του Οδυσσέα 495
βγήκε να ειπή των γυναικών ογλήγορα να φθάσουν·
και αυταίς από το μέγαρον πρόβαλαν φως βαστώντας·
'ς τον Οδυσσέα χύθηκαν, τον γλυκοχαιρετούσαν,
και με χαραίς 'ς την κεφαλή, 'ς τους ώμους, τον εφίλουν,
και όλαις τα χέρια του 'σφιγγαν πόθον γλυκό αισθάνθη 500
να κλαίη και ταις γνώρισεν εις την καρδιά του εκείνος.

·
·

·
Ραψωδία Ψ

·
·
·
Χαρά γεμάτη ανέβηκε ‘ς τ’ ανώγια τότε η γραία,
να είπη της βασίλισσας ότ’ ήλθε ο ποθητός της·
και αν κ’ εις τα γόνατ’ είχε ορμή, τα πόδια της τρεκλίζαν.

‘ς την κεφαλή της στάθηκεν επάνω και της είπε·
«Εγείρου, Πηνελόπη μου, παιδί μου, ν’ απαντήσουν 5
τα μάτια σ’ ό,τι ολοκαιρίς επόθησε η καρδιά σου.
ήλθ’ ο Οδυσσέας, αν και αργά, ‘ς το σπίτι του έχει φθάσει,
και τους αυθάδεις φόνευσε μνηστήραις, οπού φθείραν
το σπίτι, την ουσία του, και το παιδί του υβρίζαν.

·
Κ’ η Πηνελόπ’ η φρόνιμη ‘ς εκείνην αποκρίθη· 10

«Αχ! οι θεοί σ’ εμώραναν, βυζάστρ’ αγαπημένη,
‘που και απ’ τον γνωστικώτερον την γνώσι ν’ αφαιρέσουν
δύνανται αυτοί, και νόησι να δώσουν του ανοήτου·
και τώρα κείνοι εσάλευσαν και σε, ‘που φρόνιμ’ ήσουν.

τι μ’ αναπαίζεις άσπλαχνα, την καταπικραμένην, 15

με λόγια ξένα, κ’ έξαφνα σηκώνεις μ’ απ’ τον ύπνον,
οπ’ έδεσε κ’ εσκέπασε γλυκά τα βλέφαρά μου;
ύπνον δεν πήρ’ ωσάν αυτόν, απ’ ότ’ ο Οδυσσέας
‘ς την Κακοΐλιον πέρασε την τρισκαταραμένην.

αλλά κατάίβα τώρ’ ευθύς ‘ς το μέγαρον, όθ’ ήλθες, 20

ότι από ταις θεράπαιναις, οπ’ έχω, αν άλλη ερχόνταν
να μου ειπή τούτα, κ’ έξαφνα μ’ εσήκονε απ’ τον ύπνο,
με σκληρόν τρόπο θα ‘καμνα να φύγη απ’ έμπροσθέν μου
‘ς τα μέγαρο· και τώρα συ ‘ς το γήρας χάριν έχε».

·
Η Ευρύκλεια της απάντησεν η αγαπητή βυζάστρα· 25

«Δεν σ’ αναπαίζω εγώ σκληρά, παιδί μου, αλλά τwόντι
ήλθ’ ο Οδυσσέας, έφθασε ‘ς το σπίτι του, ως σου λέγω,
κείνος ο ξένος οπ’ εδώ καταφρονούσαν όλοι·
τον ήξευρε ο Τηλέμαχος πολύν καιρόν ότ’ ήλθε,

αλλά με γνώσιν έκρυβε ταις γνώμαις του πατρός του, 30

ως ‘που να πάρη εκδίκησι των αυθαδών μνηστήρων».

·

Είπε· και αυτή περίχαρη πετάχθη από την κλίνη,
την γραία σφικταγκάλιασε, και από τα βλέφαρά της
έρριξε δάκρυ κ' είπε αυτής με λόγια πτερωμένα·
«Έλα, βυζάστρα μου καλή, φανέρωσέ μου τώρα, 35
αν έφθασεν αληθινά 'ς το σπίτι του, ως μου λέγεις,
πώς τους αισχρούς κατώρθωσε μνηστήραις να κτυπήση
μόνος, και κείνοι πάντοτε μέσ' ήσαν ενωμένοι».

·
Η Ευρύκλεια της απάντησεν η αγαπητή βυζάστρα·
«Δεν είδα εγώ, δεν έμαθα· το βόγγημά των μόνον 40
άκουσα ως εφονεύονταν 'ς τα βάθη των θαλάμων
κατάκλεισταις, περίφοβαις, καθόμασθε η γυναίκες,
ως ότου από το μέγαρο μ' εκάλεσεν ο υιός σου,
κ' εστάλη απ' τον πατέρα του να με καλέση εκείνος.
και ορθόν 'ς την μέση των νεκρών των σκοτωμένων ηύρα 45
τον Οδυσσέα· γύρω του 'ς τον πάτο ξαπλωμένοι
κείτονταν κείνοι επανωτοί· και θα τον εχαιρόσουν
να τον ιδής, ως λέοντα, κατάμαυρον 'ς το αίμα.
τώρα 'ς την θύρα της αυλής σωρός είν' όλοι εκείνοι,
και αυτός λαμπρό πυρ άναψε και όλο το δώμα ωραίο 50
θειαφίζει· και τώρ' έστειλεν εμέ να σε καλέσω·
αλλ' ακολούθησέ μ' ευθύς, να μην αργήτε, οι δύο,
αφού τόσο στενάξετε, να λάβετε' ευφροσύνη
ο πόθος κείνος ο μακρύς το τέλος ηύρε πλέον
και αυτός εις την εστία του ζωντανός ήλθε κ' ηύρε 55
ζωντανήν σε και το παιδί· και τους μνηστήραις όλους.
'που τόσο τον αδίκησαν, 'ς το σπίτι του εκδικήθη».

·
Κ' η Πηνελόπ' η φρόνιμη 'ς εκείνην απαντούσε·
«Μη χαιρέσαι, βυζάστρα μου, μη καυχηθής ακόμη·
γνωρίζεις πόσον ασπαστός 'ς το σπίτι του θα ερχόνταν 60
κείνος εις όλους κ' έξοχα 'ς εμέ και 'ς το παιδί μας·
αλλά δεν είναι αληθινά τούτ', όσα τώρα λέγεις·
κάποιος θεός θα φόνευσε τους θαυμαστούς μνηστήραις,
'που 'ς την σκληράν αυθάδεια, και 'ς τ' άνομ' έργα, ωργίσθη·
ότι κανέναν των θνητών ανθρώπων δεν σεβόνταν, 65
όποιος και αν τους πλησίαζε, μικρός ήταν ή μέγας.
όθεν κ' επάθαν οι ασεβείς· αλλ' ο Οδυσσέας πέρα
μακράν της γης Αχαϊκής απέθανε 'ς τα ξένα».

.
Η Ευρύκλεια της απάντησεν η αγαπητή βυζάστρα·
«Ποιος λόγος, τέκνο, σου ‘φυγε των οδοντιών το φράγμα! 70
ενώ μέσ’ είν’ ο άνδρας σου, ‘ς το πλάγι της γωνίστρας,
άπιστη λέγεις ότι πλειά δεν θα ‘λθη ‘ς την πατρίδα.
αλλά σημάδι φανερόν άλλο απ’ εμέ ν’ ακούσης,
το λάβωμ’ οπού του ‘καμε με λευκό δόντι χοίρος,
και ως το ‘πλυνα το γνώρισα και να σ’ ειδοποιήσω 75
ήθελ’, αλλά τα χέρια του μου απόφραξαν το στόμα,
ώστε να ειπώ δεν μ’ άφινεν, ο μέγας εις την γνώσι.
αλλ’ ακολούθα· την ζωή συ λάβε μου αρραβώνα·
αν σ’ απατήσω, εις θάνατον φρικτόν παράδοσέ με».

.
Κ’ η Πηνελόπ’ η φρόνιμη ‘ς εκείνην αποκρίθη· 80
«Βυζάστρα μου, είναι δύσκολον, αν και πολλά γνωρίζεις,
να πιάση ο νους σου ταις βουλαίς θεών των αιωνίων.
αλλ’ όμως ας πηγαίνουμε κει, ‘που ‘ναι το παιδί μου,
και των μνηστήρων τους νεκρούς να ιδώ και τον φονέα».

.
Και ως είπε αυτά, κατέβαινε κ’ edίσταζ’ αν μακρόθεν 85
τον άνδρα της τον ποθητόν θα εξέταζ’ ή σιμά του
θα ‘μενε και την κεφαλή, τα χέρια, θα του εφίλει.
εισήλθε και, αφού πέρασε το πέτρινο κατώφλι,
σιμά ‘ς τον τοίχον κάθισεν αντίκρυ του Οδυσσέα
προς την φωτιά^ και αυτός σιμά ‘ς τον στύλον καθισμένος 90
χάμ’ έβλεπε και ανέμενε πότε θα του ομιλήση,
εμπρός της ως τον έβλεπεν, η ασύγκριτη συμβία.
κείνη πολληώρα σώπαινε και ο νους της απορούσε·
και πότε κατά πρόσωπον τον βλέπαν οι οφθαλμοί της,
και πότε δεν τον γνώριζε ‘ς τα ράκη οπού φορούσε. 95
πικρά τότε ο Τηλέμαχος ωνειδισέ την κ’ είπε·
«Μητέρα, γυνή μ’ άσπλαχνη ψυχή, κακομητέρα!
ξένη από τον πατέρα μου πώς μένεις, πώς σιμά του
δεν κάθεσαι, να του ομιλής και να τον εξετάζης;
ποι’ άλλη γυνή θα ‘μενε με τόσην απονία 100
ανάμερ’ απ’ τον άνδρα της, ‘που, αφού πολλά’ χει πάθει,
τον χρόνον θα ‘φθανε εικοστόν ‘ς την γην την πατρική του;
αλλ’ έχεις στερεώτερην του λίθου εσύ καρδία».

Κ' ἡ Πηνελόπ' ἡ φρόνιμη ἔς εκείνον ἀποκρίθη·
«Παίδι μ', εἰς τόσῃν ἔπεσε το πνεῦμα μου ἀπορίαν,
ὥστε ομιλία πρὸς αὐτόν ἢ ἐρώτησι νὰ κάμω

105

δεν δύναμ', ἢ το πρόσωπον ἐκείνου ν' ἀντικρύσω.
καὶ ἀν ὁ Οδυσσεύς εἶναι καὶ ἔς το σπίτι του ἔχει φθάσει,
νὰ γνωρισθούμ' εἶν' ἀσφαλτος ὁ τρόπος μεταξὺ μας·
κρυμμένα εἰς ἄλλους ἔχουμε ἔς ἐμὰς γνωστά σημεῖα».

110

·
Αὐτὰ ἔπε· χαμογέλασεν ὁ θεῖος Οδυσσεύς,
κ' εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον με λόγια πτερωμένα·
«Ἄφησε τὴν μητέρα σου νὰ δοκιμάζῃ ἐμένα
ἔς το σπίτι μου· καὶ οὐλόγηρα θὰ ἰδῇ καὶ θὰ γνωρίσῃ.
τῶρ', ὡς με βλέπει ρυπαρόν καὶ κακοενδεδυμένον,
καταφρονεῖ με, δὲν θαρρεῖ τῶνόντι ὅτ' εἰμ' ἐκεῖνος,
καὶ τῶρα, πῶς θὰ εὐοδωθούν τὰ πράγματ', ἀς σκεφθούμε.
ὅτι ἀν κανεῖς ἐντόπιον φονεύσῃ κ' ἕναν μόνον,
καὶ φίλους δὲν ἔχει πολλοὺς κατόπι νὰ τὸν σώσουν,
φεύγει ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του·
κ' ἐμεῖς τῆς χώρας τὴν ζωὴν, τ' ἀγόρια τῆς Ἰθάκης
τὰ πρῶτα τὰ ἐξωλοθρεύσαμε ἂν σὺ τοῦτο σκέψου τῶρα».

115

120

·
Καὶ ὁ συνετός Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
«Ὁ ἴδιος τοῦτα ἐξέταζε, πατέρ' ἀγαπημένε,
ὡς λέγουν ὅτ' ἡ γνώσι σου ἔς τὸν κόσμον εἶναι ἡ πρώτη,
ὥστε πρὸς σε δὲν δύναται κανεῖς ν' ἀντιπαλαίση.
θερμοὶ θ' ἀκολουθήσουμεν ἐμεῖς· καὶ σὺ δὲν θαύρης,
ἐλπίζω, ἀνδρείας ἔλλειψιν, ὅσ' εἶναι ἡ δύναμίς μας».

125

·
Ἐκεῖνον ὁ πολὺγνώμος ἀπάντησε Οδυσσεύς·
«Κ' ἐγὼ θὰ εἶπ' ὅ,τι καλὸ μου φαίνεται νὰ γείνη.
λουσθήτε πρῶτα καὶ λαμπροὺς φορέσετε χιτῶναις,
καὶ ἡ κόραις εἰς τὰ μέγαρα νὰ στολισθούν καὶ κείναις·
κατόπι ὁ θεῖος αἰιδός με τὴν γλυκεῖά κιθάρα
εἰς τὸν φιλόγελον χορόν ἀς μας ἐμβάσῃ πρῶτος,
ὥστε ὅτι γάμος γίνεται νὰ λέγουν ὅσοι ἀκούσουν,
ἢ διαβάταις ἔπου περνούν ἢ γείτονες τριγύρω,
ὅπως ἔς τὴν πόλιν ἡ βοή του φόνου τῶν μνηστήρων
μὴν ἀπλωθῇ πρὶν φθάσουμε ἐμεῖς εἰς τὸν ἀγρόν μας
ἔξω τὸν πολυφύτευτον καὶ αὐτοῦ θέλει σκεφθούμε

130

135

ό,τι καλόν εφεύρημα ‘ς τον νου μας βάλη ο Δίας». 140

.
Είπε, και κείν’ υπάκουσαν και, αφού λουσθήκαν πρώτα,
χιτώναις φόρεσαν αυτοί κ’ ενδύθηκαν και η κόραις.

επήρ’ ο θεός αιιδός την βαθουλήν κιθάρα
και ‘ς την καρδιά τους γέννησε γλυκειάν επιθυμία
προς τον εξαίσιον χορόν και το τερπνό τραγούδι. 145

και από το κρούσμα των ποδιών το μέγα δώμα εβρόντα,
οι νέοι και η καλόζωναις γυναίκες ως χορεύαν,
και κάποιος εἶπ’, ως άκουσεν απ’ έξω από το δώμα·
«Κάποιος την πολυμνήστευτη βασίλισσα νυμφεύθη·
αχ! δεν εβάσταξε η κακή ‘ς του πρώτου ανδρός να μείνη 150
το μέγα δώμ’, ασάλευτα και όσο να φθάση εκείνος».
αυτά’ λεγαν, και ως έγειναν τα πράγματ’, αγνοούσαν.

.
Ωστόσοσον εις το σπίτι του τον μέγαν Οδυσσέα
έλουσε και άλειψε η καλή κελλάρισα Ευρυνόμη,
και φόρεμα τον ένδυσεν ωραίον και χιτώνα· 155

αλλ’ η Αθηνά του λάμπρυνε το σώμα, να φαντάζη
τρανώτερος, παχύτερος, και από την κεφαλή του
σγουρήν την κόμην έσυρε ‘πώμοιαζε ανθούς του κρίνου.

και, ως όταν εις τον άργυρον χρυσάφι περιχύνη
τεχνίτης, οπ’ ο Ηφαιστος κ’ η Αθην’ έχουν διδάξει 160
μ’ εντέλεια να φιλοτεχνή χαριτωμένα έργα,
όμοια και αυτού ‘ς την κεφαλή, ‘ς το σώμ’, έχυσε χάρι·

και ‘ς την μορφήν ωσάν θεός εβγήκε απ’ τον λουτήρα,
κ’ εγύρισεν εις το θρονί ‘που ‘χε καθίσει πρώτα,
της γυναικός του απέναντι, και προς εκείνην είπε· 165

«Ω τρομερή, ‘που σου ‘πλασσαν, ‘ς των θηλυκών το γένος,
την απονώτερην ψυχήν οι κάτοικοι του Ολύμπου·
ποι’ άλλη γυνή θα ‘μενε με ασύντριφτην καρδιάν

ανάμερ’ απ’ τον άνδρα της, ‘που, αφού πολλά ‘χει πάθει,
τον χρόνον θα ‘φθανε εικοστόν ‘ς την γη την πατρική του; 170

αλλ’ έλα, κλίνην στρώσε μου, βυζάστρα, να πλαγιάσω
και μόνος· ότι σίδηρον έχει ‘ς τα σπλάνα εκείνη».

.
Κ’ η Πηνελόπ’ η φρόνιμη ‘ς εκείνον αποκρίθη·
«Τρομερέ, δεν επαίρομαι, και δεν καταφρονώ σε,
ούτε ξενίζομαι πολύ· καλά σε ξεύρ’ ως ήσουν, 175

καράβι ότε μακρύκουπο σε πήρε απ' την Ιθάκη.
αλλ' έξω από τον θάλαμο, βυζάστρα, να του στρώσης
την στερεωμένη κλίνη του, 'που 'χε ποιήσει εκείνος·
κ' έξω αφού μεταφέρετε την στερεωμένη κλίνη,
προβειαίς, παπλώματα λαμπρά, και χλαίνας, να μη λείψουν». 180

.
Αυτά 'πε δοκιμάζοντας τον άνδρα της, και κείνος
της συνετής του γυναικός με θλίψιν αποκρίθη·
«Τώρ' είπες λόγον, ω γυνή, 'που την καρδιά μου σχίζει·
την κλίνη ποιος μου 'φερε αλλού; δύσκολο και τεχνίτης
καλός θα το κατώρθονε· μόνον θεός αν έλθη 185

ακόπως θα την έπαιρνε, αν θέλη, 'ς άλλο μέρος·
αλλά θνητός δεν την κινεί, και αν άνδρας είναι νέος·
επειδή μέγα ευρίσκεται 'ς την εργασμένη κλίνη
θαύμα· κ' εγώ το μόρφωσα με τέχνη, κανείς άλλος,
μες την αυλήν ήταν φυτό μακρόφυλλης ελαίας, 190

ολόχλωρ', ολοφούντωτο, και στύλου πάχος είχε.
ολόγυρά της θάλαμον εσήκωσα κτισμένον
με πυκνούς λίθους, κ' έθεσα σκέπην επάν' ωραίαν,
πρόσθεσα και θυρόφυλλα καλά συναρμοσμένα.
και, αφού την κόμην έκοψα της φουντωτής ελαίας, 195

με τέχνην τον γυμνόν κορμόν σκεπάρνισ' απ' την ρίζα,
κ' έπλασ' αυτόν κλινόποδα με στάφνην ισιασμένον,
και τρύπαις τόννευσα παντού· και αυτούθ' εγώ την κλίνην
άρχισα και την μόρφωσα μ' εντέλειαν, ως 'που βγήκε
όλη ελεφαντοκόλλητη και αργυροχρυσωμένη· 200

και ταύρου μέσα ετάνυσα λουρί πορφυρωμένο.
ιδού, σου εφανέρωσα το γνώρισμα και αν μένει
η κλίνη μ' άσειστη, ω γυνή, δεν ξεύρω, ή της ελαίας
τον πόδ' αν κάποιος έκοψε και αλλού την έχει φέρει».

.
Είπε, και αυτής τα γόνατα κοπήκαν κ' η καρδιά, 205
άμα της είπε ασάλευτα γνωρίσματ' ο Οδυσσέας·
έκλαψεν, έδραμε 'ς αυτόν, κ' έρριξε ταις αγκάλαις

'ς τον τράχηλόν του, εφίλησε την κεφαλή του κ' είπε·
«Μη, Οδυσσέα, μ' οργισθής, συ των θνητών ο πρώτος
εις κάθε σκέψιν· οι θεοί κακά μας εμοιράναν· 210

οι φθονεροί δεν θέλησαν την νειότη να χαρούμε
αχώριστοι, ως να φθάσουμε 'ς του γήρατος την θύρα.

τώρα μη μου χολεύεσαι, ‘ς εμέ να μη θυμώσης,
ότι άμα σ’ είδα ταις χαραίς δεν σώκαμ’, όπως τώρα·
ξεύρεις, ‘ς τα στήθη πάντοτε μου τρόμαζε η καρδία 215
μήπως κανέννας των θνητών με λόγια μ’ απατήση,
ότι πολλοί σοφίσματα κακόβουλα οργανίζουν·

ουδ’ η Ελέν’ η Άργισσα, του Δία θυγατέρα,
ήθελε πέσει ερωτικά ‘ς ανθρώπου ξένου αγκάλαις,
αν γνώριζ’ ότι τ’ άφοβα των Αχαιών αγόρια 220
οπίσω θα την έπαιρναν εις την γλυκειά πατρίδα.
‘ς τ’ αχρείον έργον άσφαλτα θεός την έχει σπρώξει,

και δεν προείδε το κακόν ο νους της τυφλωμένος,
το φοβερό, ‘που βύθισε κ’ εμάς ‘ς την λύπη πρώτο.
τώρα’, όλ’ αφού μου ανάφερες τα καθαρά σημεία 225
της κλίνης μας, οπού θνητός άλλος ποτέ δεν είδε,
ή συ κ’ εγώ κ’ η μοναχή θεράπαιν’ Ακτορίδα,

οπού ο πατέρας μώδιδεν ότε για δω κινούσα,
και του θαλάμου στερεού μας φύλαγε την θύρα,
έπεισες την καρδία μου, πολύ σκληρή και αν είναι». 230

·
Αυτά ‘πε, και γλυκύτερα τα δάκρυα του αναβρύζαν,
ενώ ‘χε την αγαπητή και φρόνιμη συμβία,
μ’ όση χαρά την γη θωρούν αυτοί ‘που κολυμβούσι,
αφού ‘ς του ανέμου την ορμή και των χοντρών κυμάτων
τους σύντριψε το δυνατό καράβι ο Ποσειδώνας, 235

και απ’ την αφράτη θάλασσα ‘ς την άκρη κολυμβώντας
βγαίνουν ολίγοι, και πυκνή κολλά ‘ς τα σώματ’ άρμη,
και όλοι χαρά την γη πατούν, ως έφυγαν το χάρο·
με τόσην έβλεπε χαρά τον άνδρα της εκείνη,
και ‘ς τον λαιμόν του κρέμονταν με τα λευκά της χέρια. 240

κ’ η ροδοδάκτυλη Ηώ θαύρισκε αυτούς να κλαίουν,
αν άλλο δεν σοφίζονταν η γλαυκομαμάτ’ Αθήνη.
‘ς το τέρμα της εκράτησε την νύκτα, να μακρύνη,
και την χρυσόθρονην Ηώ ‘ς τ’ Ωκεανού το χείλος,
και τα γοργά πουλάρια της, Φαέθοντα και Λάμπον, 245
‘που των θνητών φέρουν το φως, δεν άφησε να ζέψη.

·
Τότ’ είπε ο πολύγνωμος ‘ς εκείνην Οδυσσέας·
«Αχ! ω γυνή, δεν φθάσαμε ‘ς την άκρη των αγώνων
όλων ακόμη· αμέτρητος οπίσω μόχθος μένει,

πολύς, σκληρός, ‘που ολόκληρον εγώ θα τελειώσω. 250
 τούτο προείπε μου η ψυχή του μάντη Τειρεσία,
 ‘ς του Άδη ότ’ εκατέβηκα την κατοικιά, να μάθω
 το πώς με τους συντρόφους μου να φθάσω ‘ς την πατρίδα.
 αλλ’ ακολούθα με, ω γυνή, ‘ς την κλίνη, να χαρούμε
 ήδη τον ύπνον τον γλυκόν αντάμ’ αναπαυμένοι». 255
 .
 Κ’ η Πηνελόπ’ η φρόνιμη ‘ς εκείνον αποκρίθη·
 «Την κλίνη θα ‘χης πάντοτε την ώρα ‘που η καρδιά σου
 θελήση, αφού τώρ’ οι θεοί σ’ αξίωσαν να φθάσης
 ‘ς το σπίτι το καλόκτιστο, ‘ς την γη την πατρική σου.
 και αφού θεός σου θύμισεν εκείνον τον αγώνα 260
 ειπέ μου τον, και, αν ως θαρρώ, κατόπι θα τον μάθω,
 κακό δεν είναι τώρα ευθύς να μου τον φανερώσης».

.
 Εκείνης ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
 «Ω τρομερή, πόσο σφοδρά με βιάζεις να τον είπω·
 κ’ ιδού τον φανερόνω εγώ, χωρίς το ουδέν να κρύψω, 265
 αλλά ποσώς δεν θα χαρής, καθώς κ’ εγώ δεν χαίρω·
 ότ’ εις πολλάίς χώραις θνητών παράγγειλε μου εκείνος
 να πάρω δρόμο, φέρνοντας ίσιο κουπί μαζί μου,
 όσο να φθάσω ‘ς τους θνητούς ‘που θάλασσα δεν ξεύρουν,
 και οπού δεν τρώγουν φαγητό με άλατ’ αρτυμένο. 270
 ούτε τα κοκκινόπλωρα καράβι’ αυτοί γνωρίζουν,
 ούτε τα ίσια κουπιά, ‘που ‘ναι πτερά των πλοίων,
 κ’ ένα σημάδι φανερό μου είπε, οπού δεν κρύβω·
 ‘ς τον δρόμον άμ’ απαντηθή μ’ εμέν’ άλλος οδίτης
 και ειπή, ‘ς τον λαμπρόν ώμον μου πως έχω λιχνιστήρι, 275
 ‘ς την γη να στήσω το κουπί, μου είπε, και, αφού κάμω
 του Ποσειδώνα βασιληά καλόδεκταις θυσίαις,
 κριάρι, τάυρον σφάζοντας, και χοίρον αναβάτην,
 να γύρω ‘ς την πατρίδα μου και να δώσ’ εκατόμβαις
 των αθανάτων, ‘πώχουσι των ουρανών τους θόλους, 280
 με την σειρά του καθενός· και θάνατος θα μ’ εύρη
 έξω απ’ τα πέλαγα ελαφρός, και θα με σβύση αγάλι
 μες τα λαμπρά γεράματα· και ωστόσ’ ολόγυρά μου

θα ‘ναι μακάριος ο λαός· τούτ’ όλ’, είπε, θα γείνουν».

·
Κ’ η Πηνελόπ’ η φρόνιμη ‘ς εκείνον αποκρίθη· 285
«Αφού καλήτερο οι θεοί το γήρας σου ετοιμάζουν,
έχεις ελπίδ’ αργότερα τα πάθη σου να παύσουν».

·
Τα λόγια τούτα ενώ ‘λεγαν εκείνοι ανάμεσόν τους,
η Ευρυνόμη ετοιμάζε την κλίνη και η βυζάστρα 290
με μαλακά σκεπάσματα, ‘ς την λάμπη των λαμπάδων.

και άμ’ έστρωσαν με προσοχή την στερεωμένην κλίνην,
εγύρισ’ η γερόντισσα ‘ς το σπίτι να πλαγιάση·
η Ευρυνόμη με το φως εμπρός τους προχωρούσε,
‘ς την κλίνην ενώ πήγαιναν, και, αφού στον θάλαμόν τους 295
τους πήγεν, αναχώρησε· και της αρχαίας κλίνης,
με την καρδιά περίχαρη, την θέσι κείνοι ευρήκαν.

ωστόσο οι τρεις, Τηλέμαχος, Εύμαιος και βουκόλος,
τον χορό παύσαν, κ’ έκαμαν να παύσουν η γυναίκες,
και ‘ς τα ισκιωμένα μέγαρα κατόπι αναπαυθήκαν.

·
Κ’ οι δύο κείνοι, την γλυκειάν αγάπη αφού χαρήκαν, 300
με ηδονή λόγους πολλούς ελέγαν μεταξύ τους.

έλεγεν όσα υπόφερε ‘ς το σπίτι’ η γυνή θεία,
την πάγκακη συνάθροισι να βλέπη των μνηστήρων,
οπ’ εξ αίτιας της πολλούς μόσχους και αρνιά παχεία 305
έσφαζαν και από το κρασί τους πίθους αδειάζαν.

και πάλιν ο διογέννητος της έλεγε Οδυσσέας,
πόσους ερήμωσε θνητούς και πόσ’ έπαθ’ εκείνος.
άκουε κείνη με ηδονή και δεν της έπεφτ’ ύπνος
‘ς τα βλέφαρα, πριν όλ’ αυτός με τάξιν ιστορήση. 310
και άρχισε πώς τους Κίκοναις ενίκησε, κατόπι

πώς έφθασε ‘ς την κάρπιμη των Λωτοφάγων χώρα,
πόσ’ έπραξεν ο Κύκλωπας, και αυτός πώς εκδικήθη 315
‘ς τον άσπλαχνον ‘που του ‘φαγε τους ποθητούς συντρόφους·
‘ς τον Αίολο πώς έφθασε, ‘που ολόψυχα τον δέχθη,
και τον προβόδα ‘ς την γλυκειά πατρίδα του, αλλά μοίρα
δεν ήτο ακόμη, και άνεμος σφοδρός τον πήρε πάλι
εις τα ιχθυοφόρα πέλαγα τον αναστεναγμένον.

πώς πήγε ‘ς την Τηλέπυλη των Λαιστρυγόνων χώρα,
‘που σύντριψαν τα πλοία του και τους λαμπρούς συντρόφους

όλους· και αυτός μ' ολόμαυρο καράβι εσώθη μόνος· 320
 της είπ' όσα σοφίσματα και δόλους είχε η Κίρκη·
 'ς του Άδη πώς κατέβηκε τ' αραχνιασμένο δώμα,
 να ερωτήση την ψυχή του μάντη Τειρεσία,
 με καράβι πολύσκαρμο κ' είδ' όλους τους συντρόφους,
 και κείνην 'που τον γέννησε και γλυκανάστησέ τον. 325
 το λάλημα πώς άκουσε των ηχηρών Σειρήνων·
 'ς ταις Πλαγκταίς Πέτρας, 'ς την δεινή Χάρυβδι, πώς ευρέθη,
 'ς την Σκύλλα, οπού δεν πέρασε θνητός χωρίς να πάθη·
 οι σύντροφοι πώς φόνευσαν τα βώδια του Ηλίου·
 πώς με φλογώδη κεραυνόν ο υψηλοβρόντης Δίας 330
 του 'σχισε το καράβι του, κ' οι σύντροφ' οι γενναίοι
 χαθήκαν όλοι, κ' έφυγε την μαύρη μοίρα μόνος·
 'ς την Καλυψώ πώς έφθασε, 'ς την νήσον Ωγυγία,
 πώς τον κρατούσε, και άνδρα της επόθει να τον κάμη,
 'ς τα κοίλα σπήλαια, κ' έτρεφεν αυτόν και γνώμην είχε 335
 αθάνατον και αγέραστον αυτόν να καταστήση·
 αλλά ποτέ δεν έπειθε 'ς τα στήθη την ψυχή του·
 πώς έφθασε 'ς τους Φαίακαις, πολύ βασανισμένος·
 πώς ως θεόν ολόψυχα τον τίμησαν εκείνοι,
 και, αφού χρυσάφι, αφού χαλκόν κ' ενδύματα του δόσαν, 340
 με καράβι τον έστειλαν 'ς την ποθητήν πατρίδα.
 και άλλο δεν είπε, ως έπεσε 'ς αυτόν ο γλυκύς ύπνος
 και όλα τα μέλη του 'λυσε και της ψυχής τα πάθη.
 .
 Τότ' άλλο πάλι εφεύρηκεν η γλαυκομμάτ' Αθήνη·
 άμα εστοχάσθη 'που η καρδιά θα ευφράνθη του Οδυσσέα 345
 την κλίνη της συντρόφου του και την ανάπαυσί του,
 κίνησε την χρυσόθρονην Ηώ του όρθρου κόρη
 απ' τον Ωκεανό, το φως να φέρη των ανθρώπων.
 από την κλίνη τότε αυτός σηκώθη κ' είπ' εκείνης·
 «Ήδη χορτάσαμε, ω γυνή, 'ς τα βάσανα κ' οι δύο· 350
 συ έρμη στέναζες εδώ για την επιστροφή μου,
 κ' εμέ 'ς τα πάθη σπέδιζαν όλ' οι θεοί και ο Δίας.
 ενώ να φθάσω εσπούδαζα 'ς την ποθητήν πατρίδα.
 τώρ', αφού πάλιν ηύραμε την πρόσχαρή μας κλίνη,
 τα κτήματ', όσα μώμειναν 'ς το σπίτι θα προσέχης· 355
 και όσα σφακτά μου αφάνισαν οι προπετεείς μνηστήρες,
 τόσα θα πάρω μόνος μου, και αλλ' οι Αχαιοί θα δώσουν,

ως ότου γύρω ταις αυλαίς να μου γεμίσουν όλαις.
 αλλ' εγώ 'ς τον πολύδενδρον αγρόν μου θα πηγαίνω
 'ς τον αγαθόν πατέρα μου, 'που μου ταλαιπωρείται· 360
 και σέν', αν κ' έχης φρόνησιν, ιδού τι παραγγέλλω·
 ο ήλιος άμα σηκωθή, θα προχωρήση ο λόγος
 πώς τους μνηστήραις φόνευσα εγώ 'ς τα μέγαρά μου·
 όθεν 'ς τ' ανώγι αναίβα συ με ταις θεράπαιναίς σου,
 κάθισε αυτού, μην ερωτάς, κανέναν μη κυττάζης». 365
 Είπε και, τ' άρματα λαμπρά 'ς τους ώμους του αφού 'ζώσθη,
 ξύπνησε τον Τηλέμαχον και ομού τον χοιροτρόφον,
 και τον βουκόλον, κ' είπε αυτών όπλα να πάρουν όλοι.
 και ως πρόσταξε, αρματώθηκαν εκείνοι και την θύραν
 άνοιξαν κ' εξεκίνησαν κατόπιν του Οδυσσέα, 370
 ενώ το φως ήταν 'ς την γην αλλ' η Αθηνά τους πήρε
 έξω απ' την πόλι γλήγορα με νύκτα σκεπασμένους.

Ραψωδία Ω

·
 ·
 ·
 Και των μνηστήρων ταις ψυχαίς σιμά του προσκαλούσε
 ο Ερμής Κυλλήνιος· χρυσό ραβδί κρατούσε ωραίο·
 μ' εκείνο ανθρώπου βλέφαρα γλυκά 'ς τον ύπνο κλίνει,
 οπόταν θέλ', ή κ' έξαφνα κοιμώμενον εγείρει.
 μ' εκείνο ταις εκέντησε και αυταίς ακολουθούσαν 5
 τρίζοντας· και, ως πτεροκοπούν 'ς το βάθος άντρου θείου
 η νυκτερίδες τρίζοντας, αν απ' τον βράχο μία
 πέση της όλης αρμαθιάς, και ομού πλεκταίς κρατιούται,
 παρόμοια τρίζαν η ψυχαίς, ενώ ταις ωδηγούσε
 μέσ' από δρόμους σκοτεινούς ο αντίκακος Ερμείας. 10
 τα ρείθρα του Ωκεανού, την πέτρα την Λευκάδα,
 ταις πύλαις του Ηλίου και την χώρα των ονείρων,
 πέρασαν, κ' έφθασαν γοργά 'ς τ' ασφοδελό λειβάδι,
 οπού η ψυχαίς εγκατοικούν, σκιαίς αναπαυμένων.
 κει την ψυχήν απάντησαν του Αχιλλιά Πηλείδη 15
 και του Πατρόκλου ομού μ' αυτόν, του άψεγου Αντιλόχου,
 του Αίαντα, 'που 'ς την μορφή θα ενίκα και 'ς το σώμα

τους Δαναούς, αν έλειπεν ο ασύγκριτος Πηλείδης,
 και, τούτοι ενώ συνώδευαν οι τρεις τον Αχιλλέα,
 η ψυχή του Αγαμέμνονα, του Ατρείδ' ήλθε σιμά τους 20
 θλιμμένη· και τρυγύρω της συνάχθησαν η άλλαις,
 όσαις μαζί του απέθαναν 'ς την κατοικιά του Αιγίσθου.
 και του Πηλείωνα η ψυχή πρώτ' είπε προς εκείνον·
 «Ατρείδη, εμείς ελέγαμε πως όλων των ηρώων
 σε θα προτίμα ολοκαιρίς ο χαιρεβρόντης Δίας, 25
 αφού βασίλευες πολλών ανθρώπων και γενναίων,
 όταν 'ς την Τροίαν οι Αχαιοί σκληρόν είχαμ' αγώνα·
 αλλ' όμως πρόκαιρα και σε να εύρ' η πικρή μοίρα
 έμελλ', οπ' άμα γεννηθή θνητός δεν αποφεύγει.
 να σ' είχε πάρει ο θάνατος και η μοίρ', ακόμη ότ' ήσουν 30
 εις την Τρωάδα υπέρλαμπρος των άλλων βασιλέας·
 τάφον τότε οι Παναχαιοί λαμπρόν θα σου σηκόναν,
 και ωραίαν δόξαν θα 'παιρνες ν' αφήσης του παιδιού σου·
 αλλ' από θάνατον φρικτόν σου 'μέλλετο να πέσης».

·

Και προς αυτόν απάντησε τότε η ψυχή του Ατρείδη· 35
 «Πηλείδη ω μακάριε, θεόμορφε Αχιλλέα,
 'ς την Τροίαν έπεσες μακράν απ' τ' Άργος, κ' εσφαζόνταν
 ήρωες Τρώαις και Αχαιοί, με πείσμα να σε πάρουν,
 και συ, 'ς το μέσο απέραντος νεκρός, 'ς την πυκνή σκόνη,
 κειτάμενος, τους ιππικούς αγώναις σου ελησμόνεις. 40
 εμείς επολεμούσαμεν ολημέρα, και η μάχη
 δεν έπαυ', αν ανεμικήν δεν είχε στείλει ο Δίας.
 'ς τα πλοί' από τον πόλεμο σ' εφέραμε, 'ς την κλίνη
 σ' εθέσαμε, και με χλιό νερό τ' ωραίο σώμα
 καθάραμε και μ' αλοιφή· και δάκρυα θερμά χύναν 45
 ολόγυρά σου οι Δαναοί κ' εκόψαν τα μαλλιά των.
 και ως τό 'μαθε η μητέρα σου, με ταις θαλάσσιαις κόραις
 ήλθεν από το πέλαγος, και ανάκουστη εσηκώθη
 βοή 'ς τον πόντο, κ' έφριξαν των Αχαιών τα πλήθη.
 και θα ωρμούσαν ν' αναιβούν 'ς τα βαθουλά καράβια, 50
 αλλ' άνδρας τους εκράτησε, πολλών και αρχαίων γνώστης,
 ο Νέστορας, οπ' αρεστήν έδιδε εις όλα γνώμη.
 εκείνος τους αγόρευσε καλόγνωμα και είπε :
 —Αργείοι, Αχαιοίπαιδα, μη φεύγετε, σταθήτε·
 από το πέλαγος εδώ με ταις θαλάσσιαις κόραις 55

έρχεται η μάννα, το νεκρό παιδί της ν' αγκαλιάση.—
κ' οι μεγαλόψυχοι Αχαιοί τον άκουσαν κ' εμείναν.
γύρω σου η κόραις στήθηκαν του γέρου της θαλάσσης,
εμοιρολόγαν, και άφθαρτα φορέματα σ' ενδύσαν.
καλόφωνα, με την σειράν, η εννέα Μούσαις όλαις 60
θρηνολογούσαν και άδακρυ δεν ήταν μάτι Αργείου·
τόσο η γλυκόφωνη βαθείά τους είχ' εγγίξ' η Μούσα.
κ' ημερονύκτια δεκαεπτά σ' εκλαίαμ' ενωμένοι,
αντάμ' οι αθάνατοι θεοί με τους θνητούς ανθρώπους.
σε παραδώσαμε 'ς το πυρ, μες την δεκάτη ογδόη, 65
και αρνιά παχειά σου σφάξαμε και βώδια στριφοπόδα.
καίόσουν συ μες των θεών τα ενδύματα με πλήθος
μέλι γλυκό και μ' αλοιφή· και γύρω εις την πυρά σου
ήρωες πάμπολλοι Αχαιοί 'ς τα όπλα εταραχθήκαν,
πεζοί και ιππείς· και αλαλαγμοί σηκώθηκαν και κρότοι· 70
και, αφού του Ηφαίστου σ' έφαγεν η φλόγα, τα λευκά σου
κόκκαλα εμείς, το χάραμμα, συνάξαμε, Αχιλλέα,
'ς αλοιφή και άδολο κρασί, μέσα 'ς τον αμφορέα
απ' έδωκε η μητέρα σου, του Διονύσου δώρο,
χρυσόν, και φιλοτέχνημα του δοξασμένου Ηφαίστου. 75
κει τα λευκά σου κόκκαλα είν', ένδοξε Αχιλλέα,
με του Πατρόκλου ανάμικτα του προαπεθαμένου,
και του Αντιλόχου χωριστά, 'που των συντρόφων όλων,
αφού 'πεσεν ο Πάτροκλος, εξόχως προτιμούσες,
και ολόγυρά τους θαυμαστόν σηκώσαμε και μέγαν 80
τάφον, ο ιερός στρατός των λογχιστών Αργείων,
εις άκραν άκρης, 'ς τον πλατύν Ελλήσποντον επάνω,
να τον διακρίνουν φανερά μακρόθε απ' τα πελάγη
όσοι ζουν σήμερα θνητοί και όσοι κατόπι θα 'λθουν.
και των θεών εξήτησεν η μάννα σου βραβεία 85
ωραία και τα πρόβαλε 'ς τους πρώτους των Αργείων.
πολλαίς σου έτυχε τα ιδής ταφαίς ανδρών ηρώων,
ως, όταν συμβή θάνατος μεγάλου βασιλέα,
οι νέοι ζώνοντ' άρματα, βραβεία να κερδίσουν·
αλλ' εκείνα θα θαύμαζες εξόχως τα βραβεία, 90
'που πρόβαλ' η αργυρόποδη η Θέτις 'ς την ταφή σου·
ότι πολύ σ' αγάπησαν οι αθάνατοι, Αχιλλέα·
κ' ιδού τώρ', αν και απέθανες, δεν 'χάθη τ' όνομά σου,
κ' αιώνια θα δοξάζεσαι 'ς τα γένη των ανθρώπων.

αλλ' απ' τον πόλεμον εγώ τι κέρδος τώρ' ευρήκα; 95
'ς την γη μου φρικτόν όλεθρον μ' εἶχ' ετοιμάσει ο Δίας
απ' της μιαρῆς συντρόφου μου τα χέρια και του Αιγίσθου».

·
Τους λόγους τούτους ἔλεγαν εκείνοι ανάμεσόν τους·
τότ' ο αργοφόνος ἔφθασεν, ο μηνυτής Ερμείας,
με των μνηστήρων ταις ψυχαίς, 'που φόνευσ' ο Οδυσσέας. 100
κ' οι δύο κείνοι εθαύμασαν και προς αυτούς κινήσαν·

του Αγαμέμνονα η ψυχή τον ἔνδοξον, ἀμ' εἶδε,
εγνώρισε Αμφιμέδοντα, του Μελανέα γόνον,
'που, της Ιθάκης κάτοικος, δεχθή τον εἶχε ξένον·
εκείνον προσφώνησε τότε η ψυχή του Ατρείδη· 105

«Τί πάθημ', Αμφιμέδοντα, σας ἔρριξε 'ς τον Ἄδη;
όλοι εκλεκτοί και ομήλικες! οπού 'ς την πόλιν ἄλλο
δεν θαύρισκες, αν διάλεγες, ὅμοιο λογάρι ανδρείων.
μη μες τα πλοία σύντριψεν εσάς ο Ποσειδώνας
με κύματα, οπού σήκωσε μακρά και ανεμοζάλη, 110

ἢ εχθροί 'ς την γη σας χάλασαν, ενώ βώδια και αρνία
εσεῖς αρπάζετε απ' αυτούς, ἢ ενώ κείνοι την πόλι
και ταις γυναίκαῖς ἀπό σας να σώσουν πολεμούσαν;
'ς το ερώτημά μου ἀπάντησε, και ξένος σου καυχώμαι.
και δεν θυμάσαι σπίτι σου πώς ἦλθα με τον θεῖον 115

Μενέλαο, να πείσουμεν εμεῖς τον Οδυσσέα,
να 'λθη με τα κολόστρωτα καράβια 'ς την Τρωάδα;
κ' εις ἓνα μήνα σχίσασαμε τα πέλαγ', αφού μόλις
του Οδυσσέα πορθητή μαλάξαμε την γνώμη».

·
Και του Αμφιμέδοντα η ψυχή τότ' εἶπε προς εκείνον· 120
«Ω Αγαμέμνον' αρχηγέ, τρισένδοξε Ατρείδη,
όλα ενθυμούμαι, διότροφε, κείνα 'που μνημονεύεις.

θα σου αναφέρω τώρα εγώ τον τρόπον, πώς εγίνη,
του θλιβερού θανάτου μας· εμεῖς μνηστεύαμ' ὅλοι
του Οδυσσέα, 'που 'λειπε 'ς τα ξένα, την συμβία. 125

κείνη τον γάμον μισητόν ν' αρνεῖτ' ἢ να τελειόνη
δεν ἔστεργ', ενώ σπούδαζε να ευρή τον όλεθρόν μας.
και νέο τέχνασμα, το εξῆς, 'ς τον νου της εσοφίσθη·
πανί μέγαλον ἔστησε 'ς το μέγαρο, να υφάνη,
λεπτόν, ἀμέτρητο, κ' ευθύς προς εμάς εἶπε· ω νέοι 130
μνηστήρες μου, αφού ἀπέθανεν ο θεῖος Οδυσσέας

τον γάμον μη μου βιάζετε, σταθήτε, ως ν' αποκάμω
το ύφασμα αυτό, τα γνέματα να μη μου παν χαμένα,
του Λαέρτ' ήρωα σάβανο, για τον καιρό, 'που η μαύρη
μοίρα του τεντοπλάγιαστου θανάτου θα τον πάρη, 135
των Αχαιίδων μη καμμιά 'ς τον τόπο μ' ονειδίση,
αν κείτεται ασαβάνωτος αυτός 'που πλούσιος ήταν.
αυτά 'πε κ' εκατάπεισε την ανδρική ψυχή μας.
τότε ολημέρα το πανί τα μέγ' ύφαιν' εκείνη,
και νύκτα το ξεϋφαινε 'ς την λάμπη των λαμπάδων. 140
ιδού πώς απ' τους Αχαιούς με δόλο 'κρύφθη εκείνη
τρεις χρόνους· και τον τέταρτον ότ' έφεραν η ώραις,
ως τα φεγγάρια χάνονταν κ' η 'μέραις επληθύναν,
μας το 'πε μια των γυναικών, οπού τα γνώριζ' όλα,
κ' ηύραμε αυτήν που τ' εύμορφο ξεϋφαινε πανί της· 145
ιδού πώς το τελείωσε βιασμένη απ' την ανάγκη.
και το σινδόνη ότ' έφερε 'ς το φως, οπ' είχε υφάνει
και καθαρίσει, ώστ' έλαμπεν ως ήλιος η σελήνη,
κακή μας κάπουθ' έφερε τον Οδυσσέα μοίρα
'ς άκρη εξοχής, όπ' έμεινεν εκείνου ο χοιροτρόφος. 150
αυτού και ο ποθητός υιός του θείου Οδυσσέα
με μαύρο πλοίον έφθασεν απ' την αμμώδη Πύλο.
και, άμ' ωργανίσαν θάνατον κακόν εις τους μνηστήραις,
'ς την πόλιν εκατεβήκαν, ύστερος ο Οδυσσέας
και πρώτος ο Τηλέμαχος· εκείνον ωδηγούσε 155
ο χοιροτρόφος, με κακά φορέματα ενδυμένον,
παρόμοιον με γέροντα τρισάθλιον ψωμοζήτην,
οπ' ακουμβούσε 'ς το ραβδί και αχρεία ρούχα εφόρει.
και, ως έξαφνα εφανίσθη αυτός, κανείς να τον γνωρίση
δεν εδυνήθη και 'ς εμάς ηλικιωμένοι αν ήσαν. 160
τον εκακοποιούσαμε με λόγια και με κτύπους,
και αυτός μ' ατάραχην ψυχήν έστεκε να υποφέρη
κτυπήματα και ονειδισμούς 'ς τα ίδια μέγαρά του.
αλλ', ότε ο νους τον έγειρε του αιγιδοφόρου Δία,
αφού με τον Τηλέμαχον τα λαμπρά όπλα επήρε 165
κ' εφύλαξε 'ς τον θάλαμον, κ' εκλείδωσε την θύραν,
έσπρωξ' ο ευρετικώτατος την ίδια του συμβία
τόξο και σίδερο λευκό να θέση των μνηστήρων
αγώνα και του φόνου αρχήν 'ς εμάς 'που ωργίσθ' η μοίρα.
του δεινού τόξου την χορδή κανείς μας να τανύση 170

δεν εδυνήθη, και αρκετή δεν είχαμεν ανδρεία.
αλλ' ότε να φθάσ' έμελλε 'ς τα χέρια του Οδυσσέα
το μέγα τόξο, με βοήν εμείς φωνάζαμ' όλοι,
'ς αυτόν, ό,τι και αν έλεγε, το τόξο να μη δώσουν·
αλλ' έδωκε ο Τηλέμαχος την προσταγή και μόνοσ. 175

και ως το 'λαβε ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας,
την χορδή τάνυσ' εύκολα· και ταισ αξίναισ όλαισ
πέρασε· τότ' εστήθη ορθός 'ς την θύρα και άδεισ' όλα
τα βέλη, μ' άγριο βλέφαρο· τον βασιλέ' Αντίνον
κτύπησε, κ' έπειτ' έρριχνε στεναγμοφόρα βέλη 180

'ς τους άλλουσ όλουσ, κ' έπεφταν σωρός εκείνοι εμπρός του.
και φανερά κάποιος θεός μ' αυτούσ εσυμμαχούσε,
θάρρος τόσ' είχαν άμετρο 'ς την ρώμη τουσ, και γύρω
'ς τα δώματα τουσ φόνευαν φρικτά κείνοι βογγούσαν
ωσ κρούονταν η κεφαλαίσ, και ο πάτοσ έβραζ' αίμα. 185

Ατρείδ', ιδού πώσ πέσαμε, και ακόμη αμελημένα
τα λείψανά μας κείτονται 'ς το δώμα του Οδυσσέα.
αν το 'ξευραν 'ς τα σπίτια μας οι ποθητοί θα πλύναν
απ' το μαύρ' αίμα ταισ πληγαίσ, 'ς την κλίνη θα μας κλαίαν
την νεκρικήν, ως πάντοτε τιμούντ' οι απεθαμένοι». 190

·
Και του Ατρείδ' είπε η ψυχή· «Πόσο σε μακαρίζω,
σε, του Λαέρτη γέννημα, πολύτεχνε Οδυσσέα,
ότ' υψηλού φρονήματος απόκτησεσ συμβία·
τι γνώμη αγνή 'ς την φρόνιμην εφάνη Πηνελόπη!
πόσο τον Οδυσσέα της κρατούσε εις την καρδιά! 195

και του ηψηλού φρονήματος η δόξα της θα ζήση,
και θέλει πλάσσουν οι θεοί τραγούδι αγαπημένο
εις του θνητούσ, την φρόνιμη να λέγη Πηνελόπη.
εκείνη δεν κακούργησεν ως του Τυνδάρου η κόρη,
'που φόνευσε τον άνδρα της, και απάνθρωπο τραγούδι 200

θα 'ναι 'ς τον κόσμο, και άφησε 'ς των θηλυκών το γένος
φήμην κακήν, ώστε η καλαίσ και κείναισ να μισούνται».

·
Τουσ λόγουσ τούτουσ οι νεκροί τότ' έλεγαν, οι δύο,
'ς τα βάθη ως έστεκαν της γησ, 'ς την κατοικιά του Άδη·
και κείνοι, αφού κατέβηκαν από την πόλι, φθάσαν 205
'ς τον καλοσύστατον αγρόν ωραίον, του Λαέρτη,
οπ' είχε κείνοσ μ' ιδρωτα, με μόχθον, αποκτήσει.

είχ' εκεί σπίτι, 'ς την αυλήν, ολόγυρα, καλύβαις,
να κάθωνται, να τρέφονται, και να κοιμώνται οι δούλοι,
οι αγορασμένοι, οπού 'ς αυτόν ό,τ' ήθελ' εργαζόνταν. 210
ήταν και γραία Σικελή, 'που τον γεροκομούσε,
ως πρέπει, αυτού 'ς την εξοχή, μακράν από την πόλι.
τότ' ο Οδυσσέας έλεγε των δούλων και του υιού του·
«Σεις τώρα 'ς την καλόκτιστην εμπήτε κατοικία,
και χοίρον σφάζετε καλόν, να ετοιμασθή το γεύμα· 215
αλλ' εγώ τον πατέρα μου θα δοκιμάσω τώρα,
αν, ως με ιδούν τα μάτια του, μ' αναγνωρίση εκείνος,
ή αν, αφού μας χώρισαν καιροί, δεν με νοήση»·
·
Είπε και τ' άρματ' έδωκε των δούλων κ' ενώ κείνοι
'ς το δώμα μέσα επήγαιναν, αυτός μέσα 'ς τον κήπον 220
πολύδενδρον, την δοκιμή να κάμη, προχωρούσε.
τον κήπον καταβαίνοντας δεν ηύρε τον Δολίον,
ουδέ των δούλων εύρηκε κανένα ή των παιδιών του·
αναχωρήσ' είχαν αυτοί, λιθάρια να συνάξουν
φράχτην του κήπου, και οδηγός 'ς αυτούς ο γέρος ήταν. 225
και μόνον τον πατέρα του 'ς το πρόσχαρο κηπάρι
ηύρε, οπού κάποιο σκάλιζε φυτό· φορούσε αχρείον
ραπτόν χιτώνα λιγδερόν, και βωδιναίς κνημίδαις,
όπως μην αγκαθίζεται, 'ς ταις κνήμαις είχε δέσει·
από τους βάτους φύλαγε τα χέρια με χειρίδαις, 230

και, ως έτρεφε την λύπη του, γίδινο εφόρει κράνος.
 τον είδεν ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας
 κομμένον απ' τα γερατειά, 'ς την θλίψη βυθισμένον,
 κ' εις μέγα δένδρον απιδιάς εστάθηκε να κλαίη.
 και να μετρήση εβάλθηκε 'ς του λογισμού τα βάθη, 235
 αν θ' αγκαλιάση τον γλυκόν πατέρα κ' ευθύς όλα
 να του ειπή, πώς έφθασε 'ς την γη την πατρική του,
 ή μ' ερωτήματα πολλά να δοκιμάση πρώτα.
 και τούτο συμφερότερο του φάνηκε αφού 'σκέφθη,
 με λόγια πρώτα εγγικτικά την δοκιμή να κάμη. 240
 μ' αυτήν την γνώμη σίμωσεν ο θείος Οδυσσέας·
 και το φυτόν ο γέροντας ξελλάκκιζε σκυμμένος·
 'ς το πλάγι τον προσφώνησεν ο ένδοξος υιός του·
 «Ω γέρε, δεν είσ' άτεχνος καλλιεργητής του κήπου·
 περιποιείσ' όλα καλά· 'ς το κλείσμ' αυτό δεν είναι 245
 ένα δενδρούλι, μια συκιά, κλήμ' ένα, μι' ελαία,
 μί' απιδιά, μία βραγιά, μη περιποιημένη.
 και άλλο τι εγώ θε να σου ειπώ, και μη 'ς εμέ θυμώσης·
 συ είσαι απεριποίητος· σιμά 'ς τ' άτερπνο γήρας
 έχεις το σώμα ρυπαρό και φορείς ρούχ' αχρεία· 250
 ο κύριος δεν σ' αμελεί, καλός ως είσ' εργάτης.
 καθόλ' ό,τ' είναι δουλικό με σέ δεν ταιριάζει,
 και από μορφή και ανάστημα συ δείχνεις βασιλέας,
 οποίος είναι, αφού λουσθή και φάγη και πλαγιάση
 εις κλίνην μαλακώτατην, ως πρέπει των γερόντων. 255
 αλλ' έλα τώρα, λέγε με μ' αλήθεια, τίνος είσαι
 δούλος, και τίνος γεωργείς τον κήπον, οπού βλέπω;
 και τούτο ακόμη να μου ειπής, αν είναι αυτή τwόντι
 η Ιθάκη, εδώ 'που φθάσαμεν, ως μου 'πεν από τώρα
 άνθρωπος, 'που μ' απάντησεν, ενώ δω πέρ' ερχόμεουν, 260
 όχι πολύ νοητικός, αφού να ειπή, ν' ακούση
 το κάθε τι, δεν έστεργεν, ενώ τον ερωτούσα
 ο ξένος μου τι γίνεται, 'ς τους ζωντανούς αν ήναι,
 ή απέθανε κ' ευρίσκεται 'ς την κατοικιά του Άδη.
 ότι άκου τώρ' ό,τι θα ειπώ και ας το φυλάξη ο νους σου· 265
 άνδρα εγώ ξένισ' άλλοτε, 'ς την γη την πατρική μου,
 οπ' είχε' έλθει 'ς το σπίτι μας· και απ' όσους ξένους είδα
 'ς το δώμα μου ασπαστότερος άλλος θνητός δεν ήλθε·
 απ' την Ιθάκη κήρυττε το γένος και πατέρα

τον Αρκεισιάδην ἔλεγεν ὅτ' εἶχε, τον Λαέρτη. 270
'ς το σπίτι μου τον πήρα εγώ κ' εκαλοξένισά τον.
αφού 'χε απ' ὅλα τα καλά το δῶμα μου αφθονία.
αρμόδι' ἀκόμη του 'δωκα φιλοξενίας δῶρα·
επτά του 'δωκα τάλαντα, χρυσόν τεχνουργημένον·
του χάρισα ολοπλούμιστον ολάργυρον κρατήρα, 275
και χλαίναις μοναῖς δώδεκα, και τάπηταις ὁμοίως,
και τόσ' επανωφόρια, τόσους κοντά χιτώναις,
κ' ἔξω ἀπό τούτα τέσσεραις, 'ς ἔργα λαμπρά τεχνίτραις,
γυναίκαῖς ωραιόταταις, ὡς διάλεξεν ἐκεῖνος».

·
Και πρὸς αὐτὸν δακρύζοντας ἀπάντησε ὁ πατέρας· 280
«ὦ ξέν', εὐρίσκεσαι 'ς τὴν γῆν, ὅπ' ἐρωτάς να μάθης,
και ἄνδρες αὐθάδεις, ἀσεβεῖς, παράνομοι, τὴν ἔχουν·
και τ' ἀπειρ', ὅσα χάρισε δῶρα, χαμένα τα 'χεις,
εἰς τὴν Ἰθάκῃ ζωντανόν αν εὐρίσκες ἐκεῖνον,
θα σ' ἀντιφιλοξένιζε και θα σε προβοδούσε 285
με δῶρα, ὡς πρέπει πρὸς αὐτὸν 'που μας ξενίση πρῶτος.
και τώρα εἰπέ μου καθαρά, πόσ' ἔτ' εἶν' ἀφού 'δέχθης
κεῖνον τον ξένον ἔρημον, υἱόν μου, ἂν ποτ' ἐζούσε,
ἄμοιρον, 'που, τῶν ποθητῶν μακράν και τῆς πατρίδος,
'ψάρια 'ς τον πόντον ἔφαγαν ἢ 'ς τὴν στερηά θηρία 290
και ὄρνεα κατασπάραξαν και ἀχ! δεν τον ἔχει ἐνδύσει
νεκρόν και δεν τον ἐκλαψεν ἡ μάννα και ὁ πατέρας,
εμεῖς 'που τον γεννήσαμεν και τον ἀγαπημένον
ἄνδρα τῆς ἡ πολύδωρη, φρόνιμη Πηνελόπη,
ὡς πρέπει, δεν ξεφώνησε 'ς τὴν ὑστερή του κλίνη, 295
οὐδέ τα μάτια του 'κλεισεν, ὡς τῶν νεκρῶν ἀρμόζει.
και τώρα τούτο λέγε μου μ' ἀλήθεια, να το μάθω,
ποιος εἶσαι; ποιο το γένος σου; πού ἡ πόλις και οἱ γονεῖς σου;
πού μένει το καράβι σου, 'που σ' ἔφερ' ἐδῶ πέρα
με τους λαμπρούς συντρόφους σου; μη τάχα εἰς ξένο πλοῖο 300
ἦσο ἐπιβάτης κ' ἐφυγαν ἐκεῖνοι ἀφού σε βγάλαν;»

·
'Σ ἐκεῖνον ὁ πολύγνωμος ἀπάντησε Ὀδυσσεάς·
«Εγώ μ' ἀλήθεια θα σου εἰπῶ τούτ' ὅλ' ὅσ' ἐρωτάς με·
του Ἀλύβαντ' εἶμαι κάτοικος, ὅπ' ἔχω το παλάτι·
του βασιλέ' Αφείδαντα του Πολυπημονίδη 305
υἱός εἶμαι, κ' Ἐπήριτον με λέγουν, ἀλλ' ἡ μοῖρα

αθέλητον δω μ' έσπρωξεν από την Σικανία·
 και το καράβι μ' άφησα μακράν από την πόλι.
 ο πέμπτος χρόνος έκλεισεν απ' ότ' ο Οδυσσέας
 πέρασε απ' την πατρίδα μου· καλότυχα του αμοίρου, 310
 δεξιά, φανήκαν τα πουλιά, καθώς αναχωρούσε.
 ώστε και με περίχαρη ψυχή τον προβοδούσα
 κ' έφευγε κείνος με χαρά· κ' ελπίδ' είχαμε πάλι
 να σμίξουμε και με λαμπρά να φιλευθούμε δώρα».

·

Είπε, τον άλλον σκέπασεν η σκοτεινιά του πόνου, 315
 με τα δυο χέρια φούκτωσε της γης το μαύρο χώμα,
 και το 'χυσε, με βογγητούς, 'ς την άσπρη κεφαλή του.
 κείνου ραΐζετο η καρδιά, και 'ς το ρουθούν' η πίκρα
 του ξέσπασ' ήδη, ως κύτταζε τον ποθητόν πατέρα.
 εχύθηκε, 'ς την αγκαλιά τον έσφιξε και του 'πε· 320
 «Εγώ 'μαι αυτός, 'που αναζητείς, ιδού, πατέρα, εμπρός σου·
 τον χρόνον έφθασα εικοστόν 'ς την γην την πατρική μου.
 αλλά παύσε τα κλάύματα και το παράπονό σου,
 ν' ακούσης ό,τι θα σου ειπώ· πολύ μας βιάζ' η ανάγκη·
 'ς τα δώματά μας φόνευσα τους ασεβείς μνηστήραις, 325
 και τ' άπρεπα εκδικήθηκα και απάνθρωπά τους έργα».

·

Και προς αυτόν απάντησι τότε έδωκε ο Λαέρτης·
 «Αν ο Οδυσσέας έφθασες, τώνοντι, το παιδί μου,
 κάποιο σημάδι φανερόν ειπέ μου να πιστεύσω».

·

'Σ εκείνον ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας· 330
 «Και πρώτα ιδέ το λάβωμα συ με τους οφθαλμούς σου,
 'που μώκαμε 'ς τον Παρνασό με λευκό δόντι χοίρος,
 και συ, πατέρα, μ' έστειλες κ' η σεβαστή μητέρα
 εις τον Αυτόλυκον, καλόν πατέρα της μητρός μου,
 να λάβω τα χαρίσματα, 'που μου 'χε τάξει ότ' ήλθε. 335
 τώρα τα δένδρα θα σου ειπώ μες το καλό κηπάρι,
 όσ' άλλοτε μου χάρισες κ' εγώ σου τα ζητούσα,
 μικρό παιδί κατόπι σου 'ς τον κήπο· κ' ένα ένα,
 ανάμεσα ως διαβαίναμε, τα ονόματά τους είπες.
 τότε απιδιαίς δέκα και τρεις, δέκα μηλιαίς ακόμη, 340
 συκαίς σαράντα μου 'δωκες· και, χάρισμά μου πάλι,
 πενήκοντα μου ωνόμασες αράδαις, πολυτρύγων

κλημάτων, και παντοειδή σταφύλια φέρουν όλαις,
αν ζωογόναις άνωθε ταις ώραις στείλη ο Δίας».

.
Είπε· κείνου τα γόνατα κοπήκαν κ' η καρδία, 345
άμα του είπε ασάλευτα γνωρίσματ' ο Οδυσσέας,
και το παιδί του αγκάλιασε· και, ως ολιγοψυχούσε,
‘ς την αγκαλιά τον έλαβεν ο θεός Οδυσσέας.
και, ως πήρε ανάσα και η ψυχή ‘ς τα στήθη του εσυνάχθη,
το στόμα páλιν άνοιξε και προς εκείνον είπε· 350
«Δία πατέρ’, είσθε θεοί ‘ς τον Όλυμπον άκόμη,
αν ήδη την ασέβεια πλέρωσαν οι μνηστήρες,
αλλά φοβούμαι τρομερά μη των Ιθακησίων
το πλήθος όλ’ ορμήση εδώ, και στείλουν εις ταις χώραις
των Κεφαλλήνων είδησι, ‘ς αυτούς βοηθοί να δράμουν». 355

.
‘Σ εκείνον ο πολύγλωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Θάρρου· ως προς τούτο παντελώς ας μη φροντίση ο νους σου·
‘ς το σπίτι τώρ’ ας έμψουμε, ‘πού ‘ναι σιμά ‘ς τον κήπο·
κει πρώτα τον Τηλέμαχον και ομού τον χοιροτρόφον
και τον βουκόλον έστειλα, τα γεύμα να ετοιμάσουν». 360

.
Αυτά ‘πε, κ’ εξεκίνησαν, και, ως έφθασαν ‘ς τα ωραία
δώματα, τον Τηλέμαχον και ομού τον χοιροτρόφον
και τον βουκόλον εύρηκαν, ‘που κρέατ’ ελιανίζαν
πάμπολλα και το φλογερό, κρασί τους συγκερνούσαν.
ωστόσο μες το σπίτι του τον ήρωα Λαέρτη 365
έλουσε η γραία Σικελή, τον άλειψε και ωραίαν
χλαίναν τον περιέβαλε· κ’ ήλθε η Αθηνά σιμά του
και του ποιμένα των λαών μεγάλυνε τα μέλη,
ώστε υψηλότερος πολύ, τρανώτερος εφάνη·
και, απ’ τον λουτήρα ως έβγαινε, τον θαύμαζ’ ο υιός του, 370
άμα τον είδε ‘ς την μορφήν όμοιον των αθανάτων,
και κείνον προσφώνησε με λόγια πτερωμένα·
«Πατέρα, κάποιος των θεών, θαρρώ, των αιωνίων
‘ς τ’ ανάστημά σου, εις την ειδή, λάμψιν εχάρισ’ άλλην».

.
Και προς αυτόν απάντησεν ο συνετός Λαέρτης· 375
«Δία πατέρα, και Αθηνά, και Απόλλων·, αχ! με κείνο
το στήθος, ‘πού ‘χα ότ’ έρριξα τους πύργους της Νηρίκου.

‘ς άκρη θαλάσσης, αρχηγός εγώ των Κεφαλλήνων,
να ήμουν χθες ‘ς το σπίτι μας κοντά σου αρματωμένος,
πολεμιστής και τιμωρός των ασεβών μνηστήρων, 380

θα ‘βλεπες πόσων απ’ αυτούς τα γόνατα να λύω
αρκετός ήμουν, και χαρά θα λάμβανε η ψυχή σου».

·
Τους λόγους τούτους έλεγαν εκείνοι ανάμεσόν τους·
και άμ’ απ’ τον κόπον έπαυσαν κ’ ετοίμασαν το γεύμα,
εις ταις καθήκλαις, ‘ς τα θρονιά, καθίσαν όλοι αράδα. 385

και ως άπλοναν ‘ς το φαγητόν, έφθασεν ο Δολίος,
ο γέρος, με τα τέκνα του, και από τα έργα εγέρναν
κοπιασμένοι, ότ’ είχε βγη να τους καλέσ’ η γραία
μητέρα τους η Σικελή, ‘που αυτούς είχε αναστήσει,
και τώρα τον Δολίον της γεροκομούσε, ως πρέπει. 390

και κείνοι, άμ’ είδαν κ’ ένοιωσαν ευθύς τον Οδυσσέα,
εσταθήκαν, κ’ εθαύμαζαν, ‘ς το δώμα· τότε κείνος
με λόγια γλυκομίλητα ‘ς αυτούς εστάθη κ’ είπε·
«Γέρε, ‘ς το γεύμα κάθισε· μην απορείτε πλέον·
απ’ ώραν πολλήν πρόθυμα τα χέρια ‘ς το φαγί μας 395
θάχαμε απλώσει· μόνον σεις να ελθήτ’ εκαρτερούμε».

·
Είπε, και ο γέρος μ’ ανοικταίς του ‘χύθη επάνω αγκάλαις,
κ’ έσφιξε, κατεφίλησε, το χέρι του Οδυσσέα,
και κείνον επροσφώνησε με λόγια πτερωμένα·

«Μας ήλθες περιπόθητος, ω πολυαγαπημένε, 400
ανέλπιστος μας έφθασες· μόν’ οι θεοί σε φέραν·
γεια σου, χαρά σου, κ’ οι θεοί να σε τρισευλογήσουν.

και τώρα τούτο λέγε μου μ’ αλήθεια να γνωρίσω,
η Πηνελόπ’ η φρόνιμη τάχ’ έμαθεν ότ’ ήλθες
εις την πατρίδα, ή μηνυτήν ευθύς να στείλω εκείνης;» 405

·
‘Σ εκείνον ο πολύγνωμος απάντησε Οδυσσέας·
«Ω γέροντ’, ήδη το ‘μαθε· φροντίδα σου δεν είναι».

·
Είπε και κείνος κάθισε ‘ς το στιλβωτό θρονί του.
ομοίως εχαιρέτησαν τον θείον Οδυσσέα
και του Δολίου τα παιδιά και του ‘σφίγγαν τα χέρια, 410
και ‘ς τον πατέρα των σιμά κάθισαν, τον Δολίον.

Κ' ενώ κείνοι γευμάτιζαν 'ς το δώμα καθισμένοι,
'ς την πόλιν όλην γρήγορα μηνύτρα βγήκε η φήμη
κ' έλεγε, θάνατος φρικτός πως ηύρε τους μνηστήραις.
κ' έρχονταν όλοι ως τ' άκουσαν, ένας κατόπι τ' άλλου, 415

με πολλούς θρήνους έμπροσθε 'ς το δώμα του Οδυσσέα.
τους νεκρούς βγάζαν κ' έθαπτε καθείς τον ιδικόν του·
και αυτούς, οπ' ήσαν απ' αλλού, τους θέσαν εις τα πλοία,
κ' οι ναύταις 'ς την πατρίδα του καθέναν επεράσαν.
κατόπι προς την αγοράν περίλυποι εβαδίζαν· 420

και, άμ' όλοι αυτού συνάχθηκαν και ομού συναθροισθήκαν,
ο Ευπείθης εις το μέσο τους σηκώθη να ομιλήση·
πόνος τον έσφαζε δριμύς του τέκνου του Αντινόου,
'που πρώτον εθανάτωσεν ο θείος Οδυσσέας·
γι' αυτόν τότε δακρύζοντας ωμίλησέ τους κ' είπε· 425

«Μέγα κακό των Αχαιών εργάσθη, ω φίλοι, εκείνος·
πολλούς και ανδρείους άλλοτε μες τα καράβια πήρε,
και τα καράβι' αφάνισε και αφάνισε και κείνους·
και τώρ' άμ' ήλθε φόνευσε τους πρώτους Κεφαλλήναις·
ελάτε τώρ' ας τρέξουμε πριν φύγη αυτός 'ς την Πύλο, 430
ή 'ς την αγίαν Ήλιδα των Επειών την χώρα.

ας πάμε, ειδέ μή θα 'χουμεν αιωνίαν καταισχύνη·
ότι θα μας καταρασθούν κ' οι απόγονοι, αν ακούσουν
'που των παιδιών μας τους φονείς και των αυταδελφών μας
εμείς δεν τιμωρήσαμεν· για με χάρι δεν έχει 435
όμοια ζωή· και προτιμώ να ευρώ τους πεθαμένους.
πηγαίνουμε, μη 'ς την στερηά να βγουν προφθάσουν κείνοι».

Αυτά 'πε και όλ' οι Αχαιοί 'ς το κλάμμα του επονούσαν.
'ς αυτούς ο θείος αιιδός και ο Μέδοντας τότε ήλθαν
από τα οδύσσεια δώματα, την κλίνην άμ' αφήσαν· 440

και, ως έμπροσθέν τους στήθηκαν, απόρησε καθένας.
ο συνετός ο Μέδοντας τότε είπε προς εκείνους·
«Ακούτε μ', Ιθακήσιοι· χωρίς των αθανάτων
την θέλησι δεν έγειναν τα έργα του Οδυσσέα·
άφθαρτον είδα εγώ θεόν εις το πλευρό να μένη 445

του Οδυσσέα, και ώμοιαζε τον Μέντορα 'ς την όψι.
κείνος ο αθάνατος θεός πότε τον Οδυσσέα
θάρρευ' εμπρός του φανερός, και πότε τους μνηστήραις
'ς το μέγαρο ετρικύμιζε, κ' εκείνοι έπεφταν όλοι».

.
Αυτά ‘πε, και όλων έπιασε τα μέλη αχνή τρομάρα. 450
και ο Μαστορίδης άρχισεν ο ήρωσ Αλιθέρσης,
γέρος, ‘που μόνος έβλεπε τα εμπρός και τα κατόπι·
εκείνος τότε ωμίλησε με καλήν γνώμη κ’ είπε·
«Δόστε, Ιθακήσιοι, προσοχήν εις ό,τι θα σας είπω·
ω φίλοι, απ’ την δειλία σας τούτ’ όλα εγεννηθήκαν· 455
χαμένα εγώ και ο Μέντορας, ποιμένας των ανθρώπων,
να παύσετε σας λέγαμεν από τ’ ανόητ’ έργα
τα τέκνα σας, ‘που φοβερόν ασέβημα ετολμούσαν,
ενώ τα κτήματ’ έφθειραν και την γυναίκα υβρίζαν
ανδρός μεγάλου, κ’ έλεγαν ‘που αυτός δεν θα ‘λθη πλέον. 460
και τώρα ιδού τι να γενή, τους λόγους μ’ αν δεχθήτε·
να μη πηγαίνουμε, κακό μην έλθη ζητημένο».

.
Αυτά ‘πε και με αλαλαγμούς τότε οι μισοί και πλέον
Σηκωθήκαν^ οι επίλοιποι συναθροισμένοι εμείναν,
του γέρου ενώ δεν έστεργαν τον λόγον, και του Ευείθι 465
επείθονταν· και παρευθύς ‘ς τ’ άρματα ωρμήσαν όλοι·
και, άμα με τον θαμπωτικόν χαλκόν το σώμα εζώσαν,
‘ς την πόλι την πλατύχωρην εμπρός εσυναχθήκαν·
ήταν ο Ευπειίθης αρχηγός, ‘ς την άκρα του μωρία·
νόμιζε αυτός να εκδικηθή τον φόνο του παιδιού του, 470
αλλ’ έμελλε να πέση αυτός και πλειά να μη γυρίση.

.
Τότ’ έλεγεν η ‘Αθηνά προς τον Κρονίδη Δία·
«Κρονίδη, ω πατέρα μας, πρώτε των βασιλέων,
‘ς το ερώτημά μου απάντησε· τι μέσα ο νους σου κρύβει;
εις του πολέμου τα κακά, ‘ς το αίμα, θα τους σπρώχνης 475
ή μεταξύ τους βούλεσαι να στήσης την αγάπη;»

.
Και ο Δίας της απάντησεν ο νεφελοσυνάκτης·
«Ω τέκνο μου, τι μ’ ερωτάς ‘ς αυτά και μ’ εξετάζεις;
δεν είσαι συ ‘που σκέφθηκες η ίδια, να γυρίση
ο Οδυσσέας και απ’ αυτούς εκδίκησι να πάρη; 480
πράξε όπως θέλεις· και θα ειπώ κείν’ οπού τώρ’ αρμόζει.
αφού τους εκδικήθηκεν ο θείος Οδυσσέας,
ας γείνουν όρκοι στερεοί, να βασιλεύη εκείνος,
κ’ εμείς τον φόνο των παιδιών και των αυταδελφών των

ας σβύσουμε από ταις καρδιαίς, ως πρώτα ν' αγαπώνται, 485
και πλούτη ας έχουν άφθονα και ατάραχην ειρήνη».

.
Είπε και θάρρος έβαλε 'ς την πρόθυμην Αθήνη,
κ' η θεά 'χύθη απ' ταις κορφαίς του Ολύμπου και κατέβη.

.
Και αφού κείνοι την όρεξι του γλυκού σίτου εσβύσαν, 490
τους είπεν ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας·

«Ας προβή κάποιος να ιδή μην έφθασε το πλήθος».
Τον άκουσε κ' εβγήκ' ευθύς το τέκνο του Δολίου,
εις το κατώφλι στάθηκε κ' είδε σιμά το πλήθος,
και του Οδυσσέα φώναζε με λόγια περωμένα·
«Έφθασαν, ήδ' είναι σιμά· καιρός ν' αρματωθούμε». 495

.
Είπε και τ' όπλα εζώσθησαν, εκείνοι του Οδυσσέα
οι τρεις και αυτός, και ομού τα έξ' αγόρια του Δολίου·
τότ' ο Λαέρτης ζώσθηκε τα όπλα και ο Δολίος.
ασπρόμαλλοι πολεμισταίς, ως το καλούσ' η ανάγκη.
και τ' άρματ' αφού ζώσθησαν, οπ' έλαμπαν, ανοίξαν 500
την θύρα κ' εξεκίνησαν κατόπιν του Οδυσσέα.

.
Η Αθήνη, κόρη του Διός, 'ς το πλάγι τους εφάνη,
εις το κορμί, και 'ς την φωνή, του Μέντορ' όλη ομοία.
εχάρηκε ο πολύπαθος ο θείος Οδυσσέας.
άμα την είδε, κ' είπ' ευθύς του αγαπητού παιδιού του· 505
«Τηλέμαχ', ήδη αυτό θα ιδής, τώρ' ότε θα 'μπης πρώτα
οπού 'ς την μάχη των ανδρών τα παλληκάρια δείχνουν,
αισχύνην να μη φέρης συ 'ς το γένος των πατέρων,
οπού 'ς της γης τα πέρατα φημίζεται γενναίο».

.
Και ο συνετός Τηλέμαχος απάντησέ του κ' είπε· 510
«Αν θέλεις, τώρα θέλ' ιδής, γλυκέ πατέρ', αν μέλλει
τούτ' η ψυχή 'ς το γένος σου να φέρη κατασχύνη».

.
Αυτά πε, και περίχαρος εφώναξ' ο Λαέρτης·
«Ποιάν είδα ημέραν, ω καλοί θεοί μου! αναγαλλιάζω·
υιός μου τώρα κ' εγγονός έχουν άγων' ανδρείας». 515

.
Πλησίασε και του 'λεγεν η γλαυκομάτ' Αθήνη·

«Αρκεισιάδη, φίλε μου και πολυαγαπημένε,
συ της γλαυκόματης θεάς και του Διός ευχήσου,
και τίναξε και ακόντισε το μακρὺ κοντάρι».

·
Εἶπε και ανδρείαά τον γέμισε τότε η Παλλάδ' Αθήνη· 520
και, ἀμ' ευχήθη 'ς του Διός την κόρη, του μεγάλου,
ετίναξε και ακόντισε το μακρὺ κοντάρι·

και τον Ευπειίθη κτύπησε 'ς το χάλκινό του κράνος·
τ' ακόντι αυτό δεν κράτησε, και αντίκρυ βγήκ' η λόγχη·
εκείνος χάμ' εβρόντησε κ' ηγήσαν τ' ἄρματά του. 525

τότ' ο Οδυσσέας ο λαμπρός υἱός του 'ς τους προμάχους
πέσαν κ' εκτύπαν με σπαθιά και δίστομα μαχαίρια,
και ὅλους θα τους ξολόθρευαν, κανείς να μη γυρίση,
ἀλλ' η Αθήνη, του Διός αιγιδοφόρου η κόρη,
φοβερὴν ἔσυρε φωνὴν κ' εκράτησε τα πλήθη· 530

«Ω Ιθακήσιοι, παύσατε τον φοβερὸν αγώνα
ογλήγορα, και αναίμακτα να χωρισθήτε πλέον».

·
Αυτά 'πε κείνη, κ' ἔπιασεν αυτούς αχνή τρομάρα·
ἔτρεμαν και απ' τα χέρια των ἔφυγαν τ' ἄρματά των 535
καθὼς εφώναξε η θεά 'ς την γην επέφταν ὅλα,

και προς την πόλιν ἔστρεψαν να σώσουν την ζωή των.
εβόησ' ο πολύπαθος ο θεῖος Οδυσσέας,
μαζώθηκεν, ως αετός εχύθ' υψηλοπέτης.
τον καπνοβόλον κεραυνόν τότ' ἔρριξε ο Κρονίδης,
κ' ἔπεσ' εμπρός εις την θεάν, κόρην φρικτού πατέρα. 540

και του Οδυσσέα φώναξεν η γλαυκοματά' Αθήνη·
«Λαερτιάδη διογενή, πολύτεχνε Οδυσσέα,
στάσου, παύε τον πόλεμον, ὅμοιο κακόν εις ὅλους,
μη πέσης ἤδη 'ς την οργή του βροντοφώνου Δία».

·
Εἶπε· κ' υπάκουσεν αυτός και μέσα του εχαιρόνταν. 545
κατόπι μ' ὄρκους στερεούς 'ς τα δύο μέρη αγάπην
ἔστησ' η Αθήνη, του Διός αιγιδοφόρου η κόρη,
εις το κορμί, και 'ς την φωνή, του Μέντορ' ὅλη ομοία.

Τ Ε Λ Ο Σ

Η Σειρά των Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων, των Εκδόσεων Φέξη, υπήρξεν ένας σταθμός στα ελληνικά χρονικά. Για πρώτη φορά προσφερόταν συστηματικά στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό, η αρχαία ελληνική σκέψη (Ιστορία, φιλοσοφία, ποίηση, δράμα, δικανικός και πολιτικός λόγος) σε δημιουργικές μεταφορές της, από τους άριστους μεταφραστές του τόπου, στην πιο σύγχρονη μορφή που πήρε εξελισσόμενο το γλωσσικό της όργανο. Ο Όμηρος, οι Τραγικοί κι ο Αριστοφάνης, ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Πλάτων, ο Ξενοφών, ο Αριστοτέλης, ο Θεόκριτος, ο Θεόφραστος, ο Επίκτητος, ο Πλούταρχος, ο Λουκιανός κλπ. προσφέρονται και σήμερα, στις κλασικές πια μεταφράσεις των Πολυλά, Ραγκαβή, Μωραϊτίδη, Κονδυλάκη, Ποριώτη, Γρυπάρη, Τανάγρα, Πολέμη, Καμπάνη, Καζαντζάκη, Βάρναλη, Αυγέρη, Βουτιερίδη, Ζερβού, Φιλαδελφώς, Τσοκόπουλου, Σιγούρου, Κ. Χρηστομάνου κλπ, σε μια σύγχρονη σειρά εκδόσεων βιβλίου τσέπης, πράγμα που επίσης γίνεται για πρώτη φορά, συστηματικά, στην Ελλάδα.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ Το πολυσύνθετο και πολυμερές έπος αυτό του Ομήρου διηγείται την δεκάχρονη περιπλάνηση του Οδυσσέα, ύστερα από τον τρωικό πόλεμο, επιστρέφοντας στην Ιθάκη. Οι πολιτισμοί, οι θρησκείες, η ιστορία, τα ήθη των τότε λαών, καθώς και των μυθολογουμένων περιλαμβάνονται και συμπλέκονται στην αριστουργηματική, περιπετειώδη αφήγηση. Η έμμετρη μετάφραση, από τις κλασικές πια της νεοελληνικής γραμματολογίας, έγινε από τον Ιάκωβο Πολυλά.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΑΝΑΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 36
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΤΣΙΜΙΣΚΗ 61

ΤΙΜΗ Α' Β' Γ' Δ' ΤΟΜΟΙ
ΔΡΑΧΜΕΣ 40